

A photograph of a modern, multi-story building with a glass facade, viewed from a low angle. A red sign with a white logo and text is visible in the foreground.

Belevingsonderzoek interbestuurlijke verhoudingen

Editie 2014

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

OPGESTELD DOOR:

Adres: Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
Telefoon: 020 - 67 00 562
Fax: 020 - 47 01 180
E-mail: info@decisio.nl
Website: www.decisio.nl

TITEL RAPPORT:

Belevingsonderzoek interbestuurlijke verhoudingen: editie 2014

STATUS RAPPORT:

Eindrapport

DATUM:

27 maart 2014

OPDRACHTGEVER:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ruud Smeets (ruud.smeets@minbzk.nl).

PROJECTTEAM DECISIO:

Jaap Broer (j.broer@decisio.nl) en John Pertijs (j.pertijs@decisio.nl)

PROJECTTEAM SAMENWERKINGSPARTNERS:

GfK: Dorien Blikman (dorien.blikman@gfk.com)

Bureau voor Economische Argumentatie: Herbert ter Beek (herbert.ter.beek@bea.nl)

Inhoud

Samenvatting	iii
S1 Het vijfde belevingsonderzoek	iii
S2 De resultaten	iii
1 Inleiding	1
1.1 Beleidsdoelen en aanleiding	1
1.2 Vraagstelling	1
1.3 Populatie, steekproef en respons.....	2
1.4 Leeswijzer	4
2 Beoordeling van de interbestuurlijke verhoudingen	13
2.1 Interbestuurlijke verhoudingen krijgen een onvoldoende	13
3 Samenwerking	20
3.1 Code interbestuurlijke verhoudingen.....	20
3.2 Samenwerking tussen bestuurslagen (verticale samenwerking)	21
3.3 Samenwerking binnen de eigen bestuurslaag (horizontale samenwerking)	24
4 Bestuurlijke drukte	27
4.1 Merendeel ervaart bestuurlijke drukte	27
4.2 Terugdringen bestuurslagen.....	28
5 Autonomie decentrale overheden en responsiviteit Rijk	32
5.1 Beleidsvrijheid decentrale overheden	32
5.2 De houding van het Rijk.....	34
5.3 Financiering en autonomie.....	34
6 Decentralisatieopgave	40
6.1 Decentralisatie van het sociale domein	40
6.2 Ruimte, natuur en economie	41
6.3 Water.....	44
7 Bestuurskracht	47
7.1 Doelen goed te realiseren.....	47
7.2 Rollen van de overheid.....	48
7.3 Bestuurlijke opschaling.....	49
8 Europa	52
9 Nu en straks	56
9.1 Afsluitende opmerkingen	56

9.2	Agenda voor de toekomst.....	57
Bijlage 1 Vragenlijst		61
	Enquête Belevingsonderzoek Interbestuurlijke verhoudingen 2014.	61

Samenvatting

S1 Het vijfde belevingsonderzoek

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderzoekt sinds 2006 elke twee jaar hoe de interbestuurlijke verhoudingen worden beleefd door mensen werkzaam bij het Rijk, de provincies, de gemeenten en sinds 2012 ook bij de waterschappen. Tijdens dit onderzoek kunnen respondenten zich tijdens het onderzoek uitspreken over onderwerpen als samenwerking, bestuurlijke drukte, de beleidsvrijheid van decentrale overheden en de houding van het Rijk. Met de voorliggende vijfde editie wordt daarom niet alleen een actueel inzicht gegeven in hoe direct betrokkenen vanuit alle overheidsgeledingen de interbestuurlijke verhoudingen beoordelen, maar ook welke ontwikkelingen daarin belangrijk zijn.

In deze **vijfde editie van het belevingsonderzoek** is de kern van de aan de respondenten voorgelegde vragen en stellingen hetzelfde gebleven ten opzichte van de vorige edities. Dit waarborgt dat het onderzoek een goede basis vormt voor het registreren van ontwikkelingen in de tijd. Ook in deze vijfde editie kunnen we weer constateren dat op enkele punten na de beleving van de interbestuurlijke verhoudingen in essentie weinig is veranderd ten opzichte van voorgaande edities. In het vervolg van deze samenvatting geven we een overzicht van de belangrijkste constateringen en hoe deze zich verhouden tot de eerdere belevingsonderzoeken.

Methodologische opmerking vooraf

Voor we van start gaan met de resultaten willen we de lezer er op wijzen dat in deze editie de waterschappen voor de tweede keer zijn meegenomen in de doelgroep. Dit betekent dat de gemiddelden van de resultaten van dit onderzoek niet zomaar een op een kunnen worden vergeleken met die van 2010 en daarvoor.

S2 De resultaten

De interbestuurlijke verhoudingen krijgen dit jaar met een **5,2** een onvoldoende als **rapportcijfer**. De respondenten bij de waterschappen en de provincies geven de laagste beoordeling binnen de bestuurslagen. De respondenten bij het Rijk en de gemeenten geven de interbestuurlijke verhoudingen wel een krappe voldoende (5,6). Een verdere uitsplitsing naar werkvelden laat zien dat respondenten werkzaam in het 'zachte' domein (5,4) de interbestuurlijke verhoudingen nog het beste beoordelen, maar nog steeds onvoldoende.

Meest genoemde oorzaak van een verslechtering van de verhoudingen is het "zien van andere overheden als 'concurrent' in plaats van partner" (42%). De ervaren verbetering van de interbestuurlijke verhoudingen wordt net als in de voorgaande editie het vaakst (62%) toegeschreven aan een besef bij overheden dat interbestuurlijke samenwerking noodzakelijk is. Daarnaast worden betere onderlinge afspraken over samenwerking veel (39%) genoemd.

In het kader van **samenwerking** tussen bestuurslagen is de respondenten gevraagd in hoeverre deze bekend zijn met de Code Interbestuurlijke Verhoudingen. Uit de respons komt naar voren dat 69% van de respondenten (helemaal) niet bekend is met de Code. De bekendheid is nog het hoogst onder de categorie bestuurders en de respondenten bij de waterschappen.

Waterschappen zijn het meest tevreden over de algemene samenwerking met andere bestuurslagen ('verticale samenwerking'). Respondenten bij de gemeenten zijn hierover juist het meest ontevreden. Dit jaar is de respondenten voor het eerst ook specifiek gevraagd de samenwerking met de individuele overige bestuurslagen te beoordelen. De antwoorden op deze vraag leert ons dat respondenten gemiddeld gezien het meest tevreden zijn over de samenwerking met gemeenten en dat men het minst tevreden is over samenwerking met het Rijk.

Wat betreft de horizontale samenwerking (binnen de eigen bestuurslaag) zijn de respondenten gemiddeld genomen meer tevreden met de horizontale dan met de verticale samenwerking. Van alle bestuurslagen zijn ook nu weer de respondenten bij de waterschappen het meest tevreden. Volgens 70% van de respondenten hebben decentrale overheden voldoende ruimte voor horizontale samenwerking. Opmerkelijk is dat deze mening relatief weinig wordt gedeeld door respondenten bij het Rijk (54%).

Het merendeel van de respondenten (78%) ervaart **bestuurlijke drukte** in Nederland. In 2012 lag dit aandeel met 72% iets lager, maar in 2010 was dit aandeel nog 85%. De drukte wordt bij alle bestuurslagen door een meerderheid van de respondenten ervaren, zij het in relatief mindere mate bij provincies (67%) en waterschappen (71%). Onder volksvertegenwoordigers ervaart zelfs 84% bestuurlijke drukte. Door een groot deel van de respondenten (49%) wordt de bestuurlijke drukte toegeschreven aan de inrichting van bestuurlijke constellaties en daarnaast wordt de omgang met die constellaties vaak genoemd (24%).

Het terugdringen van bestuurslagen op bepaalde beleidsterreinen is een mogelijke oplossing voor bestuurlijke drukte. Volgens 61% van de respondenten is het aantal bestuurslagen op het terrein waarop men werkzaam terug te dringen. Ook in het voorgaande onderzoek in 2012 uitte een meerderheid deze mening. De beleidsterreinen "natuur & water" en "ruimtelijke ordening" worden het vaakst genoemd als beleidsterreinen waarop het aantal bestuurslagen is terug te dringen. De provincie wordt het meest frequent als bestuurslaag aangewezen waarvan de betrokkenheid kan worden teruggedrongen.

Autonomie decentrale overheden en responsiviteit Rijk. Net als in 2012 geeft ongeveer 40% van de respondenten aan dat decentrale overheden voldoende beleidsvrijheid hebben om op lokale omstandigheden in te spelen. De respondenten bij gemeenten wijken bij een aantal cruciale stellingen af van het gemiddelde. Zo staan zij minder positief (28%) tegenover de stelling dat decentrale overheden voldoende beleidsvrijheid hebben en geven ze bovengemiddeld vaak aan dat toezicht van en verantwoording aan het Rijk beperkend zijn voor de lokale beleidsvrijheid. Respondenten reageren vaker negatief dan positief over de houding van het Rijk ten aanzien van decentrale over-

heden. Het meest aansprekende voorbeeld hierbij is dat slechts 12% van de respondenten van mening is dat het Rijk voldoende rekening houdt met belangen van decentrale overheden bij nieuwe beleidsvoorstellen.

Het deel van de respondenten dat van mening is dat specifieke uitkeringen (i.p.v. algemene uitkeringen) niet hoeft te leiden tot inperking van beleidsvrijheid, is groter dan het deel dat dit wel vindt. Over de Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) zijn de respondenten minder positief en geeft een meerderheid van de respondenten (51%) aan dat de wet een beperking oplevert voor de investeringsruimte van decentrale overheden. De Wet Schatkistbankieren lijkt ook niet populair bij decentrale overheden en dan vooral bij de waterschappen. Respondenten bij het Rijk staan bovengemiddeld positief tegenover de Wet Schatkistbankieren, terwijl de bestuurders (bij alle bestuurslagen) juist bovengemiddeld kritisch zijn hierover.

Het merendeel van de respondenten stelt dat een groter eigen belastinggebied belangrijker is voor decentrale overheden dan overdracht van taken vanuit het Rijk. Dit illustreert dat decentrale overheden veel belang hechten aan beheersing van de eigen financiële risico's. Ook de stelling dat "de trend naar minder specifieke uitkeringen versneld moet worden doorgezet" wordt door een meerderheid (65%) bevestigd en bij gemeenten zelfs door driekwart van de respondenten.

Een grote meerderheid van de respondenten stelt als voorwaarden voor het versneld verminderen van specifieke uitkeringen dat er goede afspraken worden gemaakt (over inspanningen en te behalen resultaten) en dat een efficiënte taakuitvoering niet wordt bestraft. Ruim de helft van de respondenten is van mening dat het minder goed mogelijk is verantwoord financieel beleid te voeren als decentrale overheid door de ombuigingen van het kabinet op de geldstromen (richting decentrale overheden).

Decentralisatieopgaven. Ook in het sociale domein blijkt dat decentrale overheden het beheersen van financiële risico's zeer belangrijk vinden. Een zeer grote meerderheid (80%) is het (helemaal) eens met de stelling dat de decentralisatie financiële risico's met zich meebrengt die gemeenten nog niet kunnen overzien. Daarnaast is een minderheid van de respondenten van mening dat gemeenten goed in staat zijn hun nieuwe verantwoordelijkheden in het sociale domein op te pakken.

Op andere punten zijn de respondenten positiever over decentralisaties: een meerderheid van de respondenten (55%) vindt dat de decentralisaties er daadwerkelijk voor zorgen dat ambtenaren op de terreinen van Wmo, Werk en Inkomen en Zorg meer samen beleid maken en uitvoeren. Een grotere meerderheid van de respondenten (77%) onderschrijft de stelling dat de decentralisatie van taken in het sociale domein kansen biedt om dossiers effectiever, doelmatiger en meer integraal te organiseren. Daarnaast stelt een grote meerderheid (87%) dat door decentralisaties gemeenten creatiever moeten worden in het signaleren en benutten van nieuwe combinaties in het bedienen van verschillende doelgroepen.

Het terugtreden van het Rijk ten gunste van provincies op het 'fysieke domein' wordt door een meerderheid (58%) als positief ervaren en bij de provincies is zelfs 65% van de respondenten van mening dat provincies hierdoor meer slagkracht hebben gekregen. Overigens geeft een aanzienlijke groep respondenten aan dat het regionaal-economische beleid van het Rijk en de provincies niet goed op elkaar aansluiten en dat respondenten bij gemeenten de aansluiting van het "natuur- en economisch" beleid van Rijk en provincies bovengemiddeld negatief beoordelen.

Op het beleidsveld "water" is doorgevraagd over de samenwerking tussen waterschappen en gemeenten. Van alle respondenten zegt 45% dat de samenwerking tussen waterschappen en gemeenten steeds efficiënter verloopt. Opmerkelijk is wel dat bij waterschappen 88% van de respondenten deze mening is toebedeeld en bij gemeenten slechts 28%. Ook over het behalen van de afgesproken kostenbesparingen in het 'deelakkoord Water' zijn respondenten bij de waterschappen (70%) positiever dan andere respondenten. Bijna de helft van de respondenten vindt overigens dat de kostenbesparingen funest zijn voor het takenpakket van de waterschappen en het op voldoende niveau uitvoeren van het takenpakket.

De respondenten zijn net als in 2012 overwegend positief over de **bestuurskracht** van de eigen organisatie. De waterschappen beschouwen zichzelf op de eerste plaats als 'partner in het bestuurlijke bestel', het Rijk vooral als 'beleidsbepaler', provincies ook en gemeenten als 'publieke dienstverlener'. Geen enkele bestuurslaag is optimistisch over de bijdrage van schaalvergroting aan de versterking van de bestuurskracht. Gemiddeld geeft 62% van de respondenten aan dat opschaling de bestuurskracht van gemeenten verder kan versterken. Men reageert minder instemmend op de vraag of de bestuurskracht van provincies vergroot kan worden door bestuurlijke opschaling. Gemiddeld is 38% van de respondenten het (helemaal) met deze stelling eens.

Nieuw in deze editie is het thema '**Europa**'. Het toenemende belang van de Europese Unie heeft gevolgen voor de positie en taakoefening van decentrale overheden binnen de bestuurlijke inrichting. De reacties op de bijbehorende stellingen schetsen een beeld waarin het belang van samenwerking tussen medeoverheden door een grote groep wordt onderschreven (40%), maar waarin tegelijkertijd wordt aangegeven dat dit momenteel niet op effectieve wijze geschiedt (ruim 40%), en dat een heldere structuur hiervoor ontbreekt (36%). Men reageert daarnaast verdeeld op de vraag of de toenemende invloed vanuit Brussel leidt tot een vergroting van de bestuurlijke drukte en vermindering van bestuurlijke autonomie. Respondenten bij het Rijk staan gemiddeld een stuk positieve tegenover het thema 'Europa' dan de respondenten bij de overige bestuurslagen.

Net als in de voorgaande edities is ook dit jaar het merendeel van de respondenten van mening dat het belangrijk is dat er in de volgende kabinetsperiode **nieuwe afspraken** worden gemaakt. Ruim 76% van de respondenten geeft aan dat er in de toekomst (heel) veel aandacht moet worden besteed aan (beleids)inhoudelijke samenwerking tussen overheden en 77% van de respondenten geeft aan dat het bevorderen van een samenwerkingscultuur de meeste aandacht verdient. Maar, net als in 2012, verdient volgens de respondenten de verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen overheden in relatie tot de financiering daarvan de meeste aandacht.

1 Inleiding

1.1 Beleidsdoelen en aanleiding

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (verder BZK) heeft als een van haar beleidsprioriteiten het borgen van de kernwaarden van de democratie en een goed en slagvaardig openbaar bestuur. De verhoudingen tussen de verschillende bestuurlijke niveaus in Nederland zijn hiervan een belangrijk onderdeel. Het Rijk heeft als doel om de beleidsvrijheid van decentrale overheden te vergroten waarbij het uitgangspunt 'decentraal wat kan, centraal wat moet' al sinds jaren het adagium is.

Het Ministerie van BZK zet zich in voor goede bestuurlijke verhoudingen en brengt de beleving van deze verhoudingen sinds 2006 elke twee jaar in beeld. Hiervoor worden ambtenaren, volksvertegenwoordigers en bestuurders van gemeenten, provincies, waterschappen en rijksambtenaren gevraagd naar hun mening over verschillende aspecten van de interbestuurlijke verhoudingen. Onder andere over bestuurlijke drukte, horizontale en verticale samenwerking en welke onderwerpen op de agenda moeten blijven staan omdat deze blijvend aandacht behoeven.

Het belevingsonderzoek 2014 vindt plaats in een periode gedomineerd door de aankomende gemeenteraadsverkiezingen en de decentralisatie van het sociale domein naar gemeenten, de bezuinigingen bij het Rijk en de decentrale overheden tegen de achtergrond van de aanhoudende economische crisis en de discussie rondom de bestuurlijke herinrichting van Nederland. De resultaten van het onderzoek moeten daarom worden gezien als een momentopname van de interbestuurlijke verhoudingen in de periode januari – februari 2014.

De hieronder beschreven resultaten van het onderzoek worden evenals in voorgaande jaren gepubliceerd in de trendnota 'Staat van het Bestuur'.

1.2 Vraagstelling

Het ministerie van BZK heeft Decisio gevraagd het belevingsonderzoek interbestuurlijke verhoudingen voor 2014 uit te voeren. De hoofdvraag voor het onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre bestaat er tevredenheid over de bestuurlijke betrekkingen tussen de centrale overheid en de medeoverheden?

Om de probleemstelling te beantwoorden en recht te doen aan de politieke context waarin het onderzoek is uitgevoerd zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- In hoeverre zijn de functionarissen bekend met de geactualiseerde Code Interbestuurlijke Verhoudingen uit 2013?
- In welke mate is men van mening dat er sprake is van bestuurlijke drukte en op welke beleidsterreinen?
- In hoeverre bestaat er tevredenheid over samenwerking tussen bestuurslagen en in hoeverre ervaren de medeoverheden responsiviteit van het Rijk?
- In welke mate voelen medeoverheden zich autonoom en voor welke onderwerpen vragen zij bemoeienis van het Rijk?
- Hoe worden de financiële verhoudingen beleefd tussen de decentrale overheden en het Rijk?
- Hoe beleven de functionarissen de effecten van de decentralisatie van rijkstaken op het sociale domein en op het gebied van ruimte, natuur, economie en water?
- Hoe beoordeelt men de mate van bestuurskracht van de eigen organisatie?
- In hoeverre kan (verdere) schaalvergroting bijdragen aan de versterking van de bestuurskracht in Nederland?
- In welke mate wordt de positie van de (de)centrale overheden beïnvloed door het toenemende belang van de EU?
- Welke wensen voor de toekomst bestaan er ten aanzien van de interbestuurlijke samenwerkingsagenda?

1.3 Populatie, steekproef en respons

Onderzoekspopulatie en steekproef

Het onderzoek is verricht onder de volgende doelgroepen (per bestuurslaag):

- Rijk: ambtenaren.
- Provincies: ambtenaren, volksvertegenwoordigers (statenleden) en bestuurders.
- Gemeenten: ambtenaren, volksvertegenwoordigers (raadsleden) en bestuurders.
- Waterschappen: ambtenaren en bestuurders.

De steekproef is dusdanig samengesteld dat deze zo veel mogelijk een goede afspiegeling van de gemeenten, waterschappen en provincies in Nederland is. Hierbij is ook aandacht geschonken aan de verschillen in omvang van de decentrale bestuurslagen en de regionale spreiding.

Benadering en respons

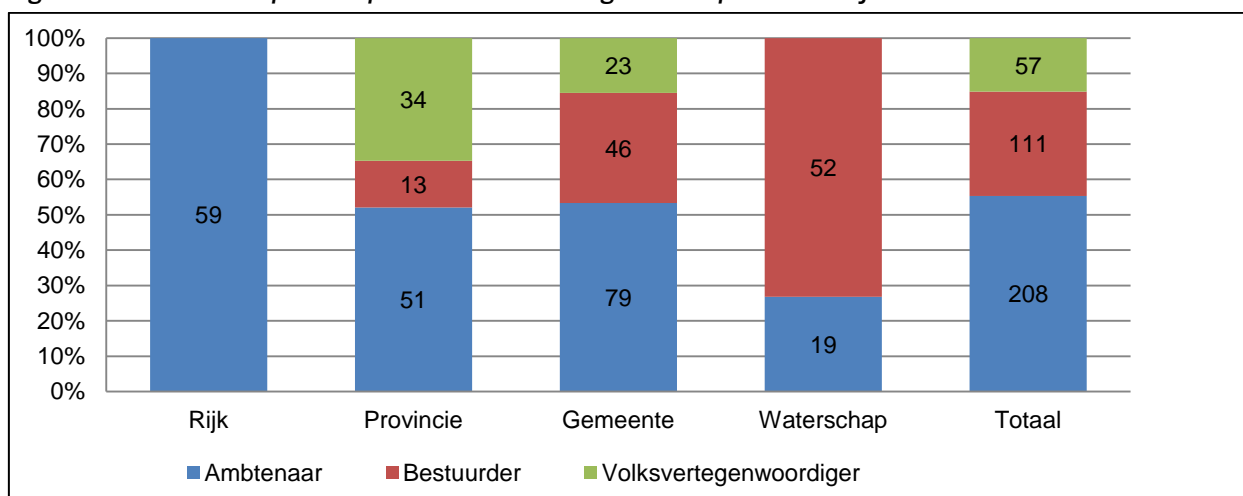
In totaal zijn 1.482 personen per e-mail uitgenodigd om aan het onderzoek deel te nemen via een link naar de vragenlijst¹. Uiteindelijk hebben 376 mensen de vragenlijst ingevuld, waarmee het responspercentage op 25% uitkomt. Dit responspercentage is vergelijkbaar met dat van 2012 (26% op basis van 1.530 uitgenodigden). Op 20 februari is de enquête gesloten.

In figuur 1.1 is de respons per doelgroep (bestuurders, volksvertegenwoordigers, ambtenaren en de verschillende bestuursniveaus) weergegeven. Uit een nadere analyse komt naar voren dat de res-

¹ Dit is inclusief de afmeldingen en retourzendingen.

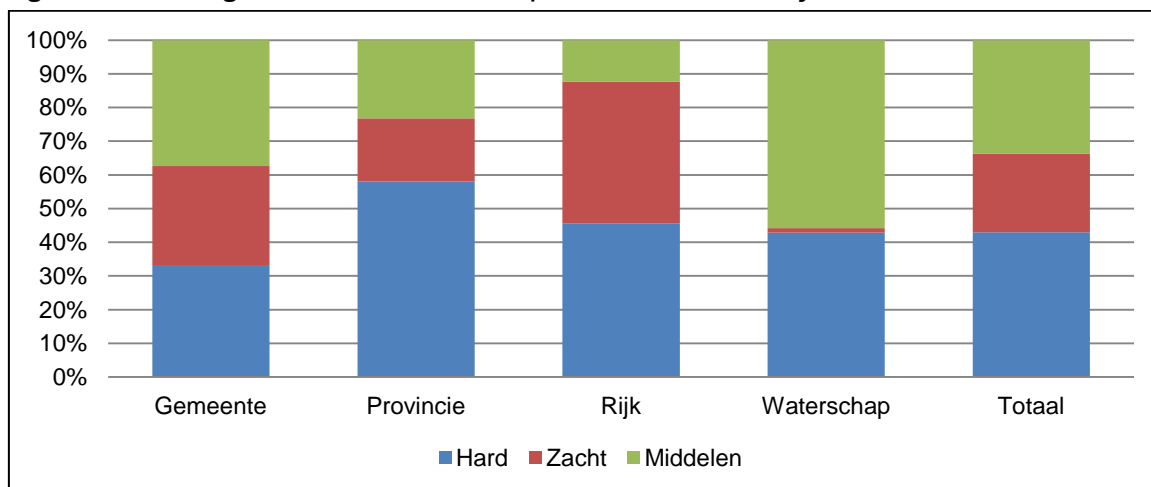
pons voor gemeenteraadsleden en provinciebestuurders verhoudingsgewijs achterblijft. Voor de gemeenteraadsleden is de belangrijkste verklaring de gemeenteraadsverkiezingen die tijdens het onderzoek aanstaande waren. Daarnaast zijn er raadsleden die bij hun afmelding hebben gemeld niet uit de voeten te kunnen met deze vragenlijst omdat zij in hun dagelijkse werkzaamheden niet (direct) met andere bestuursniveaus te maken hebben. Voor de overige groep zijn geen aanwijsbare verklaringen te geven.

Figuur 1.1 Absolute respons en procentuele verdeling functies per bestuurlijk niveau

Naast het onderscheid naar bestuurslaag en functie is er ook onderscheid gemaakt naar het werkterrein van de respondenten. Hiervoor zijn gelijk aan voorgaande onderzoeken drie categorieën gehanteerd. Het *fysieke* (of harde) domein omvat beleidsterreinen als water, economie, landbouw en infrastructuur. Het *maatschappelijke* (of zachte) domein bestaat o.a. uit werkgelegenheid, onderwijs, cultuur en jeugdzorg en het domein *middelen* omvat werkterreinen als bestuur en financiën. Figuur 1.2 geeft de verdeling naar domeinen weer binnen de verschillende bestuursniveaus, waarbij respondenten meerdere domeinen konden aangeven. De meeste groepen hebben twee tot drie maal een uitnodiging/herinnering ontvangen voor deelname aan het onderzoek.

Figuur 1.2 Verdeling van domeinen waarin respondenten werkzaam zijn

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk begint met de resultaten van de algemene beoordeling van de interbestuurlijke verhoudingen. Hoofdstuk drie besteedt aandacht aan de samenwerking tussen de overheden en hoofdstuk vier gaat in op de beleving van bestuurlijke drukte. In hoofdstuk vijf gaan we in op de autonomie van decentrale overheden en in hoofdstuk zes op de decentralisatieopgaven. Bestuurskracht wordt nader toegelicht in hoofdstuk zeven en het thema ‘Europa’ in hoofdstuk acht. In hoofdstuk negen sluiten we af met een overzicht van enkele afsluitende opmerkingen van de respondenten en bespreking we de agenda voor de toekomst en welke onderwerpen daarin terug moeten komen volgens de respondenten.

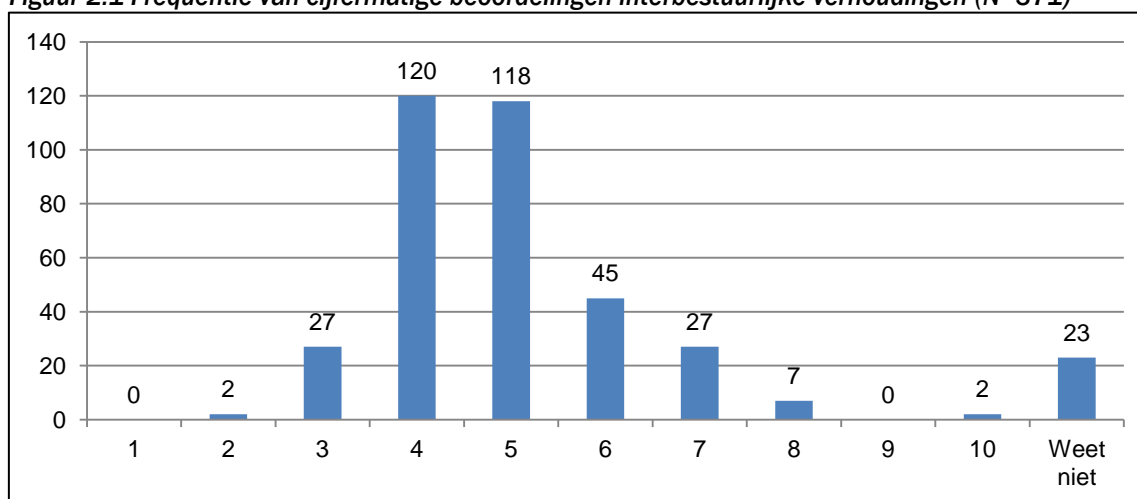
2 Beoordeling van de interbestuurlijke verhoudingen

Hoe worden de interbestuurlijke verhoudingen beoordeeld door bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren bij verschillende bestuurslagen? Dit hoofdstuk gaat in op die beoordeling en vergelijkt deze met voorgaande jaren. Daarnaast komen de redenen aan bod die worden aangevoerd voor verbetering of verslechtering van de verhoudingen.

2.1 Interbestuurlijke verhoudingen krijgen een onvoldoende

Ruim driekwart van de respondenten (77%) geeft de interbestuurlijke verhoudingen een onvoldoende. De gemiddelde score is een 5,2. Veruit het grootste deel van de respondenten die de verhoudingen met een onvoldoende beoordelen doen dit met een rapportcijfer 4 of 5 (zie figuur 2.1)².

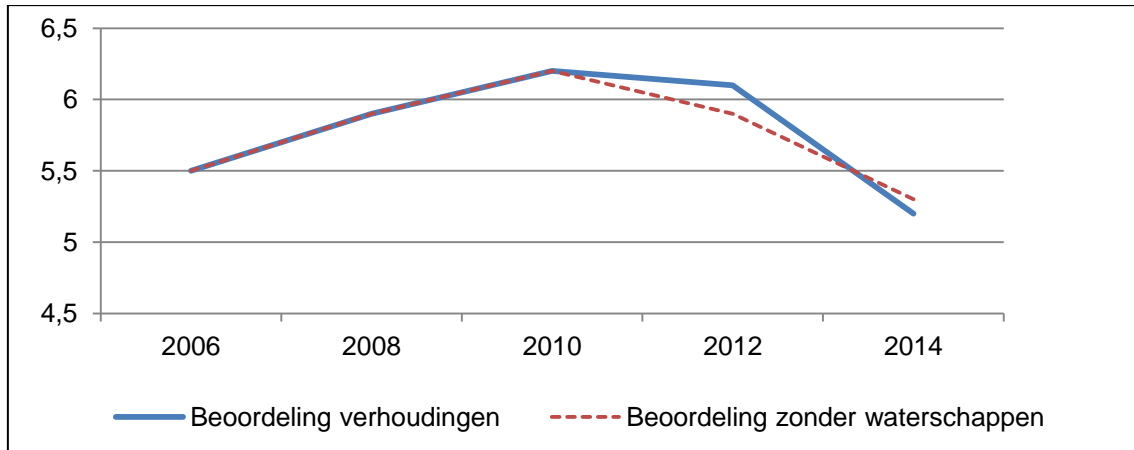
Figuur 2.1 Frequentie van cijfermatige beoordelingen interbestuurlijke verhoudingen (N=371)

In 2012 werden de interbestuurlijke verhoudingen nog nipt als voldoende beoordeeld met een 6,1. De beoordeling van dit jaar is de laagste sinds de start van dit onderzoek in 2006, toen de verhoudingen gemiddeld een 5,5 scoorden (zie figuur 2.2). Omdat de waterschappen deze editie pas voor de tweede keer meedoen, zijn de resultaten van deze en voorgaande editie niet een op een te vergelijken met die van voorgaande edities. We hebben daarom in figuur 2.2 ook de gemiddelde score meegenomen zonder de waterschappen:

² Bij het IBV-onderzoek in 2012 waren de meest frequent gegeven rapportcijfers voor de interbestuurlijke verhoudingen een '6' (128) en een '7' (126).

Figuur 2.2 Waardering bestuurlijke verhoudingen (2006 – 2014)

Uit figuur 2.2 komt naar voren dat de invloed van de respons van de waterschappen beperkt is (zie rode stippellijn). Wanneer de beoordeling van de respondenten bij de waterschappen buiten beschouwing wordt gelaten, zou het gemiddelde cijfer in 2014 een 5,3 zijn in plaats van een 5,2. In 2012 zou de gemiddelde score zonder waterschappen op een 5,9 zijn uitgekomen in plaats van een 6,1. Toch blijft het opmerkelijk dat de gemiddelde score bij respondenten van de waterschappen zo laag is. Zeker tegen de achtergrond dat zij in 2012 de interbestuurlijke verhoudingen nog met een 6,7 waardeerden en ook dit jaar op punten als samenwerking, bestuurskracht en betrokkenheid er vaak uitspringen als bestuurslaag met het meeste vertrouwen in samenwerking, bestuurskracht en betrokkenheid, et cetera. Los van de respons van de waterschappen is echter duidelijk dat de stijgende beoordeling van de interbestuurlijke verhoudingen sinds 2010 tot een halt is gekomen.

Niet alleen bij de waterschappen, maar ook bij de provincies worden de interbestuurlijke verhoudingen laag gewaardeerd (gemiddeld 4,9), zij gaven de verhoudingen in 2012 nog een 6,0. Alleen respondenten bij de gemeenten en het Rijk geven de verhoudingen gemiddeld genomen een voldoende (5,6).

Tabel 2.1 Gemiddelde beoordeling interbestuurlijke verhoudingen per bestuursniveau en functie (N=365)

	Gemeente	Provincie	Rijk	Waterschap	Totaal
Ambtenaar	5,7	4,7	5,6	4,7	5,3
Bestuurder	5,2	5,0	-	4,7	5,0
Volksvertegenwoordiger	5,8	5,1	-	-	5,4
Totaal	5,6	4,9	5,6	4,7	5,2

Het onderscheid in functies van respondenten laat zien dat de volksvertegenwoordigers (5,4) de interbestuurlijke verhoudingen het best waarderen, al beoordelen zij deze ook gemiddeld genomen onvoldoende. Ambtenaren beoordelen de verhoudingen iets lager (5,3), bestuurders geven gemiddeld de laagste score met een 5,0.

Respondenten die werkzaam zijn binnen het maatschappelijke domein, beoordelen de interbestuurlijke verhoudingen gemiddeld beter dan respondenten binnen het 'fysieke' en 'middelen' domein (zie tabel 2.3). Dit is opmerkelijk, want in 2012 gaven zij juist de laagste score (5,8) wanneer respondenten op domeinen werden vergeleken.

*Tabel 2.3 Gemiddelde beoordeling interbestuurlijke verhoudingen per bestuursniveau en domein (N=428)**

	Gemeente	Provincie	Rijk	Waterschap	Totaal
Hard	6,0	5,2	5,1	4,3	5,2
Zacht	5,6	5,3	5,6	5,0	5,4
Middelen	5,6	5,4	5,3	4,6	5,2
Totaal	5,7	5,3	5,3	4,7	5,3

*Verschillen in gemiddelden t.o.v. tabel 2.1 worden veroorzaakt doordat respondenten op meerdere domeinen werkzaam kunnen zijn en daardoor dubbel geteld worden in deze resultaten.

Het deel van de respondenten dat aangeeft dat de interbestuurlijke verhoudingen zijn verbeterd (33%) is net iets groter dan het deel dat aangeeft dat de verhoudingen zijn verslechterd (32%). Een nadere analyse van de gemiddelde score laat zien dat degene die een verbetering ervaren van de interbestuurlijke verhoudingen de afgelopen jaren, tegelijkertijd de interbestuurlijke verhoudingen met een lager gemiddeld cijfer beoordelen en andersom (zie tabel 2.4).

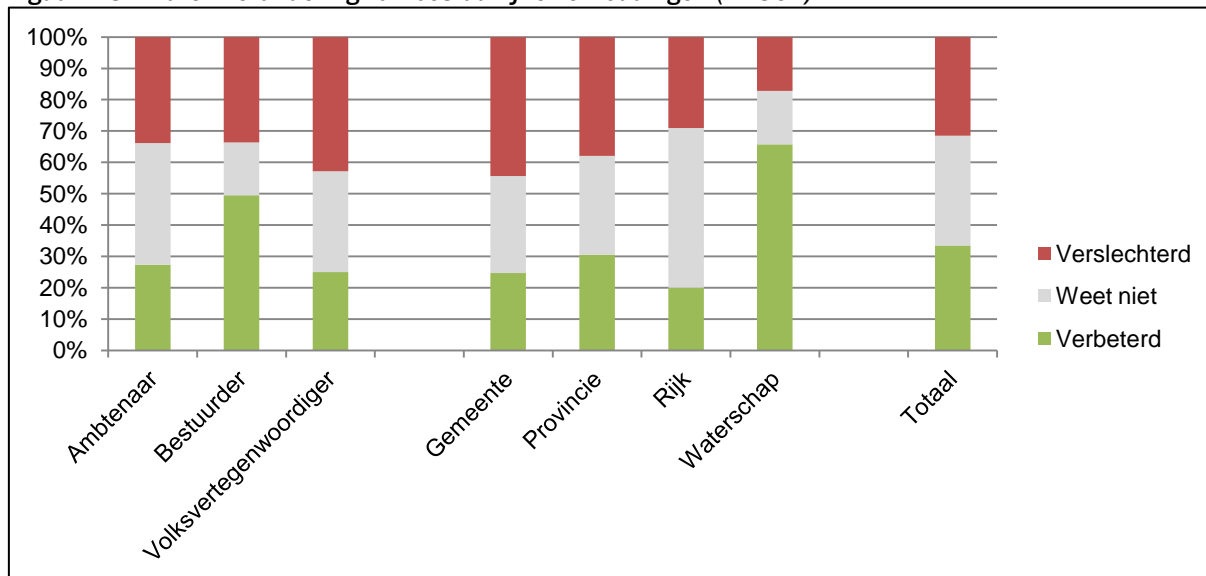
Tabel 2.4 Gemiddelde beoordeling interbestuurlijke verhouding, afgezet tegen aangegeven verbetering of verslechtering (N=362)

	Beoordeling verhoudingen
Verbeterd	4,2
Verslechterd	5,7
Weet niet	5,8
Totaal	5,2

Wel vaker verbetering ervaren

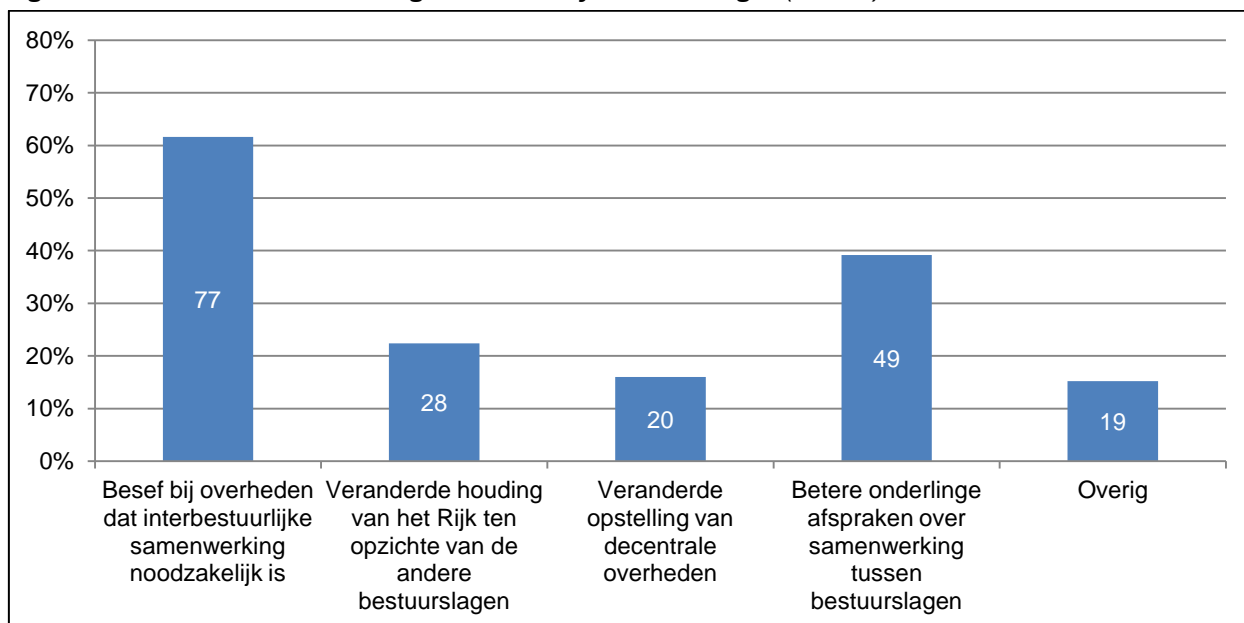
Het aandeel respondenten dat een verslechtering van de interbestuurlijke verhoudingen waarneemt (32%) is lager dan in 2012, toen 40% van de respondenten een verslechtering zag (zie figuur 2.3). Opvallend is dus dat de waargenomen verbetering of verslechtering zich niet direct laat doorvertalen naar het rapportcijfer voor die verhoudingen. Het gemiddelde cijfer voor de verhoudingen lag met een 6,1 in 2012 immers hoger dan in het huidige onderzoek.

Figuur 2.3 Ervaren verandering van bestuurlijke verhoudingen (N=362)

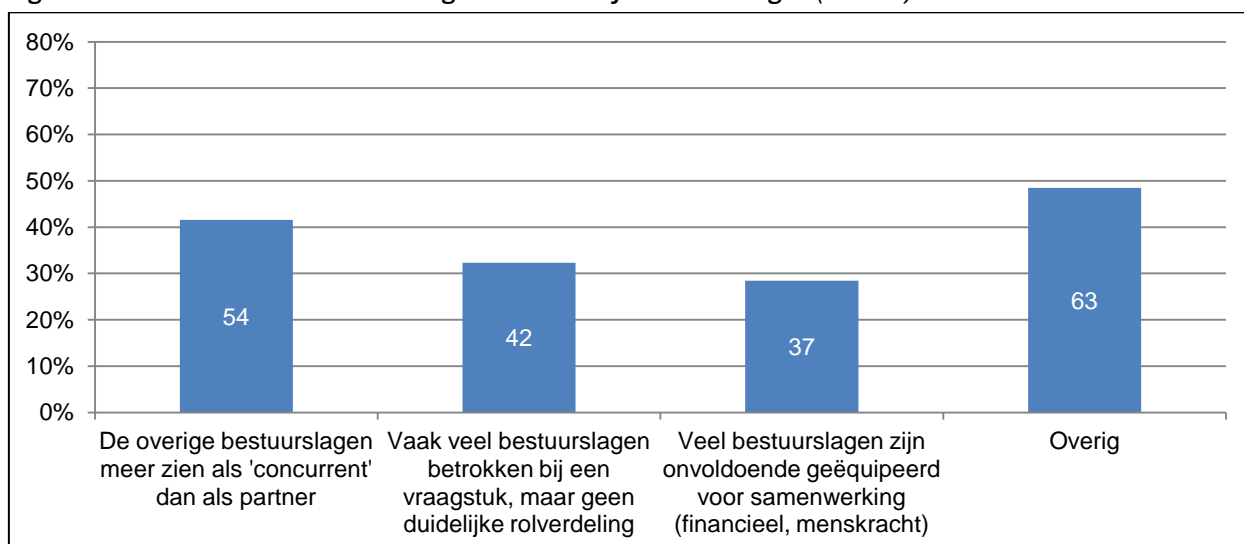
De mensen die aangeven dat de interbestuurlijke verhoudingen zijn verbeterd, geven in de meeste gevallen (62%) aan dat dit komt door een besef bij overheden dat interbestuurlijke samenwerking noodzakelijk is en door betere onderlinge afspraken over samenwerking (39%). In 2012 waren dit eveneens de meest genoemde redenen voor verbetering van de verhoudingen.

Figuur 2.4 Redenen voor verbetering interbestuurlijke verhoudingen (N=125)

Voor verslechtering van de interbestuurlijke verhoudingen worden diverse redenen aangevoerd. Dat overheden andere bestuurslagen soms zien als ‘concurrenten’ zorgt volgens 42% onder meer voor een verslechtering van de verhoudingen. Onder overige oorzaken worden decentralisatievraagstukken en onduidelijkheid die daarover bestaat vaak aangevoerd als oorzaak (15% van de 130 aangevoerde redenen).

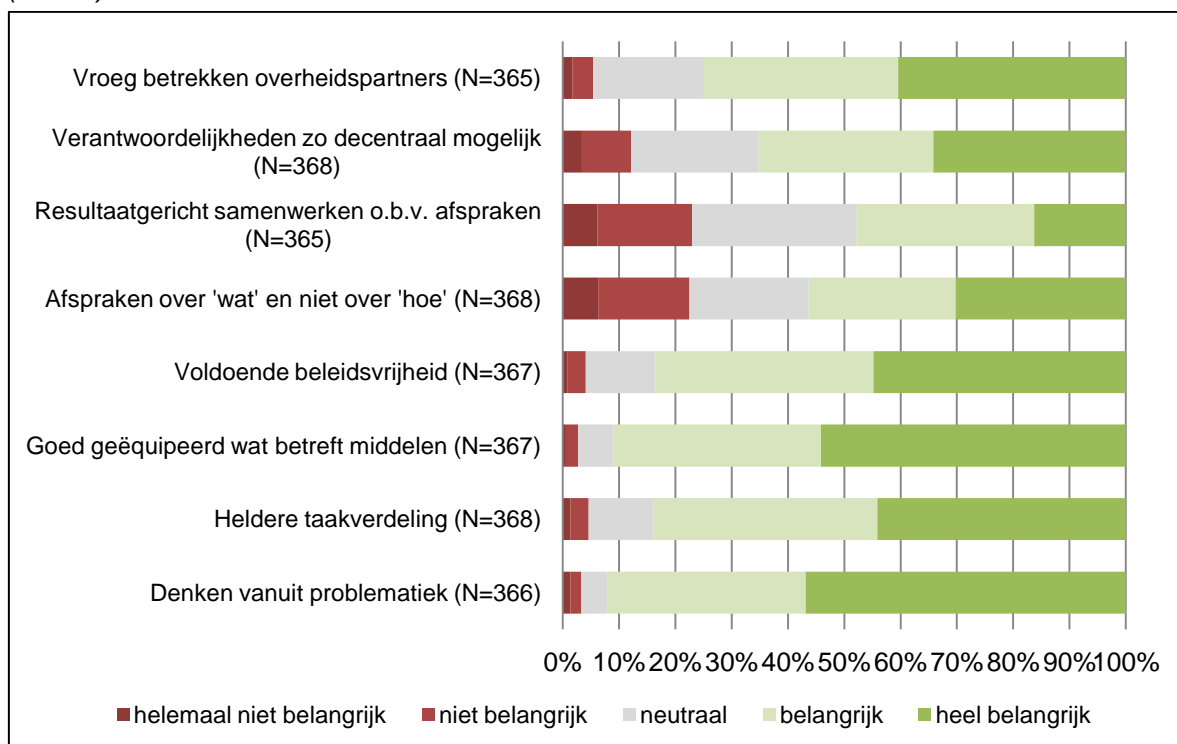
Figuur 2.5 Redenen voor verslechtering interbestuurlijke verhoudingen (N=130)

Figuur 2.6 geeft aan hoe belangrijk respondenten bepaalde uitgangspunten van interbestuurlijke verhoudingen vinden. Het denken vanuit problematiek in tegenstelling tot denken vanuit bestaan-

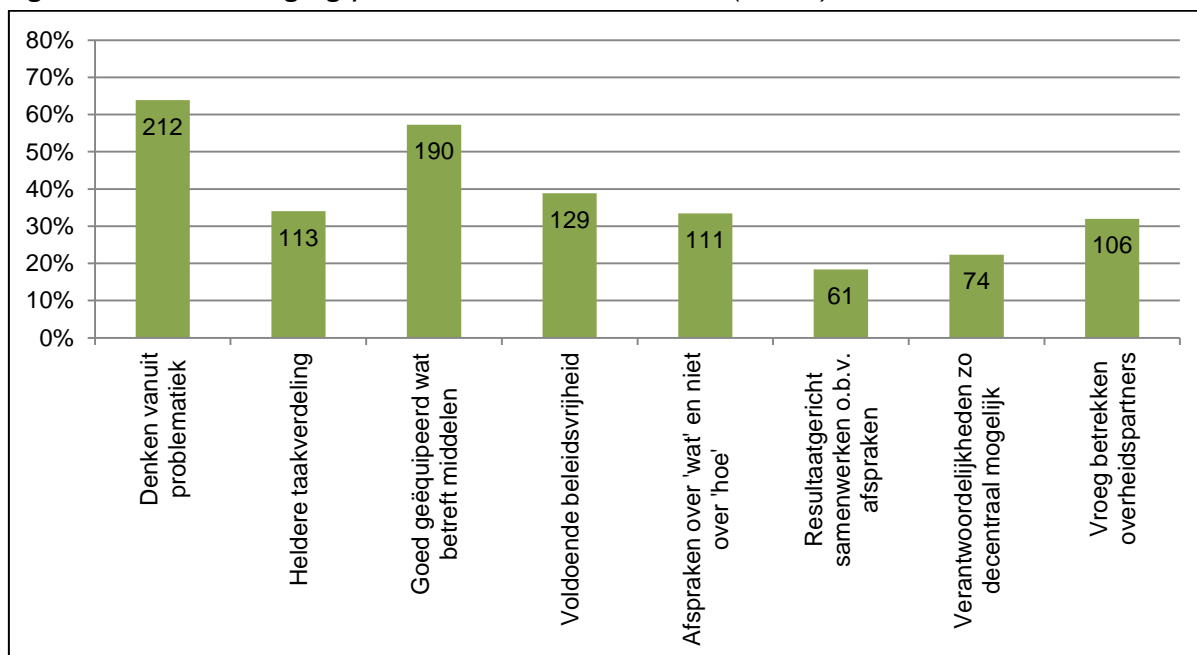
de competenties en bevoegdheden wordt door meer dan 90% van de respondenten als (heel) belangrijk geacht. Daarnaast geeft meer dan 90% van de respondenten aan dat overheden voldoende uitgerust moeten zijn met middelen (geld, mankracht en bevoegdheden) om taken goed te kunnen uitvoeren. Voldoende beleidsvrijheid (83%) en een heldere taakverdeling tussen overheden (84%) zijn daarnaast belangrijke uitgangspunten voor de interbestuurlijke verhoudingen. Al deze punten werden ook in 2012 als belangrijkste uitgangspunten aangegeven.

Figuur 2.6 Hoe belangrijk zijn de volgende uitgangspunten van interbestuurlijke verhoudingen? (N=376)

Net als in 2012 valt ook nu weer op dat wanneer aan de respondenten wordt gevraagd aan welke uitgangspunten het minst wordt voldaan, dezelfde vier uitgangspunten (denken vanuit problematiek, heldere taakverdeling, voldoende middelen en voldoende beleidsvrijheid) het vaakst worden aangegeven door de respondenten (zie figuur 2.7).

Figuur 2.7 Aan welke uitgangspunten wordt het minst voldaan? (N=332)

*Respondenten konden meer dan één uitgangspunt aangeven, daardoor is de optelling van de aangegeven uitgangspunten meer dan het aantal respondenten dat deze vraag heeft beantwoord.

Uitsplitsing naar bestuurslaag en functie leert het volgende:

- **Denken vanuit problematiek:** respondenten bij waterschappen geven bovengemiddeld vaak aan dat aan dit uitgangspunt het minst wordt voldaan (70% t.o.v. 56% gemiddeld).
- **Goed geëquipeerd wat betreft middelen:** respondenten bij waterschappen vinden minder dan gemiddeld (37%) dat aan dit uitgangspunt het minst wordt voldaan. Respondenten bij het Rijk voeren dit uitgangspunt het vaakst aan als 'het minst aan voldaan' (58%). Gemiddeld geeft 51% aan dat aan dit uitgangspunt het minst wordt voldaan.
- **Voldoende beleidsvrijheid:** respondenten bij gemeenten vinden vaker dan gemiddeld dat aan dit uitgangspunt het minst wordt voldaan (45% t.o.v. 34% gemiddeld).
- **Heldere taakverdeling:** door respondenten bij provincies wordt dit uitgangspunt het vaakst als minst aan voldaan aangegeven (39% t.o.v. 30% gemiddeld).

3 Samenwerking

In dit hoofdstuk gaan we in op de bekendheid met een belangrijke bron voor interbestuurlijke samenwerking; de 'Code interbestuurlijke verhoudingen'. Vervolgens hebben we de respondenten bevraagd over hun ervaringen met samenwerking binnen de eigen bestuurslaag en met (specifieke) andere bestuurslagen (horizontaal en verticaal).

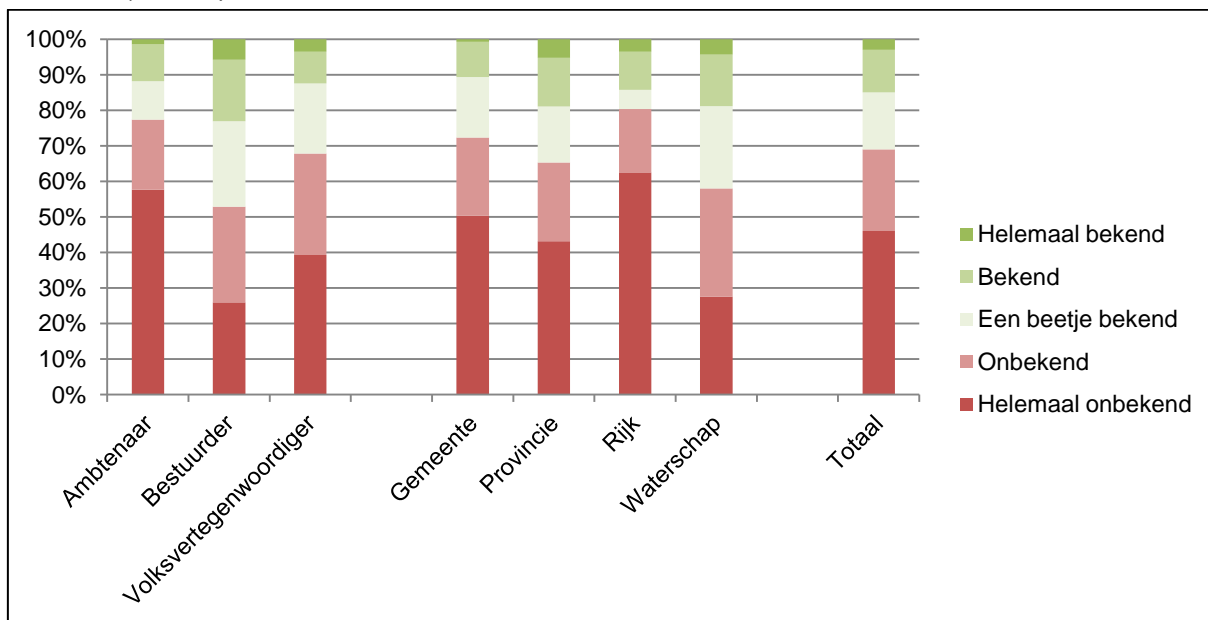
3.1 Code interbestuurlijke verhoudingen

In 2004 is de *Code Interbestuurlijke Verhoudingen* (Code) opgesteld met afspraken tussen Rijk, IPO en VNG over omgangsregels en samenwerking met als doel de overheid beter te laten functioneren. In 2011 zijn ook de waterschappen hierbij betrokken en begin 2013 is de Code geactualiseerd en herbevestigd. In het onderzoek is respondenten gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met de Code.

Figuur 3.1 toont aan dat het grootste deel van de respondenten (helemaal) niet bekend is met de Code (69%)³. Bekendheid met de Code is gemiddeld het hoogst onder de bestuurders (47%) en het laagst onder de ambtenaren (23%). Tussen de bestuurslagen bestaan tevens grote verschillen in de mate van bekendheid met de Code. Bij de waterschappen is relatief gezien het grootste aandeel van de respondenten (42%) bekend met de Code en bij het Rijk (20%) en de gemeenten (28%) het een kleiner aandeel.

³ Dit is de eerste keer dat deze vraag is voorgelegd aan de respondenten. In de voorgaande editie is specifiek gevraagd naar de belangrijkste uitgangspunten van de Code.

Figuur 3.1 In hoeverre bent u bekend met de geactualiseerde Code Interbestuurlijke Verhoudingen uit 2013? (N= 366)

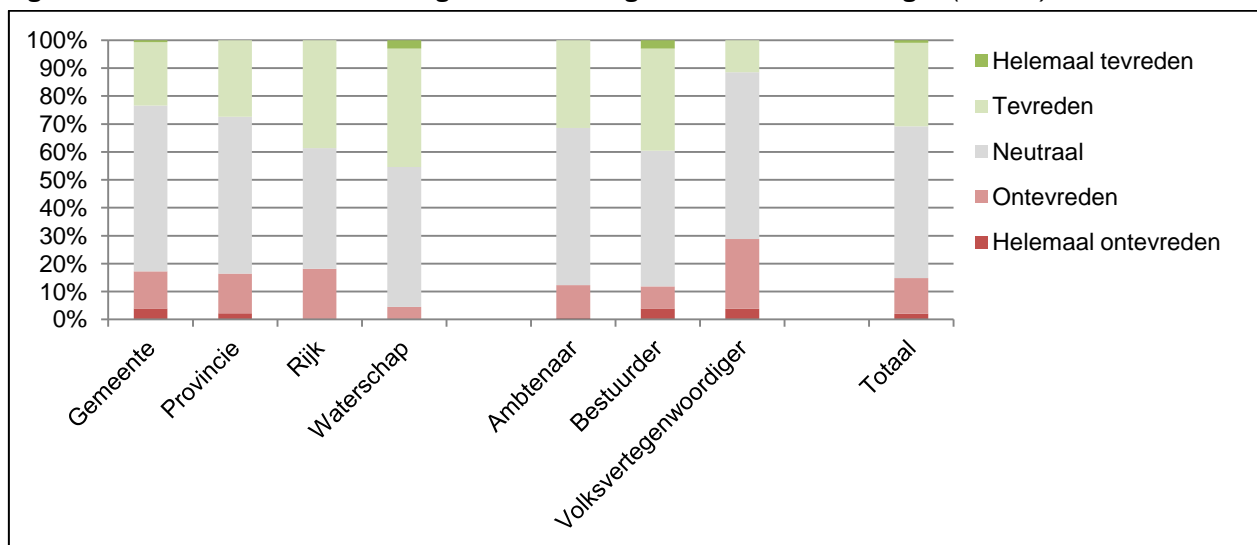
3.2 Samenwerking tussen bestuurslagen (verticale samenwerking)

Net als in de voorgaande edities hebben ook nu weer de meeste respondenten geen uitgesproken mening over de samenwerking met andere bestuurslagen (verticale samenwerking). Ruim 54% van de respondenten staat neutraal tegenover deze samenwerking, ruim 30% van de respondenten is (helemaal) tevreden en bijna 15% is (helemaal) ontevreden (zie figuur 3.2).

De tevredenheid over de huidige verticale samenwerking is net als in 2012 het grootst onder respondenten van de waterschappen (45%)⁴ en het kleinst bij de gemeenten (23%). Onderscheid naar functie laat zien dat volksvertegenwoordigers het vaakst (helemaal) ontevreden zijn over de samenwerking met andere bestuurslagen. Bestuurders zijn hier het vaakst (helemaal) tevreden over (zie figuur 3.2).

⁴ Belangrijk is hierbij te melden dat waterschappen op enkele punten anders functioneren en zich in een andere politieke arena bevinden dan gemeenten, provincies en het Rijk. Dit kan mede bepalend zijn in hoeverre mensen werkzaam bij een waterschap de horizontale en verticale samenwerking ervaren.

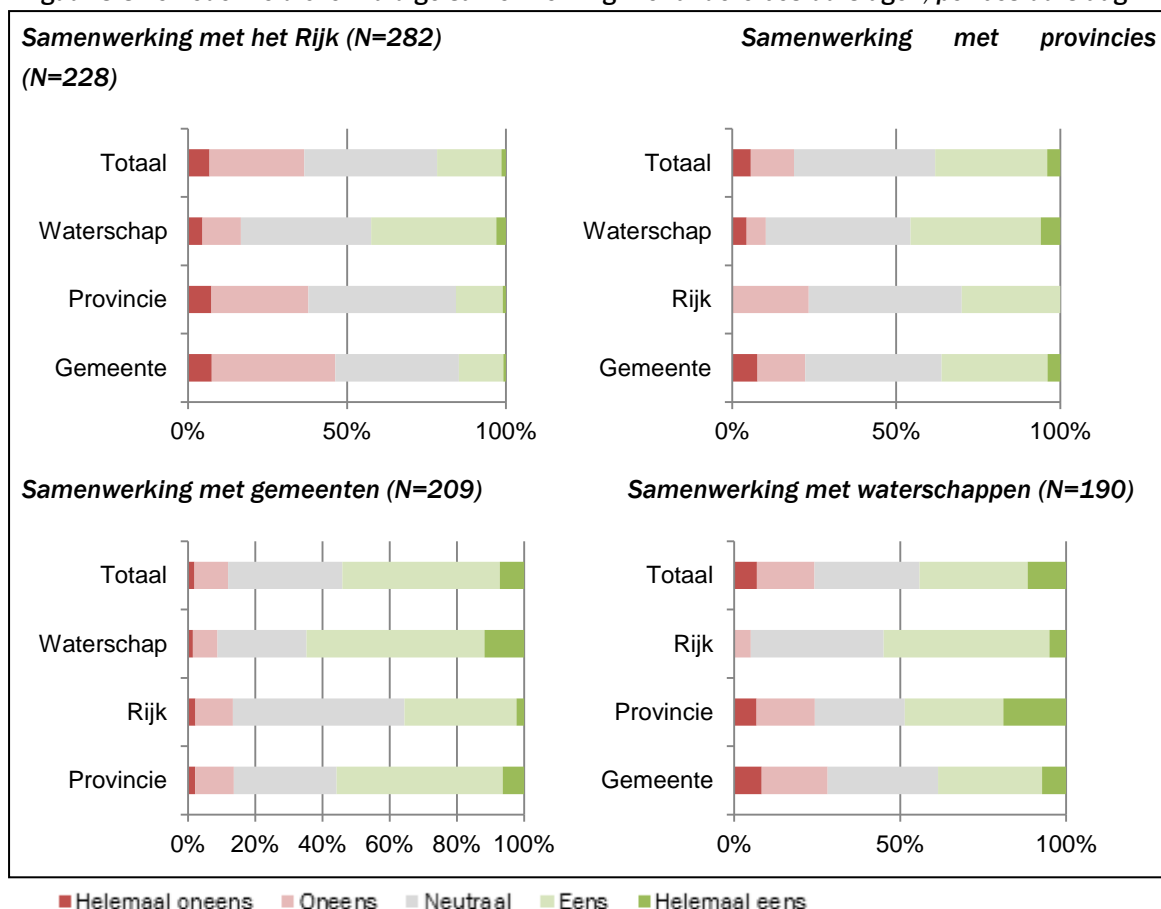
Figuur 3.2 Tevredenheid over de huidige samenwerking met andere bestuurslagen (N=331)

We hebben dit jaar voor het eerst de respondenten gevraagd naar hun tevredenheid over samenwerking met individuele andere bestuurslagen. Zo hebben we respondenten uit de groep provincies gevraagd hoe zij de samenwerking met gemeenten, waterschappen en het Rijk beoordelen. Deze uitsplitsing laat zien dat respondenten gemiddeld genomen het meest tevreden zijn over samenwerking met gemeenten⁵ (zie figuur 3.3). Over de samenwerking met waterschappen en provincies is eveneens een groter deel (helemaal) tevreden dan (helemaal) ontevreden. Men is het meest ontevreden (37%) en minst tevreden (22%) over de samenwerking met het Rijk.

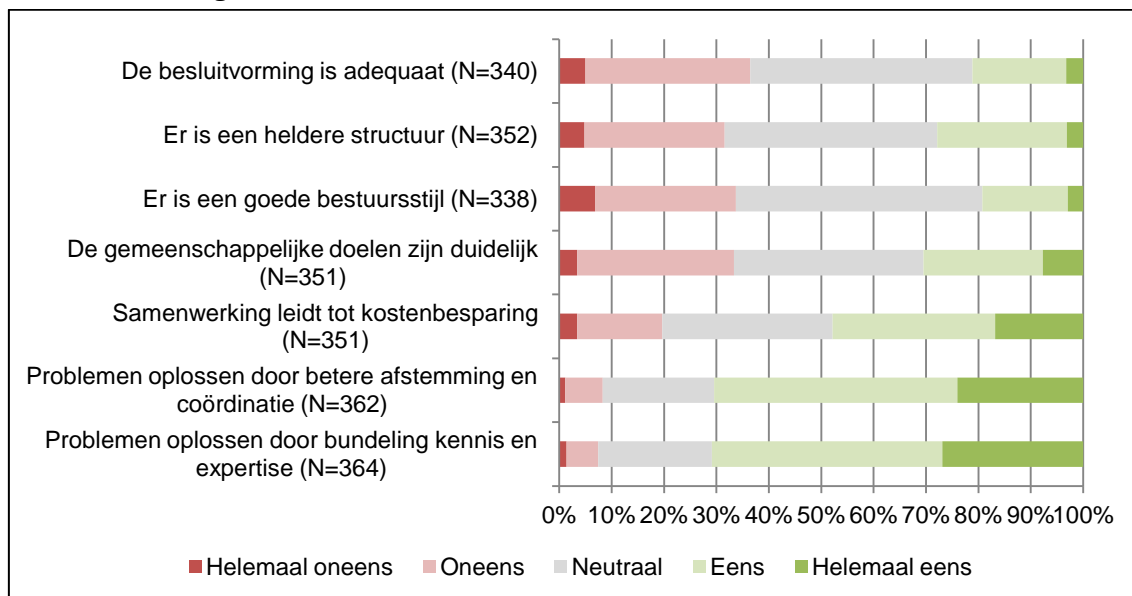
⁵ 54% van de respondenten is (helemaal) tevreden over de samenwerking met gemeenten.

Figuur 3.3 Tevredenheid over huidige samenwerking met andere bestuurslagen, per bestuurslaag

Samenwerking biedt volgens de meeste respondenten voordelen. Zo is 71% van de respondenten van mening dat bundeling van kennis en expertise bij kan dragen aan het oplossen van problemen en vindt 70% dat betere afstemming en coördinatie problemen kan oplossen (zie figuur 3.4). Daarnaast geeft 48% van de respondenten aan dat samenwerking tot kostenbesparing kan leiden. Dit is vrijwel gelijk aan het beeld dat respondenten in 2012 over samenwerking tussen bestuurslagen hadden.

Figuur 3.4 In welke mate bent u het eens met de volgende stellingen over de samenwerking met andere bestuurslagen?

De stellingen in figuur 3.4 worden door respondenten uit verschillende bestuurslagen vergelijkbaar beantwoord. De antwoorden van waterschappen zijn op vier stellingen echter afwijkend van de overige bestuurslagen:

- **Samenwerking leidt tot kostenbesparing:** 62% van de respondenten bij waterschappen zijn het (helemaal) eens t.o.v. 48% gemiddeld.
- **De gemeenschappelijke doelen zijn duidelijk:** 56% van respondenten bij waterschappen zijn het (helemaal) eens t.o.v. 30% gemiddeld.
- **Er is een heldere structuur:** 59% van respondenten bij waterschappen is het (helemaal) eens t.o.v. 29% gemiddeld.
- **De besluitvorming is adequaat:** 59% van de respondenten bij waterschappen zijn het (helemaal) eens t.o.v. 21% gemiddeld.
- In 2012 lieten de waterschappen op deze stellingen eveneens een afwijkende, bovengemiddeld positieve mening blijken.

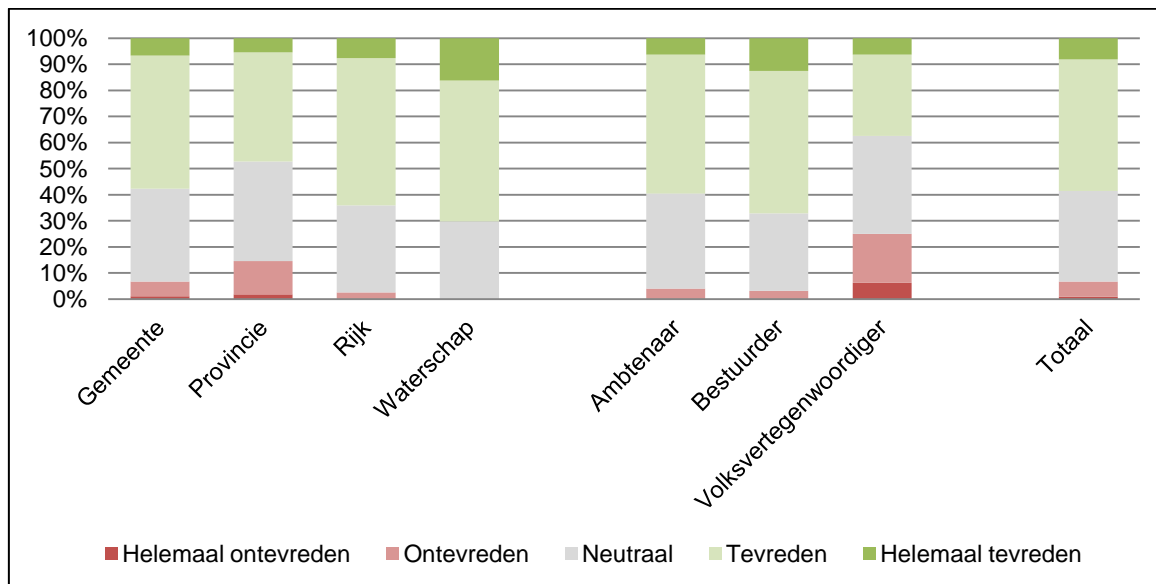
3.3 Samenwerking binnen de eigen bestuurslaag (horizontale samenwerking)

De horizontale samenwerking, binnen de eigen bestuurslaag kan vaker op tevredenheid (59%) van respondenten rekenen dan de hierboven besproken verticale samenwerking (31%). De tevredenheid is het grootst onder respondenten van de waterschappen (70%) en het laagst bij de provincies (47%)⁶. Wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende functies, blijkt dat volksver-

⁶ We willen hierbij opmerken dat 37% van de respondenten deze vraag niet heeft ingevuld.

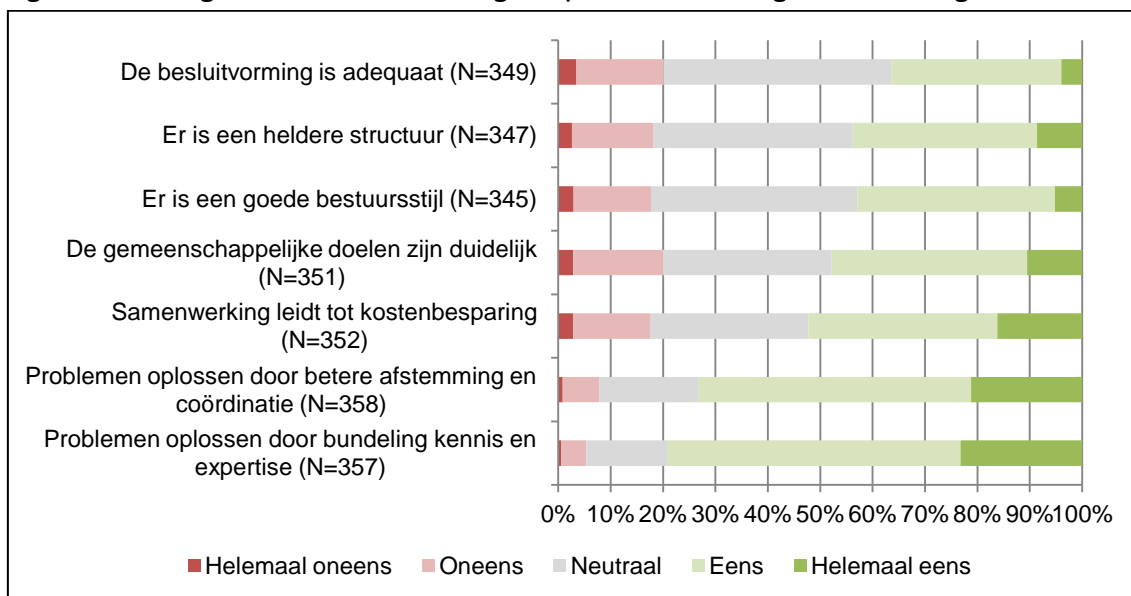
tegenwoordigers het minst tevreden zijn over samenwerking binnen de eigen bestuurslaag: 25% is (helemaal) ontevreden, 38% is (helemaal) tevreden.

Figuur 3.5 Tevredenheid over samenwerking met partners binnen de eigen bestuurslaag (N=222)

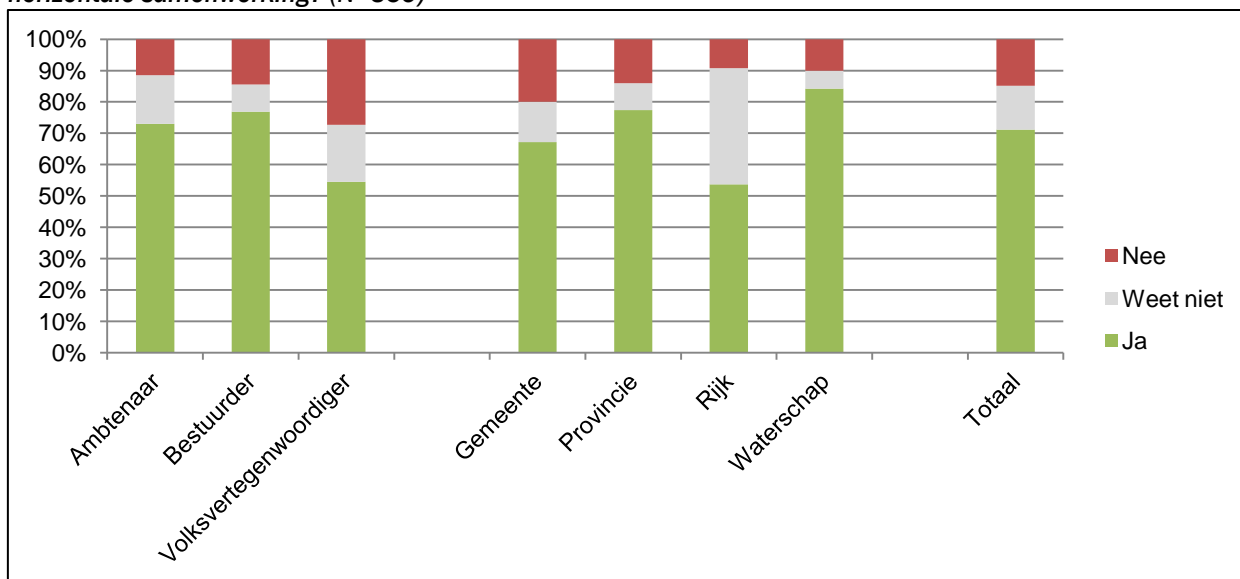
Dezelfde stellingen als in figuur 3.4 (verticale samenwerking) zijn voorgelegd in het kader van de samenwerking binnen de eigen bestuurslaag. Dit levert een vergelijkbaar beeld op: het grootste deel van de respondenten denkt dat de bundeling van kennis en expertise (79%) en betere afstemming en coördinatie (73%) kan bijdragen aan het oplossen van problemen. Ook deze antwoorden verschillen weinig van de antwoorden op dezelfde stellingen in het onderzoek van twee jaar geleden.

Figuur 3.6 Stellingen over de samenwerking met partners binnen eigen bestuurslaag

Volgens 70% van de respondenten hebben decentrale overheden voldoende ruimte en mogelijkheden voor horizontale samenwerking (zie figuur 3.7). Opmerkelijk is dat respondenten van het Rijk (de centrale overheid) het minst van mening zijn dat decentrale overheden voldoende ruimte hebben voor horizontale samenwerking (54% vindt van wel). Een groot deel van de respondenten bij het Rijk (37%) heeft echter ook aangegeven hier geen oordeel over te kunnen geven. De mening over ruimte voor horizontale samenwerking is nauwelijks veranderd ten opzichte van 2012 en alleen volksvertegenwoordigers geven dit jaar minder vaak aan dat er voldoende ruimte is.

Figuur 3.7 Hebben de decentrale overheden volgens u voldoende ruimte en mogelijkheden voor horizontale samenwerking? (N=359)

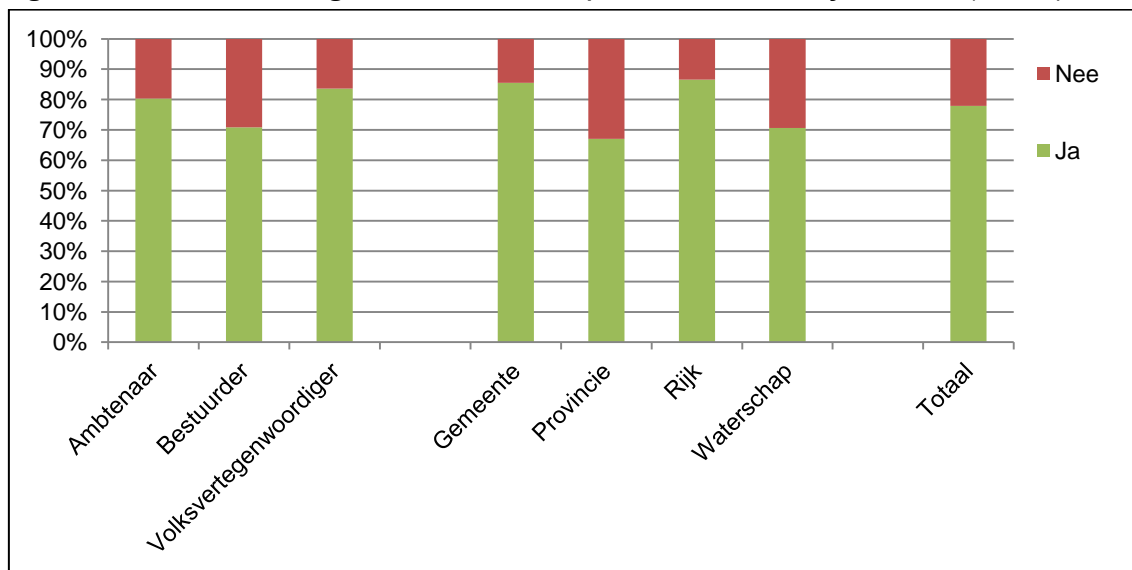
4 Bestuurlijke drukte

Eén van de doelstellingen in het regeerakkoord is dat de rijksoverheid goedkoper, flexibeler en efficiënter gaat werken, met minder bestuurlijke en ambtelijke drukte en regeldruk. Het kabinet beoogt hiermee bij te dragen aan de verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven.

4.1 Merendeel ervaart bestuurlijke drukte

Een meerderheid van de respondenten (78%) is van mening dat er op dit moment sprake is van bestuurlijke drukte in Nederland (zie figuur 4.1). Dit aandeel is hoger dan in 2012, toen 72% van de respondenten met “ja” antwoordde op deze vraag. Onder respondenten bij het Rijk (87%) en bij gemeenten (86%) is het aandeel dat “ja” antwoordde op deze vraag nog hoger dan gemiddeld. Respondenten van de provincies en waterschappen ervaren in mindere mate bestuurlijke drukte, al is bij beide bestuurslagen een meerderheid van mening dat er sprake is van bestuurlijke drukte. Een uitsplitsing naar functies laat zien dat de volksvertegenwoordigers (84%) het vaakst van mening zijn dat er sprake is van bestuurlijke drukte en bestuurders het minst vaak (77%).

Figuur 4.1 Bent u van mening dat er in Nederland sprake is van bestuurlijke drukte? (N=349)

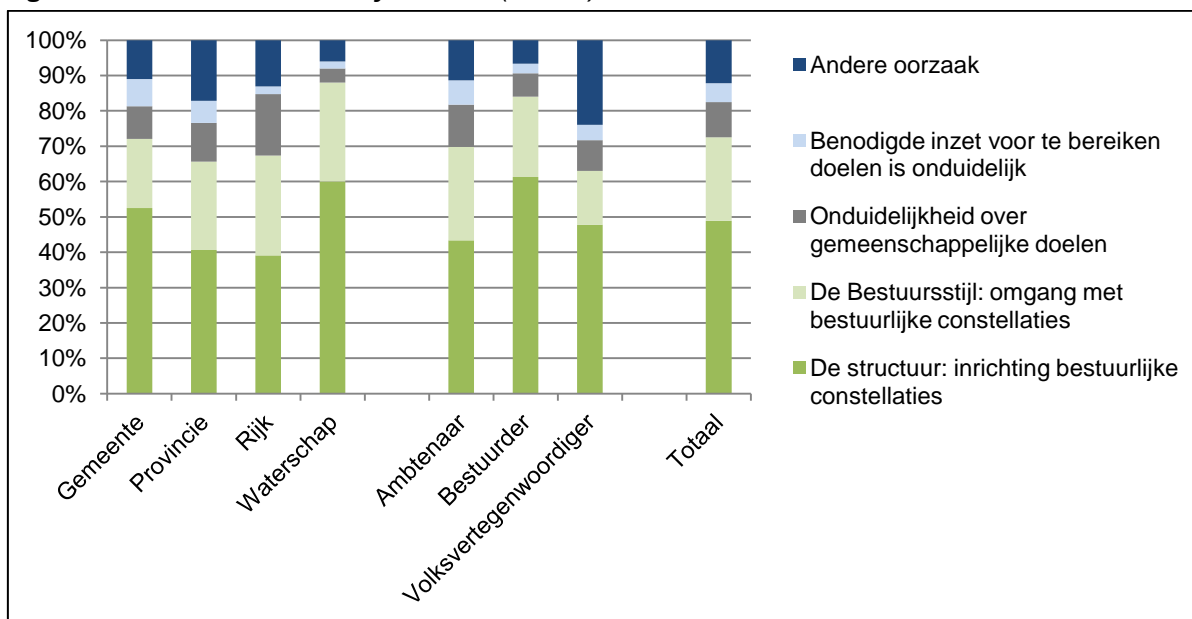

De bestuurlijke drukte wordt door het grootste deel van de respondenten (49%) toegeschreven aan de inrichting van bestuurlijke constellaties, dus de manier waarop taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn verdeeld. Een tweede, veel aangegeven oorzaak is de omgang met deze bestuurlijke constellaties (24%). In 2012 werden deze twee oorzaken eveneens het vaakst genoemd. Een andere regelmatig genoemde oorzaak is dat het Rijk gedecentraliseerde taken niet volledig overlaat aan lagere bestuurslagen.

Onderscheid naar bestuurslaag en functie levert een aantal interessante inzichten op (zie figuur 4.2):

- Respondenten bij het Rijk geven met 17% relatief vaak aan dat onduidelijkheid over gemeenschappelijke doelen de bestuurlijke drukte veroorzaakt (t.o.v. 10% gemiddeld).
- De structuur, de inrichting van bestuurlijke constellaties wordt vaker dan gemiddeld als oorzaak genoemd van bestuurlijke drukte door respondenten bij waterschappen (60%) en door bestuurders (61%). Deze oorzaak wordt gemiddeld door 49% van de respondenten genoemd.

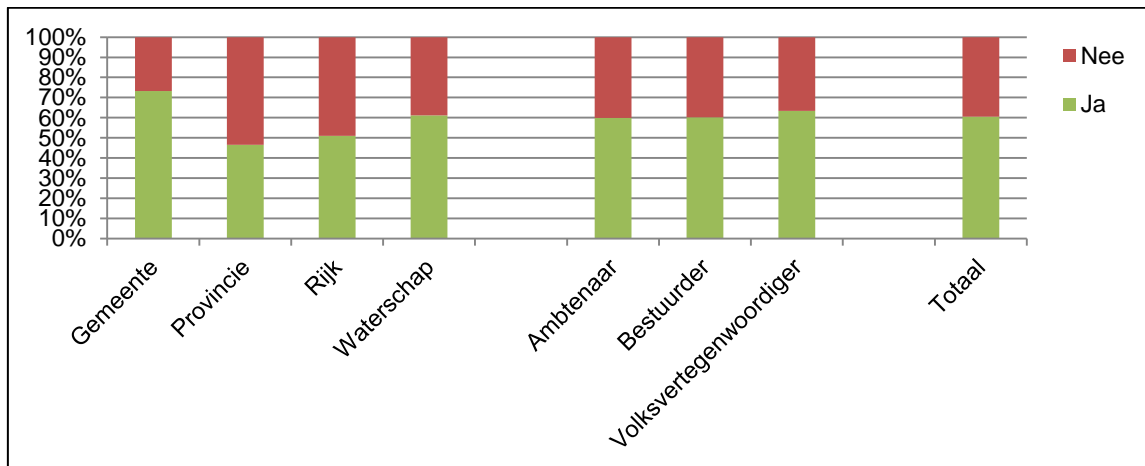
Figuur 4.2 Oorzaak van bestuurlijke drukte (N=280)

4.2 Terugdringen bestuurslagen

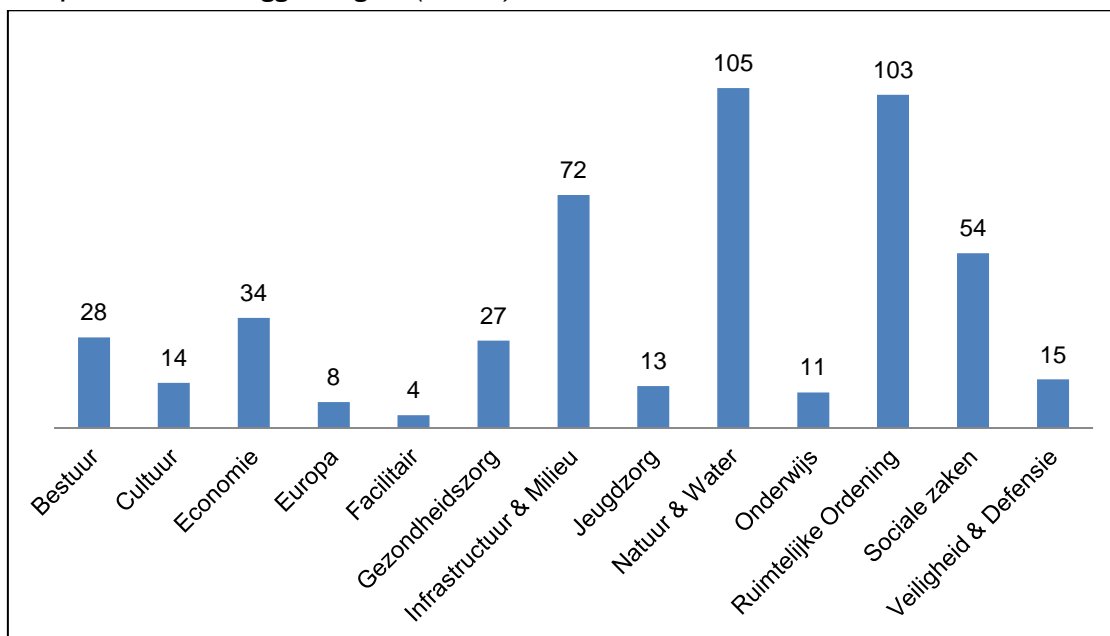
Het merendeel van de respondenten (61%) is van mening dat het aantal bestuurslagen op de beleidsterreinen waarop de respondent werkzaam is, kan worden teruggedrongen (zie figuur 4.3). Bij gemeenten deelt bijna driekwart van de respondenten (73%) deze opvatting. Bij provincies en het Rijk is dit aandeel juist lager dan gemiddeld (respectievelijk 47% en 51%). Deze mening verschilt nauwelijks per functie (ambtenaren, volksvertegenwoordigers en bestuurders). In 2012 werd deze vraag door de respondenten over verschillende bestuurslagen en functies vergelijkbaar beantwoord.

Figuur 4.3 Bent u van mening dat het aantal bestuurslagen op het beleidsterrein waarop u werkzaam bent kan worden teruggedrongen? (N=327)

De respondenten is vervolgens gevraagd op welke beleidsterreinen men vindt dat het aantal betrokken bestuurslagen kan worden teruggedrongen (zie figuur 4.4). *Natuur & water* en *ruimtelijke ordening* (RO) worden hierop het vaakst genoemd (respectievelijk 22% en 21%). De beleidsterreinen *infrastructuur & milieu* (15%) en *sociale zaken* (11%) worden daarnaast ook vaak genoemd.

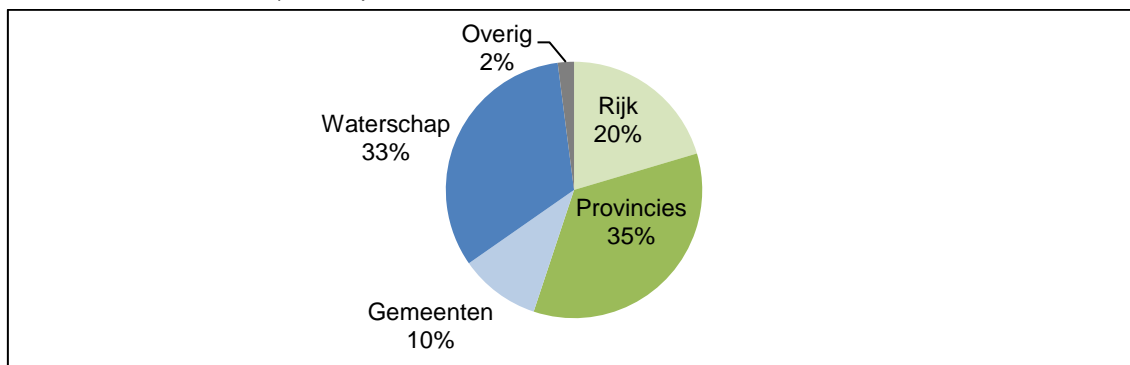
Figuur 4.4 Op welke beleidsterreinen/beleidsdossiers kan het aantal betrokken bestuurslagen in uw optiek worden teruggedrongen? (N=488)*

*Respondenten konden drie beleidsterreinen aangeven, in totaal zijn op deze vraag daardoor 488 antwoorden gegeven.

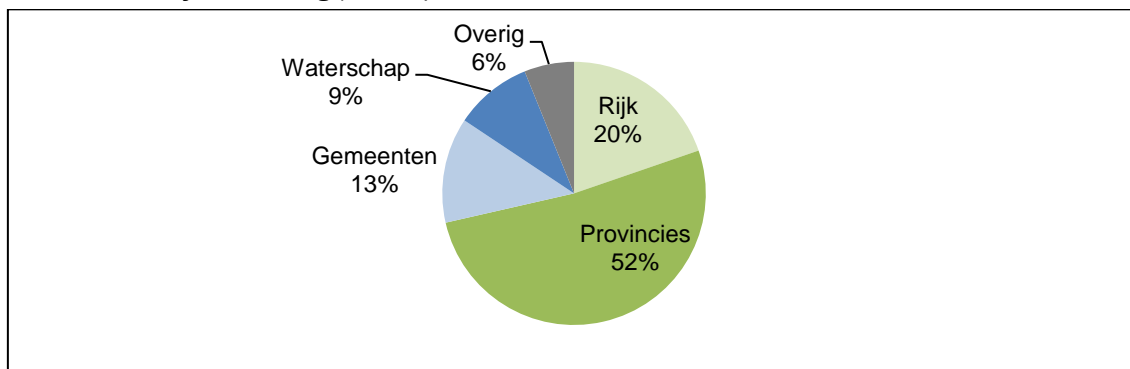
De respondenten is specifiek gevraagd van welke bestuurslagen de betrokkenheid kan worden teruggedrongen op de beleidsterreinen in bovenstaande figuur 4.4. Naast de vier bestuurslagen waar de respondenten in dit onderzoek werkzaam zijn, worden regionale samenwerkingsverbanden en andere (semi-) publieke instellingen hier genoemd⁷. Op het terrein van *natuur & water* kan volgens respondenten met name de betrokkenheid van waterschappen en provincies worden teruggedrongen (zie figuur 4.5).

Figuur 4.5 Betreffende bestuurslaag bij het terugdringen van betrokken bestuurslagen op beleids-terrein *Natuur & Water* (N=147)

Van de respondenten die aangeven dat het aantal bestuurslagen op het terrein van ruimtelijke ordening kan worden teruggedrongen, geeft meer dan de helft aan dat de betrokkenheid van de provincies kan worden teruggebracht (zie figuur 4.6). Een op de vijf respondenten geeft aan dat de betrokkenheid van het Rijk op RO-gebied minder zou kunnen.

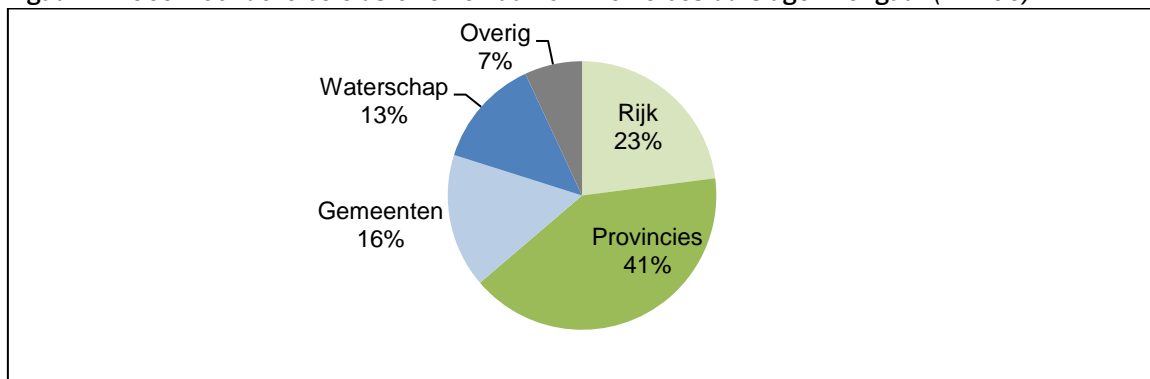
Figuur 4.6 Betreffende bestuurslaag bij het terugdringen van betrokken bestuurslagen op beleids-terrein *Ruimtelijke Ordening* (N=147)

⁷ Respondenten konden per beleidsterrein meerdere bestuurslagen aangeven. Het aantal antwoorden op de vragen in figuur 4.5 en 4.6 is daardoor hoger dan het aantal keer dat de bestuurslaag werd genoemd in figuur 4.4. In totaal is daardoor 706 keer een bestuurslaag aangegeven (figuur 4.7).

Gemiddeld geldt dat voor het terugdringen van bestuurslagen, de provincies (41%) het vaakst worden genoemd als betreffende bestuurslaag (zie figuur 4.7). De waterschappen (13%) worden het minst genoemd als bestuurslaag waarvan de betrokkenheid moet worden teruggedrongen.

Figuur 4.7 Geef voor deze beleidsterreinen aan om welke bestuurslagen het gaat (N=706)

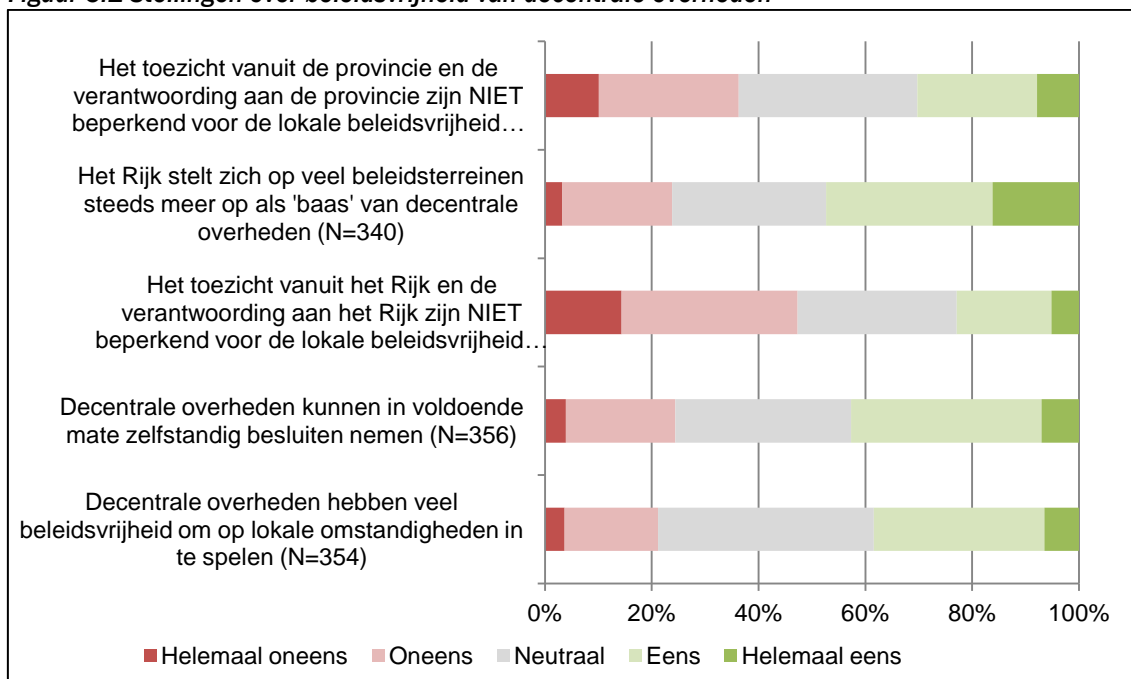

5 Autonomie decentrale overheden en responsiviteit Rijk

5.1 Beleidsvrijheid decentrale overheden

De houding van de respondenten ten aanzien van de stellingen over de beleidsvrijheid van decentrale overheden is ten opzichte van het vorige belevingsonderzoek interbestuurlijke verhoudingen niet ingrijpend gewijzigd. Eerder is de grote stabiliteit opvallend. Net als in 2012 is circa 40% van alle respondenten het (helemaal) eens met de stelling dat decentrale overheden “veel beleidsvrijheid hebben om op lokale omstandigheden in te spelen” (zie figuur 5.1). Circa 40% staat neutraal ten opzichte van deze stelling en een kleine minderheid (21%) geeft aan dat decentrale overheden weinig beleidsvrijheid hebben. De gemeentelijke respondenten zijn iets minder positief over de eigen lokale beleidsvrijheid: 28% van de respondenten bij gemeenten onderschrijft de stelling en eveneens 28% is het (zeer) oneens met de stelling (t.o.v. 21% gemiddeld).

Figuur 5.1 Stellingen over beleidsvrijheid van decentrale overheden

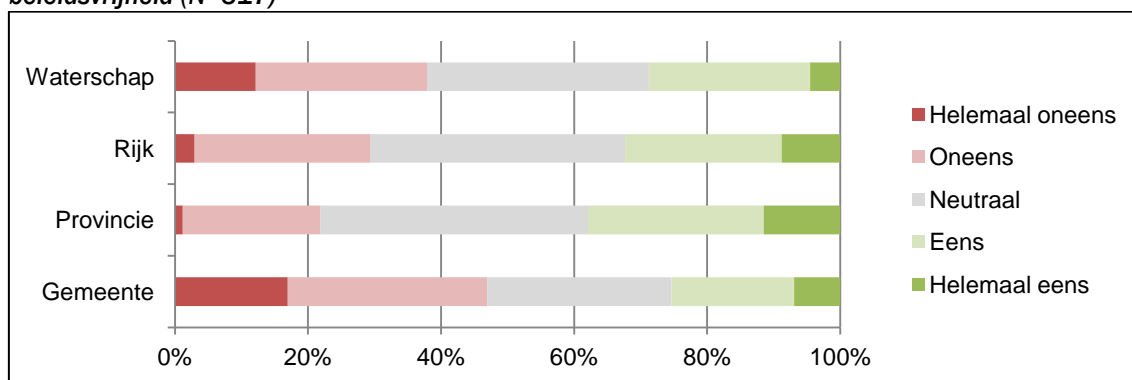
Op de stelling of decentrale overheden in voldoende mate zelfstandig besluiten kunnen nemen, zijn dezelfde verhoudingen voor en tegen zichtbaar bij de gehele doelgroep. Iets meer uitgesproken zijn de respondenten over de stelling dat “het toezicht vanuit het Rijk en de verantwoordelijkheid aan het Rijk NIET beperkend zijn voor de lokale beleidsvrijheid”. Bijna de helft van de respondenten (47%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. De respondenten bij de gemeenten (60%) antwoorden het meest negatief op deze stelling. Van de provinciale respondenten en de respondenten bij de waterschappen is dit respectievelijk 45% en 42%. De respondenten bij het Rijk zijn daarentegen veel positiever: slechts 22% is het (zeer) oneens met deze stelling.

Het beeld dat de toezichhouder positiever oordeelt over de beleidsvrijheid van de overheden waarop toezicht wordt gehouden dan de overheden die onder toezicht staan, is een terugkerend patroon bij de voorgelegde stellingen. Uitgesplitst naar functie blijkt dat de volksvertegenwoordigers ook uitgesproken opvattingen hebben: ruim 60% is het (zeer) oneens met de stelling dat het toezicht van en verantwoording aan het Rijk niet beperkend zijn voor de beleidsvrijheid (t.o.v. 45% gemiddeld).

Bijna de helft van de respondenten is eveneens van mening dat het Rijk zich op veel beleidsterreinen steeds meer als ‘baas’ opstelt van de decentrale overheden. De respondenten van beide groepen overlappen elkaar in grote mate. Ook hier zijn de gemeentelijke respondenten het duidelijkst in hun oordeel. Bijna 55% onderschrijft deze stelling, al geldt ook voor de overige decentrale respondenten vanuit de provincies en waterschappen dat bijna de helft het met de stelling eens is. Van alle respondenten vanuit het Rijk onderschrijft minder dan 30% de stelling.

Op de stelling over de mate waarin het toezicht vanuit de provincie en de verantwoording door met name gemeenten aan de provincie beperkend is voor de lokale beleidsvrijheid oordelen de respondenten gemiddeld positiever (zie figuur 5.2). Waar bijna de helft van de respondenten van mening is dat het toezicht vanuit het Rijk wel (zeer) beperkend is voor de lokale beleidsvrijheid, vindt ruim 30% dit ook van het toezicht vanuit en de verantwoording aan de provincie.

Figuur 5.2 Toezicht vanuit en verantwoording aan de provincie is NIET beperkend voor de lokale beleidsvrijheid (N=317)⁸

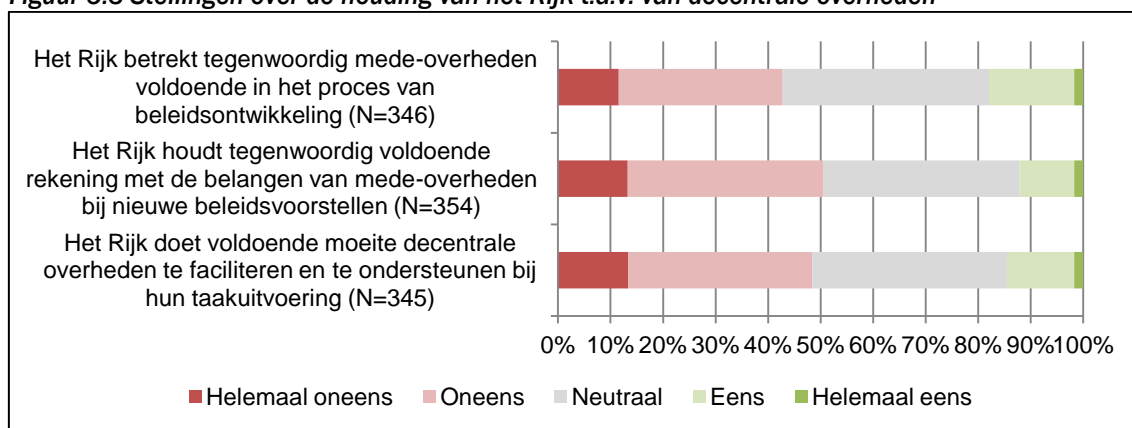
Op basis van de voorgelegde stellingen kan geen verklaring worden gegeven voor dit verschil. Van de gemeentelijke respondenten is circa 45% het (helemaal) oneens met deze stelling, terwijl dit voor de provinciale respondenten circa 22% is (zie figuur 5.2). De provinciale respondenten oordelen dus relatief positiever over hun eigen toezicht op de gemeenten vanuit het perspectief van decentrale beleidsvrijheid, dan de gemeenten waarop toezicht wordt gehouden.

⁸ De lage respons op deze stelling wordt verklaard door het relatief hoge aantal respondenten bij het Rijk die deze vraag met “weet niet” hebben beantwoord.

5.2 De houding van het Rijk

Ten aanzien van de houding van het Rijk is net als in 2012 een klein aandeel van de respondenten positief over de wijze waarop het Rijk de decentrale overheden betreft bij beleidsontwikkeling en rekening houdt met hun belangen (zie figuur 5.3). Op de stelling dat “het Rijk medeoverheden voldoende betreft in het proces van beleidsontwikkeling”, geeft nog geen 20% van de respondenten aan het daar (helemaal) mee eens te zijn. Aan de andere kant is circa 43% van de respondenten het (helemaal) oneens met de stelling. De respondenten vanuit het Rijk zijn relatief positiever: van deze groep is slechts 21% het (helemaal) oneens met de stelling en 42% onderschrijft de stelling.

Figuur 5.3 Stellingen over de houding van het Rijk t.a.v. van decentrale overheden

De respondenten oordelen het minst positief over de stelling dat het Rijk tegenwoordig “voldoende rekening houdt met de belangen van medeoverheden bij nieuwe beleidsvoorstellen”. Slechts 12% van de respondenten is het (helemaal) eens met deze stelling. Onder de respondenten vanuit het Rijk is het aantal voor- en tegenstemmers vrijwel in balans: 30% is het (helemaal) eens met de stelling maar ook 30% is het (helemaal) oneens. Het beeld ten aanzien van de stelling dat het Rijk “voldoende moeite doet om decentrale overheden te faciliteren en te ondersteunen bij hun taakuitvoering” is vrijwel gelijk aan de stelling over het rekening houden met de belangen van mede-overheden.

Opvallend is dat de volksvertegenwoordigers relatief minder positief oordelen over de houding van het Rijk ten aanzien van decentrale overheden. Op de drie hierover voorgelegde stellingen geeft telkens circa twee op de drie respondenten (tussen de 65% en 70%) aan de stelling (helemaal) niet te onderschrijven.

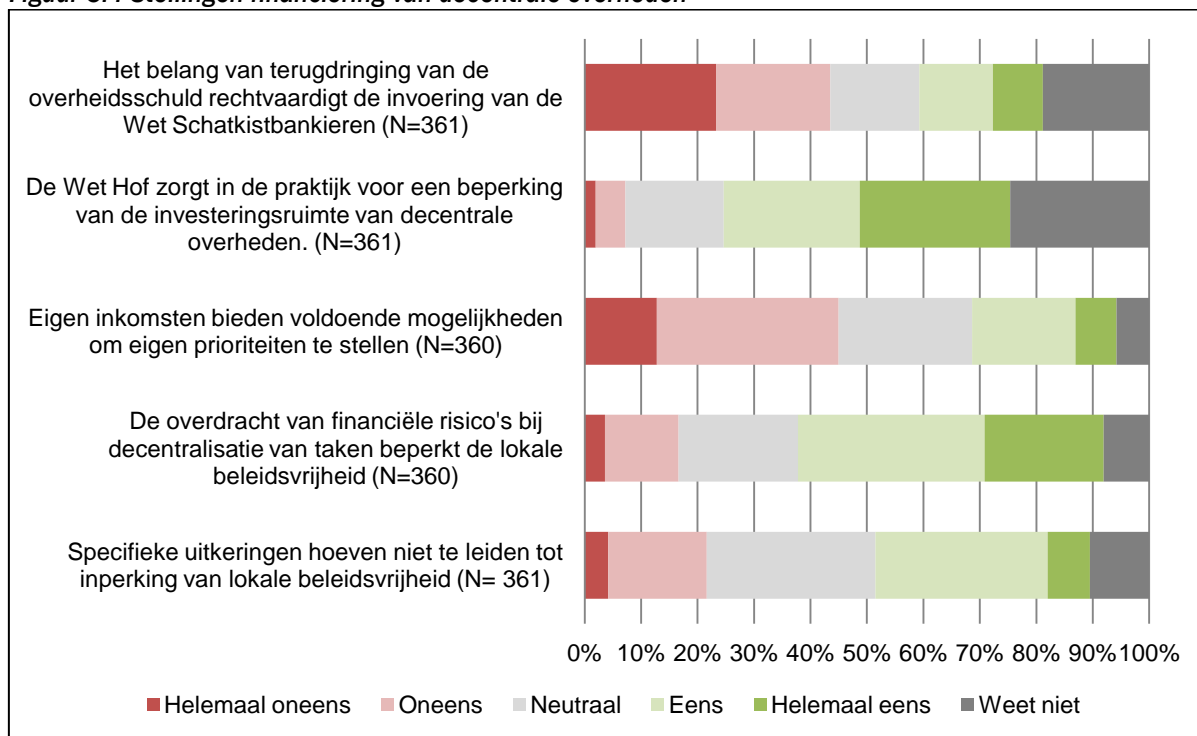
5.3 Financiering en autonomie

De wijze waarop respondenten de verhouding tussen het Rijk en decentrale overheden ervaren, wordt in sterke mate beïnvloed door de financiering van de decentrale overheden en de wijze

waarop de financiële verhoudingen tussen Rijk en provincies, gemeenten en waterschappen zijn geregeld.

Een belangrijk aandachtspunt op dit vlak is de verhouding tussen specifieke uitkeringen enerzijds en de algemene uitkering anderzijds. In het belevingsonderzoek is hierover een stelling voorgelegd, namelijk dat “specifieke uitkeringen niet hoeven te leiden tot inperking van lokale beleidsvrijheid” (zie figuur 5.4). Duidelijk meer respondenten zijn het hier (helemaal) mee eens dan (helemaal) oneens. Bij het Rijk onderschrijft 46% van de respondenten deze stelling, maar ook 40% van de respondenten bij de waterschappen en circa 35% bij de gemeenten en provincies. Het illustreert dat volgens respondenten specifieke uitkeringen niet per definitie hoeven te leiden tot minder decentrale beleidsvrijheid.

Figuur 5.4 Stellingen financiering van decentrale overheden

NB: Voor deze vragen zijn de ‘weet niet’ antwoorden wel meegenomen in de analyse.

De respondenten is daarnaast een stelling voorgelegd over de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof). Met de Wet Hof gaat per jaar een macroplafond gelden voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen en idem dito voor provincies en waterschappen. Een tweede stelling betreft de Wet Schatkistbankieren, die de gemeenten, provincies en waterschappen verplicht om hun overtoelinge financiën onder te brengen bij het Rijk.

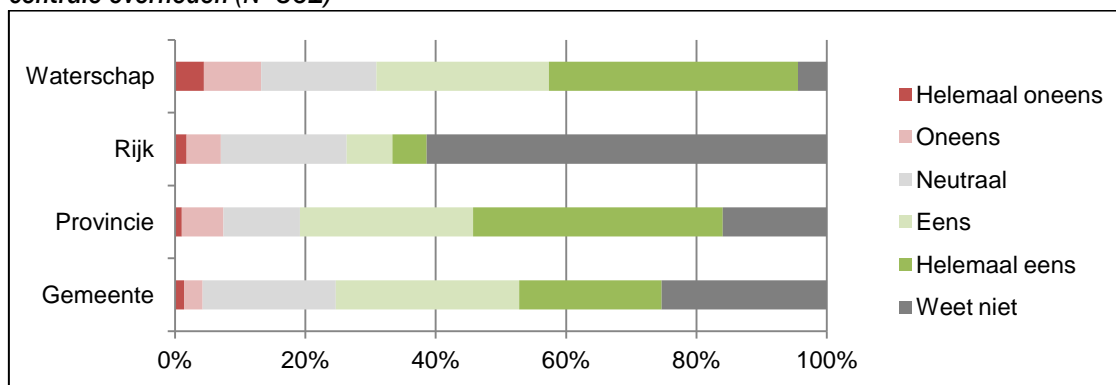
Wet Hof

Ten aanzien van de Wet Hof is door vertegenwoordigers van decentrale overheden gesteld dat deze ten koste zou kunnen gaan van investeringen door decentrale overheden. Mede daardoor is de wet

uiteindelijk aangepast. Desondanks is een meerderheid van 51% het (helemaal) eens met de stelling dat de Wet Hof wel een beperking oplevert voor de investeringsruimte van decentrale overheden (zie figuur 5.4). Hierbij dient te worden opgemerkt dat een kwart van de respondenten heeft aangegeven niet te kunnen antwoorden op deze vraag⁹.

Uit figuur 5.5 komt naar voren dat de provinciale en waterschaprespondenten nog iets uitgesprokener (65% eens of helemaal eens) zijn wat betreft de stelling over de Wet Hof. Bij de gemeenten is dit 50% van de respondenten, terwijl bij het Rijk slechts 12% van de respondenten deze stelling onderschrijft. Respondenten bij het Rijk zien dus minder belemmeringen dan bij de decentrale overheden, maar bovenal reageren zij neutraal (20%) wanneer zij al een antwoord weten (60% weet geen antwoord op deze stelling).

Figuur 5.5 De wet Hof zorg in de praktijk voor een belemmering van de investeringsruimte van decentrale overheden (N=361)

Uitgesplitst naar functie zijn er geen uitschieters. De respons is vooral afhankelijk van voor welke bestuurslaag men werkt en minder van de functie die een respondent vervult.

De Wet Schatkistbankieren

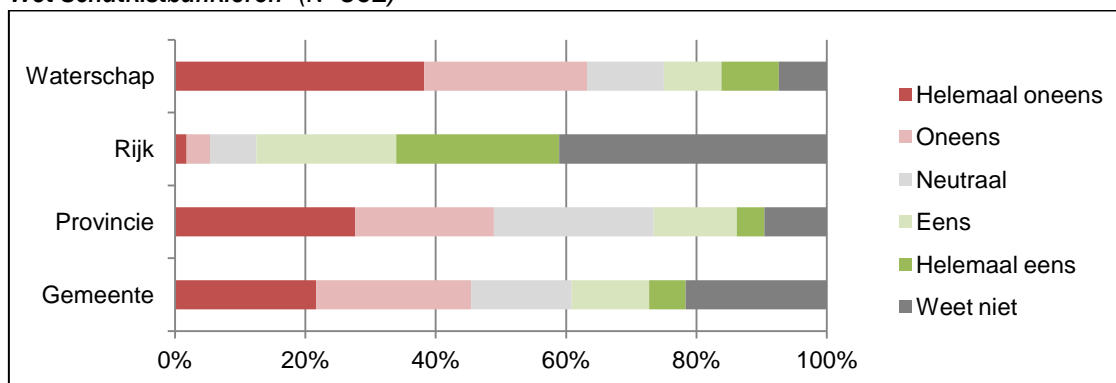
De Wet Schatkistbankieren lijkt op basis van de respons ook niet populair te zijn bij decentrale overheden. Ruim 43% van alle respondenten is het (helemaal) oneens met de stelling dat “het belang van terugdringing van de overheidsschuld de invoering van de Wet Schatkistbankieren rechtvaardigt” (zie figuur 5.4).

De wet is het minst populair onder respondenten bij de waterschappen (63% is het oneens met de stelling), terwijl maar 5% van de respondenten bij het Rijk hier een probleem ziet (zie figuur 5.6). Ook hier valt op dat ruim 40% van de respondenten bij het Rijk geen antwoord weet op deze stelling, maar dat tegelijkertijd wel 46% het (helemaal) eens is met de stelling. Bij gemeenten en pro-

⁹ Wanneer we de ‘weet niet’-groep buiten beschouwing zouden laten, zou 67% van de respondenten het (helemaal) eens zijn met de stelling over de Wet Hof.

vincies zijn respectievelijk 45% en 49% van de respondenten het (helemaal) oneens met de stelling.

Figuur 5.6 Het belang van terugdringing van de overheidsschuld rechtvaardigt de invoering van de Wet Schatkistbankieren” (N=361)

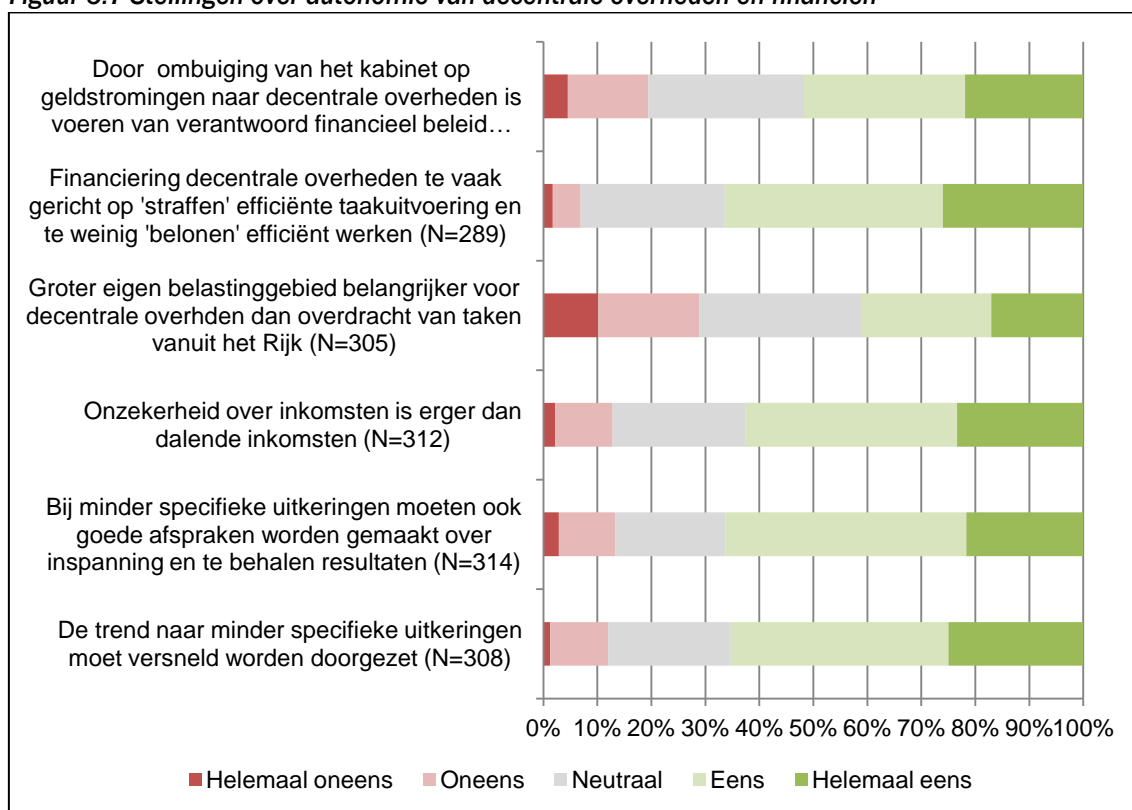
Uitgesplitst naar functie valt op dat van de groep bestuurders 63% het (helemaal) niet eens is met de stelling dat het terugdringen van de overheidsschuld de invoering van de Wet Schatkistbankieren rechtvaardigt. De overige functies wijken veel minder sterk af van het gemiddelde.

De financiële risico's bij decentralisatie van taken worden door 54% van alle respondenten als een probleem ervaren (zie figuur 5.4). Zij zijn het (helemaal) eens met de stelling dat “overdracht van financiële risico's van taken de lokale beleidsvrijheid in de huidige praktijk ernstig inperkt”. Actuele discussies in het sociale domein kunnen hieraan bijdragen, bijvoorbeeld op het terrein van de jeugdzorg, de overgang van taken van AWBZ naar Wmo en met betrekking tot de Participatiewet.

Bij grote of toenemende financiële risico's voor decentrale overheden kan een eigen belastinggebied de ervaren problemen verminderen. Op de stelling dat “eigen inkomsten (eigen belastingen en dergelijke) voldoende mogelijkheden bieden om eigen prioriteiten te stellen”, is echter 45% van alle respondenten van mening dat dit niet het geval is (zie figuur 5.4). De respondenten vanuit de waterschappen wijken sterk af van de overige decentrale respondenten vanuit gemeenten en provincies. Van de respondenten van de waterschappen geeft 64% aan dat het eigen belastinggebied voldoende mogelijkheden biedt; van de gemeenten en provincies is dit slechts 15%.

Het belang van een (groter) eigen belastinggebied wordt onderstreept door het enquêteresultaat dat ruim 65% van alle respondenten het (helemaal) eens is met de stelling dat “een groter eigen belastinggebied voor decentrale overheden belangrijker is dan overdracht van taken vanuit het Rijk” (zie figuur 5.7).

Figuur 5.7 Stellingen over autonomie van decentrale overheden en financiën¹⁰

De constatering dat het merendeel van alle respondenten stelt dat een groter eigen belastinggebied belangrijker is voor decentrale overheden dan overdracht van taken vanuit het Rijk, illustreert dat decentrale overheden veel belang hechten aan beheersing van de eigen financiële risico's. De risicoaversie wordt onderstreept door de respons op de stelling dat "onzekerheid over inkomsten erger is dan dalende inkomsten". Ruim 40% van alle respondenten is het (helemaal) eens met deze stelling en bijna 30% (helemaal) oneens.

Een grote meerderheid van de respondenten onderschrijven de stelling dat "de trend naar minder specifieke uitkeringen versneld moet worden doorgezet", wat ook kan worden gezien als een illustratie van het belang dat respondenten toekennen aan risicobeheersing. Een toename van de algemene uitkering ten opzichte van de specifieke uitkeringen komt ten goede aan de vrijheid en flexibiliteit van decentrale overheden. Circa 65% van de respondenten is het (helemaal) eens met deze stelling en bij de gemeentelijke respondenten is dit zelfs bijna 75%.

Een grote meerderheid van de respondenten stelt aan het versneld verminderen van specifieke uitkeringen twee voorwaarden:

¹⁰ De relatief lage respons op de stellingen over de autonomie van decentrale overheden en financiën kan grotendeels worden verklaard uit de lagere respons vanuit respondenten bij het Rijk en bij de waterschappen.

- Bij minder specifieke uitkeringen moeten goede afspraken worden gemaakt over inspanningen en te behalen resultaten. Ruim 66% van de respondenten onderschrijft de hierover geformuleerde stelling.
- Een efficiënte taakuitvoering mag niet worden gestraft.

Een meerderheid (66%) is het (helemaal) eens met de stelling dat “de financiering van decentrale overheden te vaak gericht is op ‘straffen’ van een efficiënte taakuitvoering en te weinig op het ‘belonen’ van efficiënt werken”. Van de respondenten van gemeenten, provincies en waterschappen is twee op de drie tot zelfs driekwart (bij de gemeentelijke respondenten) het eens of helemaal eens met deze stelling. Afwijkend is de opvatting van de respondenten vanuit het Rijk, maar ook van deze groep is het deel dat de stelling onderschrijft (42%) veel groter dan het deel (16%) dat de stelling afwijst.

In de editie 2014 is een nieuwe stelling toegevoegd naar aanleiding van de actualiteit van de bezuinigingen op de rijksbegroting, die ook uitstraalt naar decentrale overheden vanwege de wijze waarop hun financiën afhangen van rijksbijdragen. Ruim de helft van de respondenten (52%) is het (helemaal) eens met de stelling dat “door de ombuigingen van het kabinet op de geldstromen naar de decentrale overheden, het minder goed mogelijk is verantwoord financieel beleid te voeren als decentrale overheid”. De respondenten van gemeenten, provincies en waterschappen laten een overeenkomstig beeld zien, meer dan de helft van de respondenten onderschrijft de stelling. Zo’n 15% tot 20% ziet hier minder problemen en is van mening dat de decentrale overheden ondanks ombuigingen vanuit het Rijk nog wel degelijk in staat zijn om een verantwoord financieel beleid te voeren.

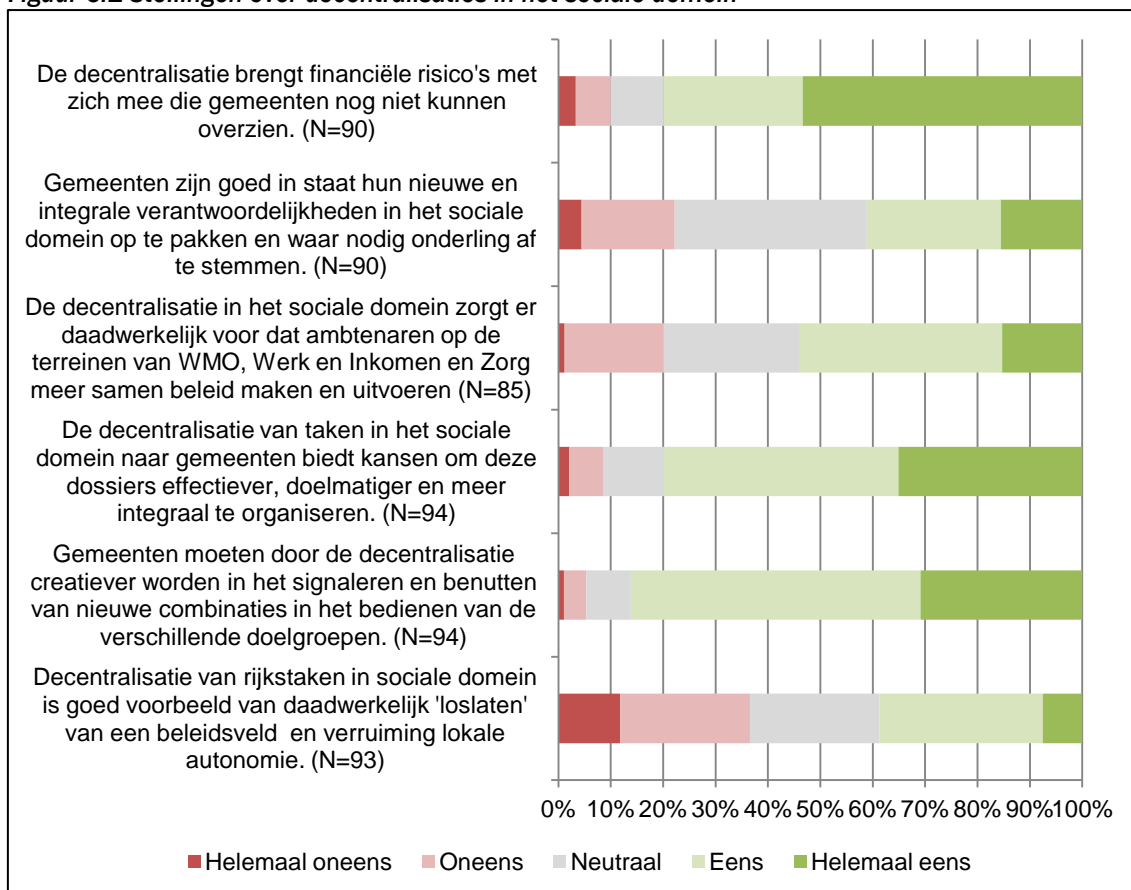
6 Decentralisatieopgave

6.1 Decentralisatie van het sociale domein

Een terrein dat op dit moment sterk in beweging is, betreft het sociale domein. Onder meer de 'grote decentralisaties'¹¹ houden momenteel veel bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren bezig. In de editie 2012 is speciale aandacht geschonken aan de decentralisaties in het sociale domein en ook nu zijn er weer enkele stellingen aan de respondenten voorgelegd.

In het vorige hoofdstuk bleek dat decentrale overheden het beheersen van met name financiële risico's belangrijk vinden, ook in het sociale domein speelt dit vraagstuk. Een grote meerderheid van 80% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat "de decentralisatie financiële risico's met zich meebrengt die gemeenten nog niet kunnen overzien" (zie figuur 6.1).

Figuur 6.1 Stellingen over decentralisaties in het sociale domein¹²

¹¹ Vooral vanwege de invoering per 1 januari 2015 van de Participatiewet, de overgang van de gehele jeugdzorg naar gemeenten en de overgang van onderdelen van de AWBZ naar de Wmo.

¹² Deze stelling is alleen voorgelegd aan respondenten die hebben aangegeven dat ze te maken hebben met het sociale beleidsterrein.

Er is in de respons op de stellingen onzekerheid te bespeuren over de vraag of de decentralisaties tot problemen gaan leiden. De reactie op de stelling dat “de decentralisaties financiële risico’s meebrengt die nog niet goed overzien kunnen worden” is hiervan een uiting. En ook met de stelling dat “gemeenten goed in staat zijn hun nieuwe integrale verantwoordelijkheden in het sociale domein op te pakken en waar nodig onderling af te stemmen”, is maar een minderheid het (helemaal) eens (41%). Bijna net zoveel respondenten zijn neutraal en een minderheid (22%) is negatief.

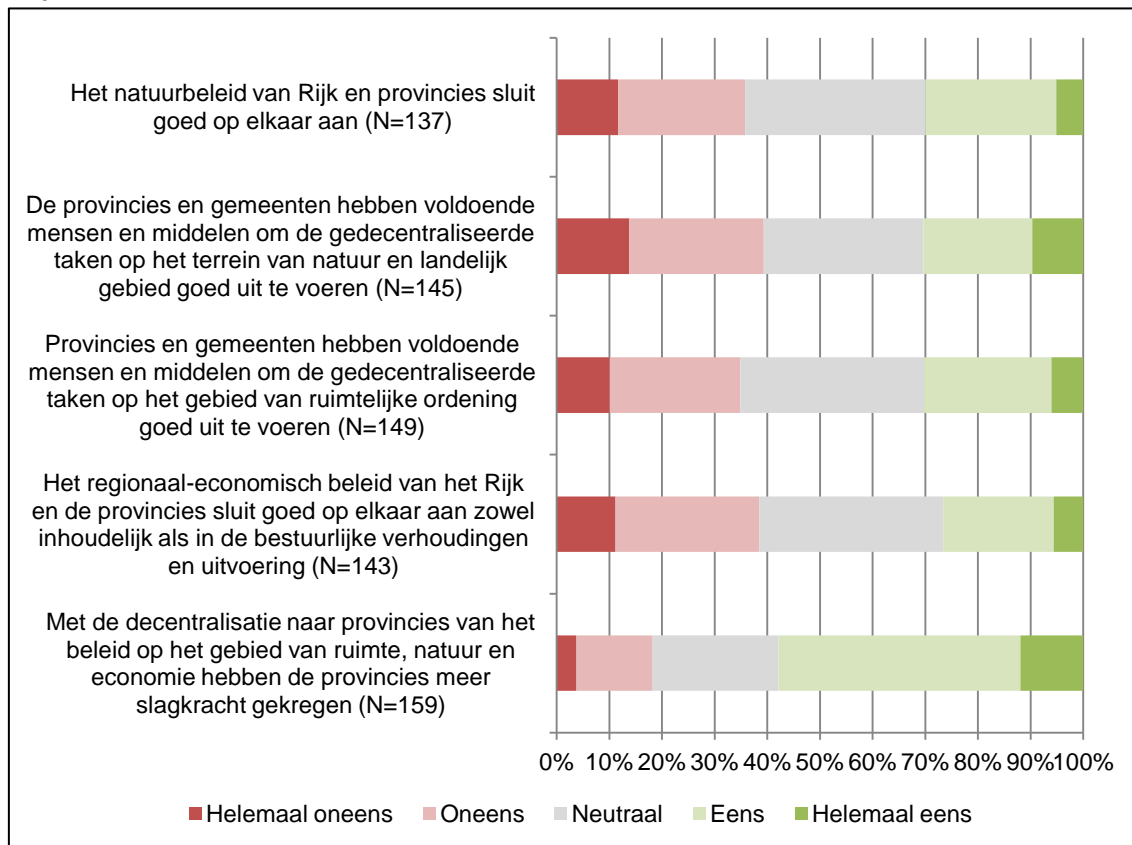
Ondanks dat de decentrale overheden de financiële risico’s van de decentralisaties nog niet kunnen overzien, zijn zij op andere punten positiever over deze decentralisaties:

- Een meerderheid (55%) van de respondenten zegt dat de decentralisaties er daadwerkelijk voor zorgen dat ambtenaren op de terreinen van Wmo, Werk en Inkomen en Zorg meer samen beleid maken en uitvoeren.
- Een nog grotere meerderheid (80%) onderschrijft de stelling dat “de decentralisatie van taken in het sociale domein kansen biedt om dossiers effectiever, doelmatiger en meer integraal te organiseren”.

6.2 Ruimte, natuur en economie

Op het werkveld ruimte, natuur en economie waardeert een ruime meerderheid van de respondenten het terugtreden van de rijksoverheid ten gunste van de provincies. Circa 58% is het eens met de stelling dat “met de decentralisatie naar de provincies van het beleid op het gebied van ruimte, natuur en economie de provincies meer slagkracht hebben gekregen (zie figuur 6.2). De provinciale respondenten zijn daarbij het meest positief. Van deze groep is zelfs 65% het (helemaal) eens met deze stelling.

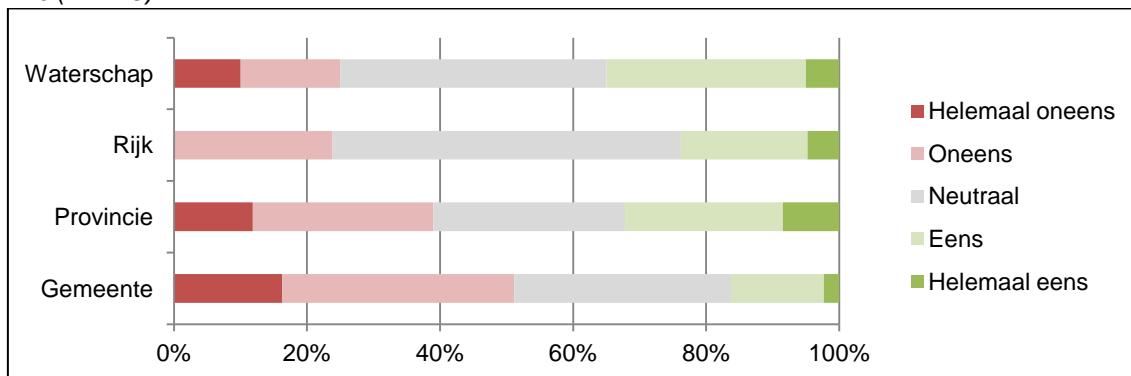
Figuur 6.2 Stellingen over bestuurlijke verhoudingen op het terrein van ruimte, natuur en economie¹³

Deze positieve houding ten aanzien van de decentralisatie van taken van Rijk naar provincies op het werkveld ruimte, natuur en economie betekent niet dat daarmee ook een goede aansluiting gewaarborgd is tussen het rijksbeleid en het beleid van de provincies. Op de stelling dat “het regionaal-economische beleid van het Rijk en de provincies goed op elkaar aansluiten, zowel inhoudelijk als in de bestuurlijke verhoudingen en uitvoering”, is circa 28% van de respondenten het (helemaal) eens, maar een grotere groep (38%) is het (helemaal) oneens. De provinciale respondenten wijken in hun respons nauwelijks af van het gemiddelde (zie figuur 6.3).

¹³ Deze stelling is alleen voorgelegd aan respondenten die hebben aangegeven dat ze te maken hebben met het fysieke beleidstermijn (water, economie, landbouw en infrastructuur).

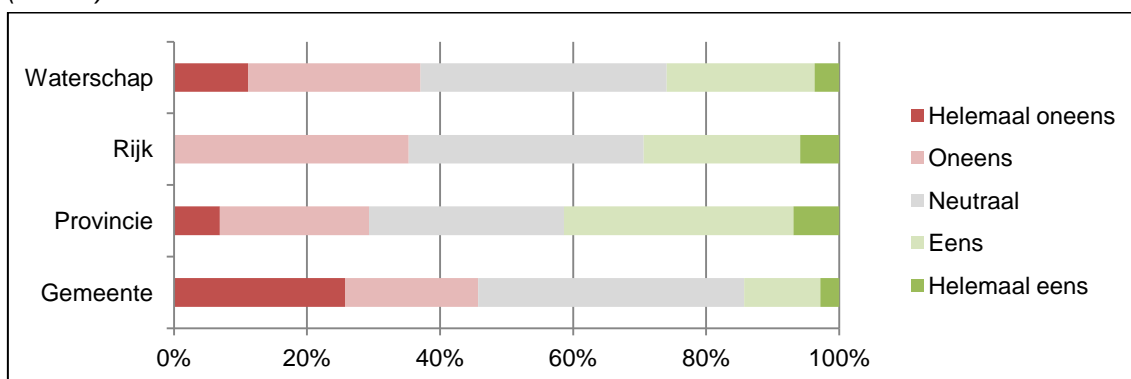
Figuur 6.3 Stelling over aansluiting tussen rijksbeleid en provinciaal beleid o.g.v. regionale economie (N=143)

Ook op het terrein van het natuurbeleid is een iets grotere groep respondenten het (helemaal) oneens met de stelling dat “het natuurbeleid van Rijk en provincies goed op elkaar aansluiten”. Circa 36% van de respondenten is het (helemaal) oneens; circa 30% (helemaal) eens. Van de provinciale respondenten is nog geen 30% het (helemaal) oneens. Zij waarderen de aansluiting tussen Rijk en provincies op dit werkveld daarmee iets positiever. Circa 41% van de respondenten bij provincies is positief over de aansluiting.

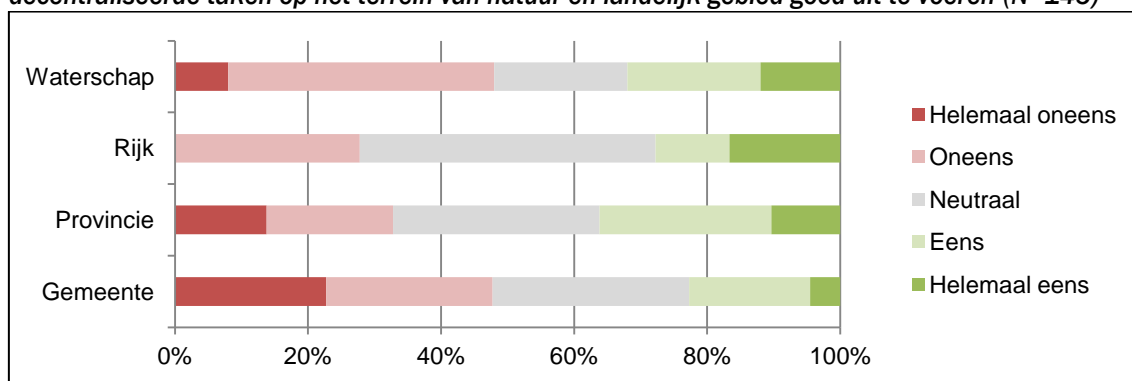
Opvallend bij de respons op de stellingen over de aansluiting tussen rijksbeleid en provinciaal beleid op het gebied van regionale economie en natuur is, dat de gemeentelijke respondenten relatief negatief oordelen. Slechts 16% van de gemeentelijke respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat het regionaal-economische beleid van Rijk en provincies goed aansluiten. Ruim de helft (51%) is het daar (helemaal) mee oneens (zie figuur 6.3). En ten aanzien van de stelling over het natuurbeleid is slechts 14% van de gemeentelijke respondenten het (helemaal) eens met de stelling dat het beleid van Rijk en provincies goed aansluit en 45% (helemaal) oneens (zie figuur 6.4). Hier ligt een aanknopingspunt om verder te bekijken waar deze onvrede precies vandaan komt.

Figuur 6.4 Stelling over aansluiting tussen rijksbeleid en provinciaal beleid o.g.v. natuurbeleid (N=137)

Op de stelling dat provincies en gemeenten over voldoende mensen en middelen beschikken om de gedecentraliseerde taken op het gebied van ruimtelijke ordening uit te voeren, geeft 30% van de respondenten aan het hier (helemaal) mee eens te zijn. Hetzelfde geldt voor een gelijklopende stelling over de gedecentraliseerde taken op het gebied van natuur en landelijk gebied. Tussen de 35% en 40% van de respondenten geeft daarentegen aan dat er niet genoeg mensen en middelen beschikbaar zijn voor deze taken. De gemeentelijke respondenten zijn relatief minder positief over de beschikbare mensen en middelen. Met name ten aanzien van de gedecentraliseerde taken op het gebied van natuur en landelijk gebied wijken de gemeentelijke respondenten af en bijna 50% van hen is van mening dat er onvoldoende mensen en middelen beschikbaar zijn voor de gedecentraliseerde taken (zie figuur 6.5).

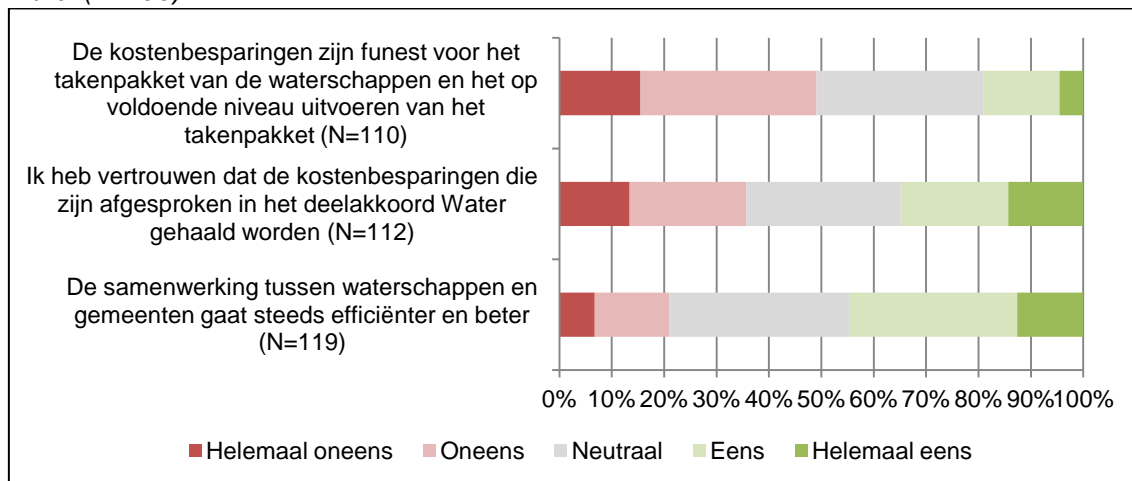
Figuur 6.5 Stelling of provincies en gemeenten voldoende mensen en middelen hebben om de gedecentraliseerde taken op het terrein van natuur en landelijk gebied goed uit te voeren (N=145)

6.3 Water

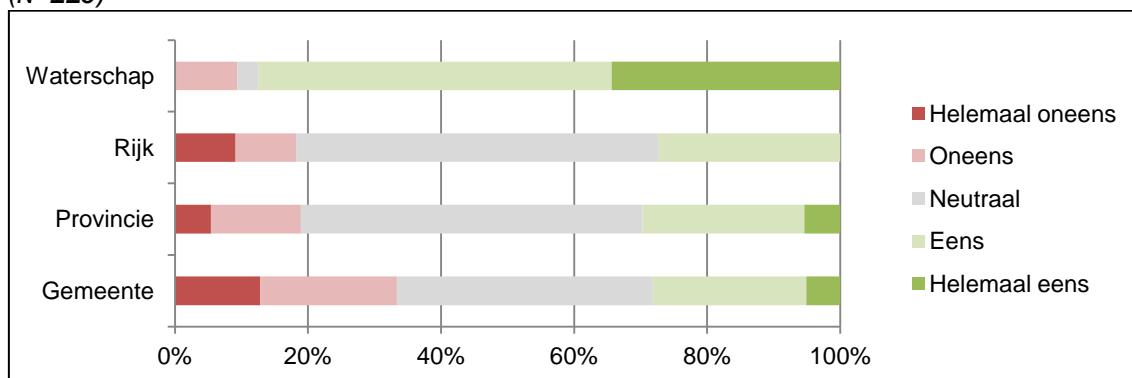
Op het beleidsveld 'water' zijn enkele specifieke stellingen voorgelegd aan de respondenten (zie figuur 6.6). Er is met name doorgevraagd over de samenwerking tussen waterschappen en gemeenten. Circa 45% van alle respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat de "samenwerking tussen waterschappen en gemeenten steeds efficiënter gaat".

Figuur 6.6 Stellingen over samenwerking tussen waterschappen en gemeenten en het deelakkoord Water (N=195)¹⁴

Er is daarbij iets bijzonders aan de hand bij de uiteenlopende beoordeling tussen de groepen respondenten bij respectievelijk gemeenten en waterschappen (zie figuur 6.7). Waar van de gemeentelijke respondenten 28% het (helemaal) eens is met de stelling, is dit bij de waterschappen liefst 87,5%. Blijkbaar is het beeld aan de zijde van de waterschappen over de onderlinge samenwerking veel positiever. De respondenten van Rijk en provincies staan op enige afstand van de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. Bij de reactie op de stelling komt hun respons overeen met de respons bij de gemeenten.

Figuur 6.7 Samenwerking tussen waterschappen en gemeenten gaat steeds efficiënter en beter (N=119)

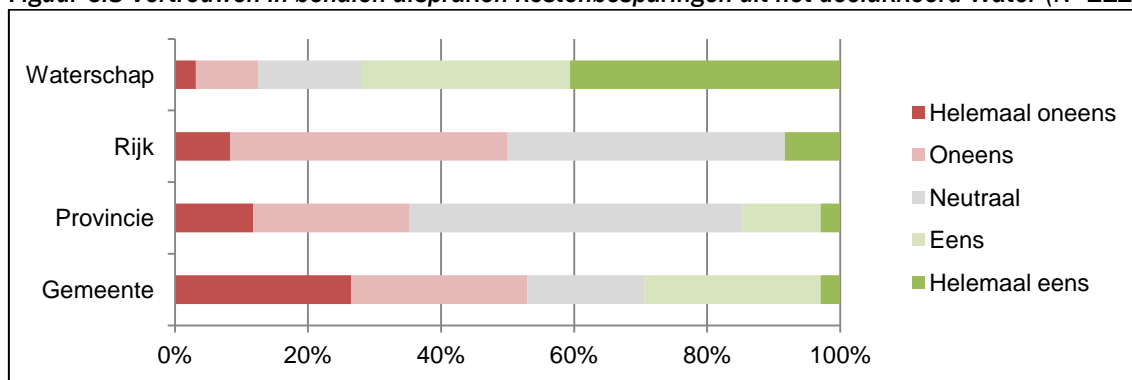

¹⁴ Ook deze stelling is alleen voorgelegd aan respondenten die hebben aangegeven dat ze te maken hebben met het fysieke beleidstermijn (water, economie, landbouw en infrastructuur).

Een tweede stelling betreft het ‘deelakkoord Water’. Dit deelakkoord is onderdeel van een op 21 april jl. door het Rijk, de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen ondertekend breed bestuursakkoord. Ambitie is om te komen tot een doelmatiger beheer van het watersysteem en de waterketen, zoals ook vastgelegd in het regeerakkoord. De uitwerking van de water gerelateerde onderdelen van het regeerakkoord vindt plaats in het ‘bestuursakkoord water’. In dit deelakkoord zijn vijf aspecten uitgewerkt, te weten: (1) heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte, (2) beheersbaar programma voor de waterkeringen, (3) doelmatig beheer van de waterketen, (4) werkzaamheden slim combineren en (5) het waterschapsbestuur. De voorgelegde stelling is dat de respondent “vertrouwen heeft dat de kostenbesparingen die zijn afgesproken in het deelakkoord Water worden gehaald”. Vrijwel evenveel respondenten zijn het daar (helemaal) mee eens als (helemaal) oneens: voor beide categorieën komt het aantal respondenten uit op circa 35% en de rest is neutraal (zie figuur 6.6).

Ook op dit vlak blijken de respondenten vanuit de waterschappen veel positiever dan de overige respondenten (zie figuur 6.8). Meer dan 70% is het (helemaal) eens met de stelling en heeft dus vertrouwen dat de doelstellingen worden gehaald. Bij de gemeente is het grootste deel van de respondenten het (helemaal) oneens met deze stelling. Ook de respondenten bij het Rijk en de Provincie hebben weinig vertrouwen in het behalen van de afspraken Bij het Rijk en de provincie is het vertrouwen niet veel groter dan bij de gemeenten.

Figuur 6.8 Vertrouwen in behalen afspraken kostenbesparingen uit het deelakkoord Water (N=112)

Tot slot is bijna de helft van alle respondenten het (helemaal) oneens met de stelling dat “de kostenbesparingen funest zijn voor het takenpakket van de waterschappen en het op voldoende niveau uitvoeren van het takenpakket” (zie figuur 6.6). De respondenten vanuit de waterschappen zijn bij deze stelling relatief gezien nog positiever. Circa 62% van de waterschaprespondenten is het (helemaal) oneens met deze stelling en is dus van mening dat de waterschappen ondanks de kostenbesparingen nog voldoende hun taken kunnen uitvoeren.

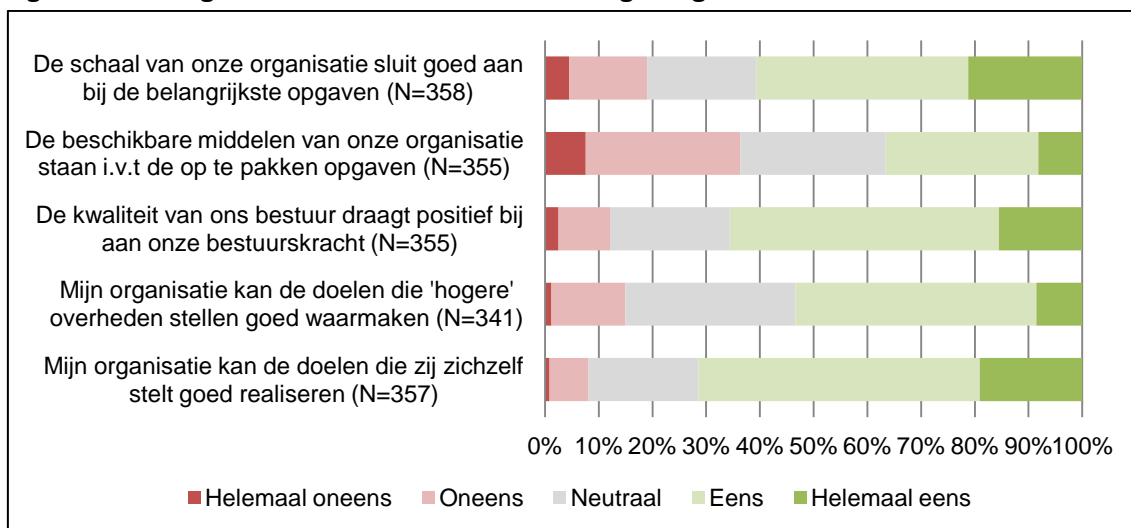
7 Bestuurskracht

Voor een algemeen beeld van hoe de respondenten de bestuurskracht van hun overheid ervaren, benaderen we het begrip bestuurskracht in dit hoofdstuk vanuit verschillende definities en rollen die overheden kunnen spelen.

7.1 Doelen goed te realiseren

De respondenten zijn overwegend positief over de bestuurskracht van de eigen organisatie (zie figuur 7.1). Zo is ruim 70% van de respondenten het eens met de stelling dat de eigen organisatie de doelen die het zichzelf stelt goed kan realiseren. Daarnaast geeft 64% van de respondenten aan dat de kwaliteit van hun bestuur bijdraagt aan de eigen bestuurskracht. Op de stelling of de beschikbare middelen in verhouding staan tot de opgaven die moeten worden opgepakt, is 37% het (helemaal) oneens en 36% het (helemaal) eens. De antwoorden op de stellingen verschillen nauwelijks met die van het onderzoek in 2012.

Figuur 7.1 Stellingen over de bestuurskracht van de eigen organisatie

Een uitsplitsing naar bestuurslaag en functie van de respondenten laat een aantal opmerkelijke verschillen zien:

- Respondenten bij waterschappen zijn bovengemiddeld positief over de bestuurskracht van de eigen organisatie. Op alle stellingen is het aandeel dat het (helemaal) eens is met de stellingen het hoogst bij de waterschappen (gemiddeld 78% over vijf stellingen).
- *De schaal van onze organisatie sluit goed aan bij de belangrijkste opgaven:* onder volksvertegenwoordigers is een minderheid (42%) het (helemaal) eens met deze stelling, onder ambtenaren (63%) en bestuurders (66%) is een bovengemiddeld groot deel het eens.

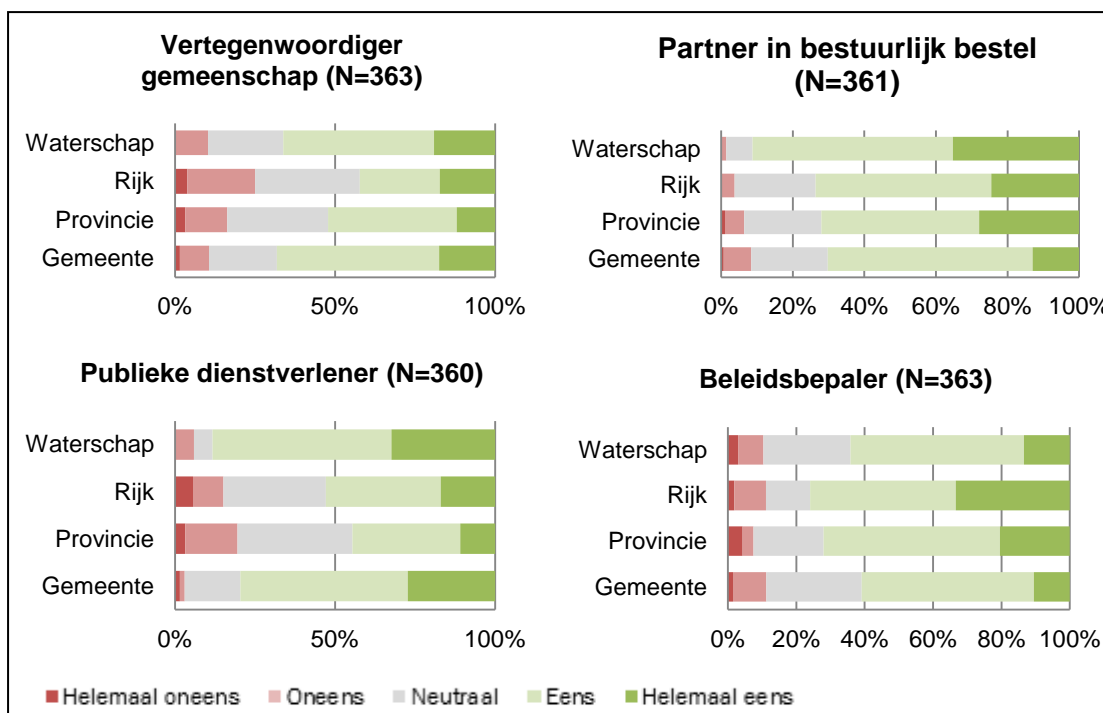
- *Beschikbare middelen van de organisatie staan in verhouding tot de op te pakken opgaven:* opvallend is dat een meerderheid van de respondenten bij gemeenten (52%) het (helemaal) oneens is met deze stelling. Dit percentage ligt niet alleen ver boven het gemiddelde van 37% over alle respondenten, maar is bijvoorbeeld ook veel hoger dan die van de waterschappen (9%) en provincies (29%). Onder bestuurders (49%) is bijna de helft van de respondenten van mening dat de beschikbare middelen in verhouding staan tot de opgaven. Onder ambtenaren en volksvertegenwoordigers is dit percentage respectievelijk 33% en 27%.
- *De kwaliteit van ons bestuur draagt positief bij aan onze bestuurskracht:* bestuurders (83%) en respondenten bij de waterschappen (78%) zijn het bovengemiddeld vaak (helemaal) eens met deze stelling.
- *Mijn organisatie kan de doelen die hogere overheden stellen goed waarmaken:* respondenten bij provincies (57%) en het Rijk (61%) zijn het bovengemiddeld vaak (helemaal) eens, terwijl bij gemeenten (40%) relatief weinig respondenten het (helemaal) eens zijn en relatief veel respondenten (helemaal) oneens (24%). Volksvertegenwoordigers (66%) zijn het bovengemiddeld vaak (helemaal) eens met de stelling in vergelijking met ambtenaren (46%) en bestuurders (53%).
- *Mijn organisatie kan de doelen die zij zichzelf stelt goed realiseren:* onder bestuurders (85%) is een relatief groot deel het (helemaal) eens met deze stelling (t.o.v. 71% gemiddeld).

7.2 Rollen van de overheid

Bestuurskracht kan voor een organisatie worden uitgesplitst naar verschillende rollen die een overheid wordt geacht te vervullen. De respondenten is gevraagd in welke mate men denkt dat de eigen organisatie een aantal verschillende rollen speelt (zie figuur 7.2). Over het algemeen wordt de rol van *'partner in het bestuurlijk bestel'* het meest erkend. Gemiddeld is 75% van de respondenten het (helemaal) eens dat de eigen organisatie deze rol vervult. Bij waterschappen is dit aandeel het grootst met 91%. Bij waterschappen is eveneens het grootste aandeel het eens met het vervullen van de rol van publieke dienstverlener: 88% is het (helemaal) eens met deze stelling t.o.v. 68% gemiddeld.

Respondenten bij het Rijk (76%) zien het Rijk in de eerste plaats als beleidsbepaler en het minst als vertegenwoordiger van een gemeenschap (42%). Met name respondenten van gemeenten (68%) zien het Rijk het minst als vertegenwoordiger van een gemeenschap. De rol die door respondenten bij gemeenten het meest wordt onderkend, is die van publieke dienstverlener (80%). Provincies voelen zich het minst vaak publieke dienstverlener (45%) en het meest beleidsbepaler (72%). Daarnaast achten zij zich voor 72% een partner in het bestuurlijk bestel.

Figuur 7.2 In hoeverre vervult uw organisatie de volgende rollen?

7.3 Bestuurlijke opschaling

De respondenten is gevraagd op een schaal van 1 tot 10 aan te geven in welke mate schaalvergroting bij kan dragen aan versterking van de bestuurskracht in Nederland (zie tabel 7.1). Respondenten van gemeenten en provincies reageren hier het meest positief op, al geven zij nog steeds gemiddeld een '5' aan. Geen enkele bestuurslaag is dus optimistisch over de bijdrage van schaalvergroting aan de versterking van de bestuurskracht. Onderscheid naar functie laat zien dat volksvertegenwoordigers het meest optimistisch zijn over de bijdrage van schaalvergroting. Zij beoordelen deze ontwikkeling met een 5,6, terwijl bestuurders (4,5) en ambtenaren (4,9) gemiddeld een stuk negatiever oordelen.

Tabel 7.1 In hoeverre kan schaalvergroting bijdragen aan de versterking van de bestuurskracht in Nederland (schaal van 1 tot 10)? (N=347)

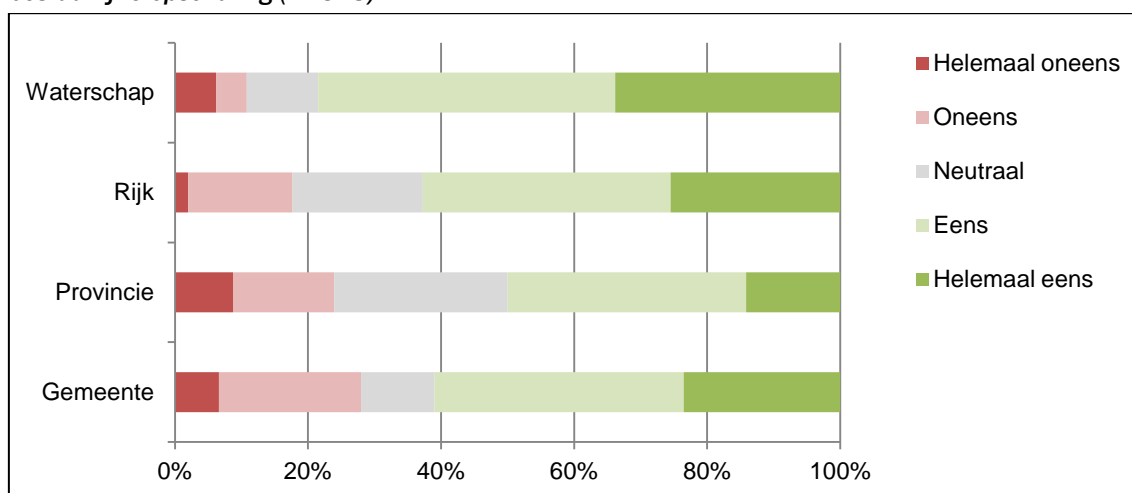
Gemeente	5,0
Provincie	5,0
Rijk	4,9
Waterschap	4,3
Totaal	4,9

Bestuurlijke opschaling bij gemeenten en provincies

Vervolgens hebben we de respondenten specifiek gevraagd of zij vinden dat de bestuurskracht van gemeenten en provincies (nog) verder kan worden vergroot door middel van bestuurlijke opschaling.

Gemiddeld zegt 62% van de respondenten dat opschaling de bestuurskracht van gemeenten verder kan versterken. Een merendeel van de respondenten bij gemeenten (61%) is het (helemaal) eens met de stelling dat de bestuurskracht van gemeenten vergroot kan worden door bestuurlijke opschaling (zie figuur 7.3). Respondenten bij waterschappen zijn het hier het vaakst mee eens (78%) en respondenten bij de provincies (50%) het minst vaak.

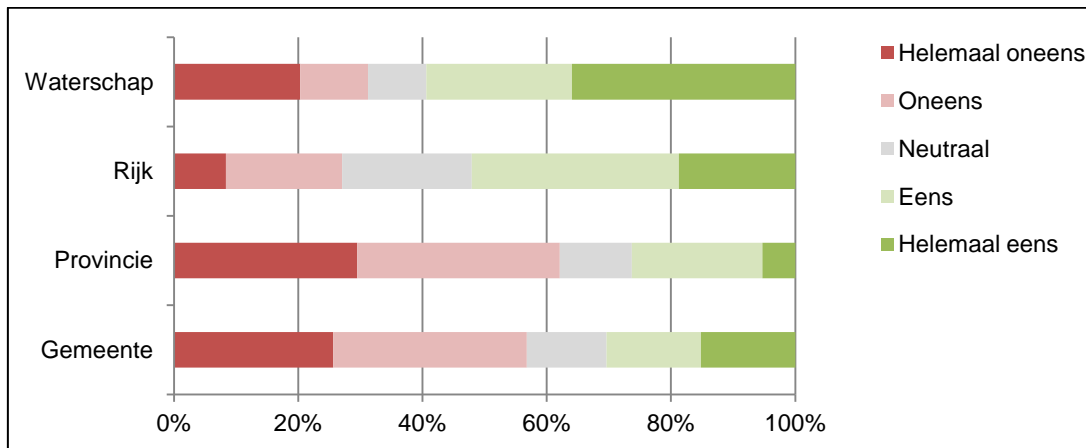
Figuur 7.3 De bestuurskracht van gemeenten kan (nog) verder worden vergroot door middel van bestuurlijke opschaling (N=348)

Uitsplitsing naar functie laat zien dat de mening van volksvertegenwoordigers op dit onderwerp sterk afwijkt van die van ambtenaren en bestuurders. Van de volksvertegenwoordigers is 41% het (helemaal) oneens met de stelling in figuur 7.3 en onder ambtenaren is dit aandeel respectievelijk 18% en 19%.

Op de vraag of de bestuurskracht van provincies vergroot kan worden door bestuurlijke opschaling wordt minder vaak een positieve respons gegeven. Gemiddeld is 38% van de respondenten het hier (helemaal) mee eens (zie figuur 7.4). Opvallend hierbij is dat respondenten bij provincies (62%) en gemeenten (57%) het vaker (helemaal) oneens zijn met deze stelling dan respondenten bij waterschappen (27%) en het Rijk (31%).

Figuur 7.4 De bestuurskracht van provincies kan (nog) verder worden vergroot door middel van bestuurlijke opschaling (N=335)

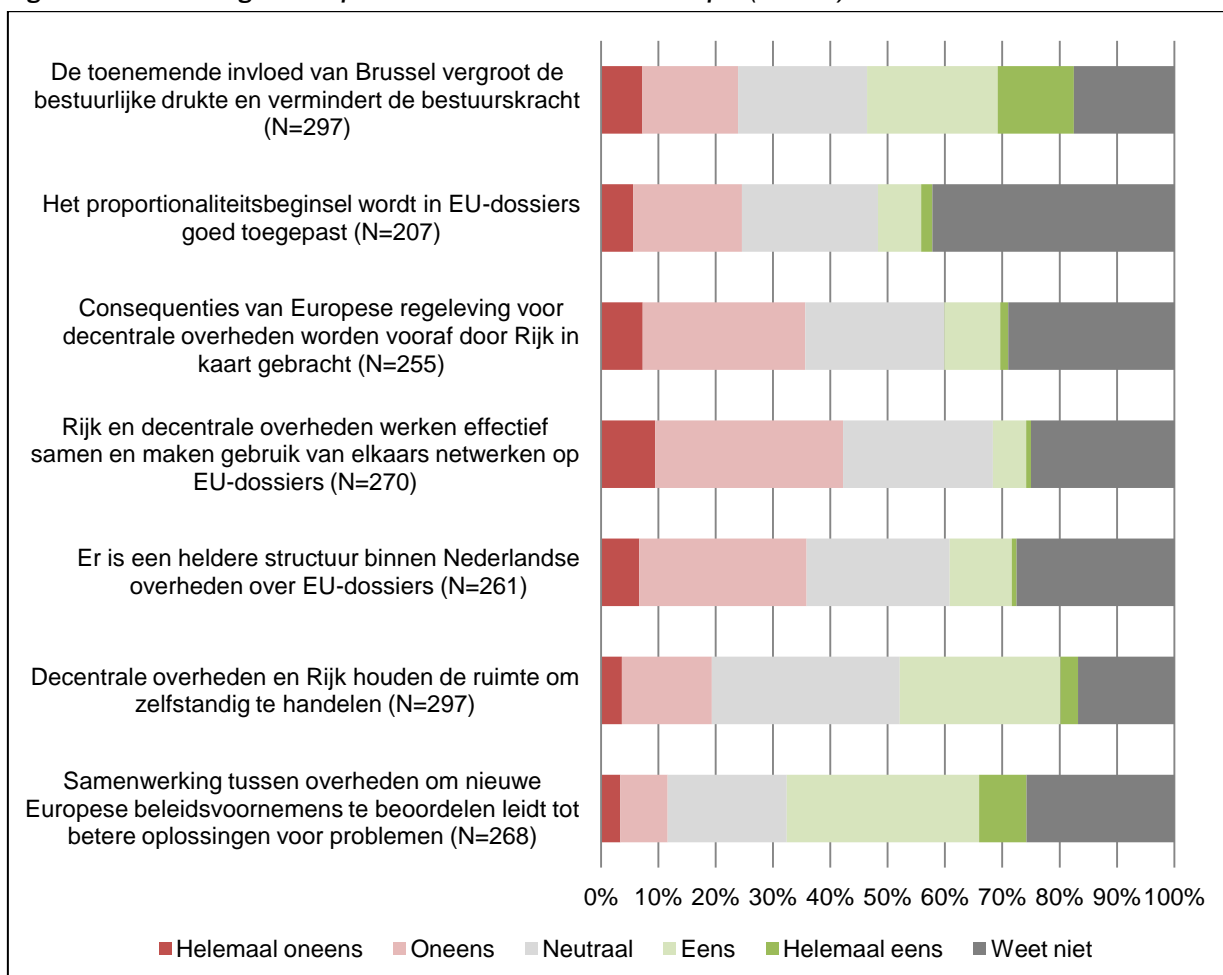
Onder volksvertegenwoordigers vindt een relatief groot deel (64%) van de respondenten dat opschaling de bestuurskracht van provincies niet verder kan versterken. Bestuurders zijn het juist vaker dan gemiddeld (helemaal) eens met de stelling in figuur 7.4 (45%). Ambtenaren oordelen gemiddeld (37% is het (helemaal) eens).

8 Europa

De invloed van de EU neemt de laatste jaren continu toe en kan meer worden beschouwd als vierde bestuurslaag in Nederland¹⁵. Dit heeft gevolgen voor de decentrale overheden en hun taakvoering in Nederland. Daarom is voor deze editie van het onderzoek besloten de respondenten hierover zeven stellingen voor te leggen (zie figuur 8.1).

Ter duiding is de respondenten gevraagd op welke domein(en) zij in Europees verband werkzaam zijn. Hieruit komt naar voren dat 29% van de respondenten op Europees niveau actief is. In bijna 80% van de gevallen is dit op het fysieke domein (water, economie, landbouw en infrastructuur), al dan niet in combinatie met een ander domein.

Figuur 8.1 De mening van respondenten over het thema 'Europa' (N=360)

NB: Voor deze vragen zijn de 'weet niet' antwoorden wel meegenomen in de analyse

¹⁵ Dit belang is ook begin 2013 bevestigd in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen.

Ruim 40% van de respondenten onderschrijft het belang van samenwerking tussen medeoverheden om nieuwe Europese beleidsvoornemens te beoordelen op bestuurlijke en financiële consequenties voor decentrale overheden. Tegelijkertijd geeft 36% van de respondenten aan dat zij niet van mening is dat het Rijk voorafgaand aan de implementatie van Europese regelgeving de financiële en bestuurlijke consequenties voor decentrale overheden in kaart brengt. Ruim 40% van de respondenten geeft aan dat de verschillende bestuurslagen momenteel niet effectief samenwerken op het gebied van EU-dossiers en 36% van de respondenten geeft aan dat het in Nederland aan een heldere structuur over EU-dossiers ontbreekt.

De meningen zijn verdeeld over de vraag of de toenemende invloed vanuit Brussel leidt tot een vergroting van de bestuurlijke drukte. Ruim 36% van de respondenten is het (helemaal) met deze stelling eens en ongeveer een kwart van de respondenten is het hier (helemaal) mee oneens. Een op de vijf respondenten vindt dat Nederlandse overheden onvoldoende ruimte overhouden om zelfstandig te handelen (31% geeft aan van wel).

Tot slot is respondenten de vraag voorgelegd of het proportionaliteitsbeginsel¹⁶ in EU-dossiers goed wordt toegepast. 42% van de respondenten kon hier geen antwoord op geven en 24% antwoordde neutraal. Slechts 10% van de respondenten onderschrijft de stelling.

De stellingen in figuur 8.1 worden door de respondenten uit verschillende bestuurslagen tot op zekere hoogte verschillend beantwoord. De antwoorden van het Rijk zijn op vijf stellingen afwijkend van de overige bestuurslagen, die van de provincies op twee stellingen en die van de waterschappen op twee. De antwoorden van de respondenten bij gemeenten volgen het gemiddelde.

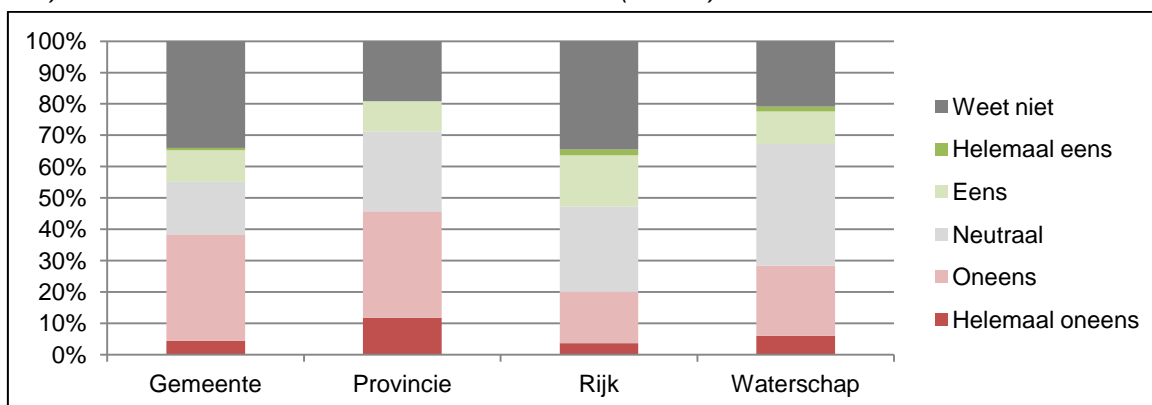
- *Er is een heldere structuur binnen Nederlandse overheden over EU-dossiers* (zie figuur 8.2): 20% van de respondenten bij het Rijk zijn het hier (helemaal) mee oneens en 46% bij provincies (t.o.v. 33% gemiddeld).
- *Rijk en decentrale overheden werken effectief samen op EU-dossiers* (zie figuur 8.3): 25% van de respondenten bij het Rijk is het (helemaal) oneens met deze stelling t.o.v. 40% gemiddeld. Ook hier is een relatief grote groep respondenten bij de provincies het (helemaal) oneens met de stelling, namelijk 56%.
- *Het goed toepassen van het proportionaliteitsbeginsel* (zie figuur 8.4): 23% van de respondenten bij het Rijk is het hier (helemaal) mee eens t.o.v. 10% gemiddeld.
- *Overheden houden voldoende ruimte om zelfstandig te handelen* (zie figuur 8.5): 45% van de respondenten bij het Rijk en 38% van de respondenten bij de waterschappen reageert hier positief op t.o.v. 31% gemiddeld (25% bij gemeenten en 26% bij de provincies).

¹⁶ Het proportionaliteitsbeginsel is een rechtsbeginsel dat nauw verbonden is met het subsidiariteitsbeginsel. Het beginsel dient te garanderen dat de EU niet méér doet dan nodig is om de doelstellingen van het Verdrag van Amsterdam te bereiken en dat de inhoud en de vorm van een optreden van de Unie zich moet beperken tot het strikt noodzakelijke.

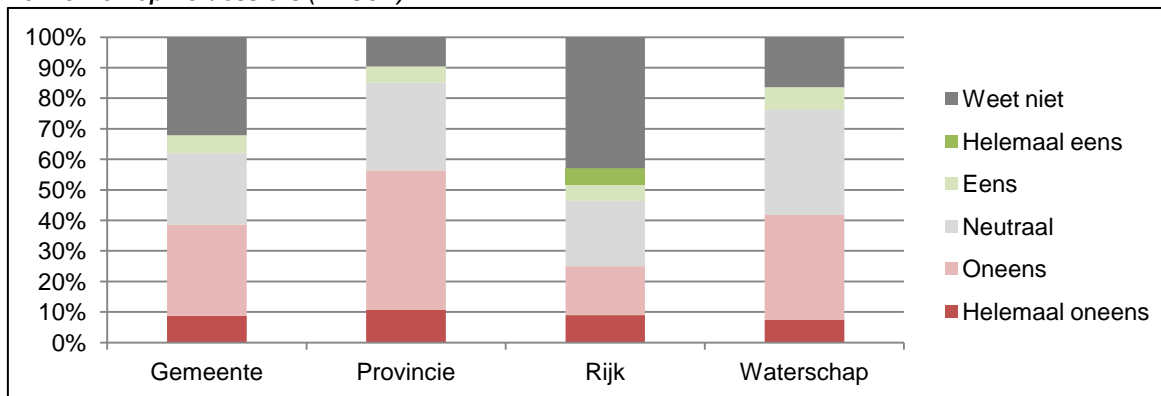
- *Het voor implementatie in kaart brengen van financiële en bestuurlijke consequenties (zie figuur 8.6): 48% van de respondenten bij de waterschappen is het hier (helemaal) mee oneens t.o.v. 36% gemiddeld. Bij het Rijk is dit gemiddeld 18%.*

Kortom, over de hele linie gezien, reageren de respondenten bij het Rijk positiever op de stellingen rondom het thema 'Europa' dan de respondenten bij de overige bestuurslagen.

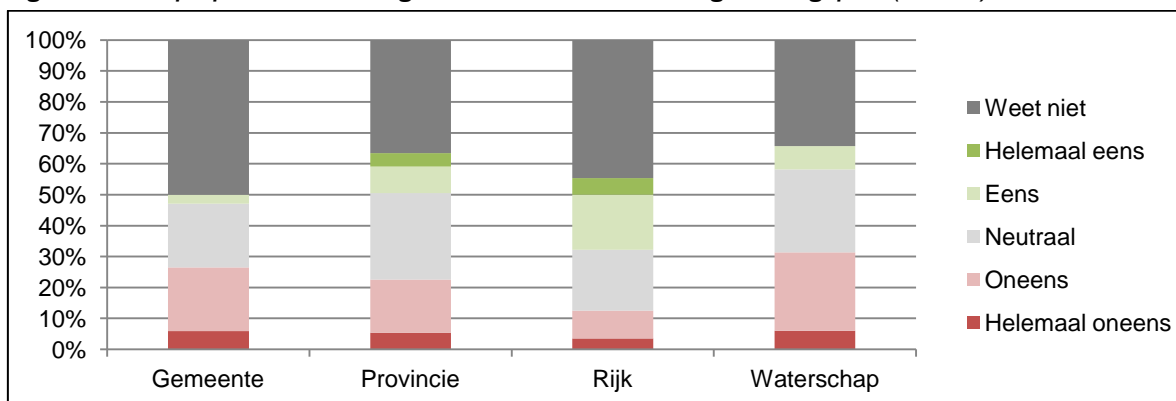
Figuur 8.2 Er is een heldere structuur (verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden) binnen Nederlandse overheden over EU-dossiers (N=354)

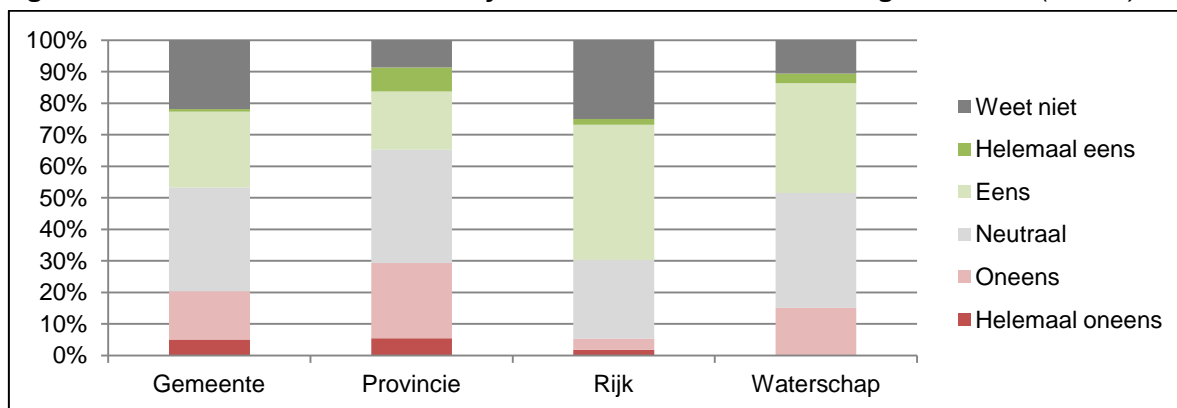
Figuur 8.3 Rijk en decentrale overheden werken effectief samen en maken gebruik van elkaars netwerken op EU-dossiers (N=354)

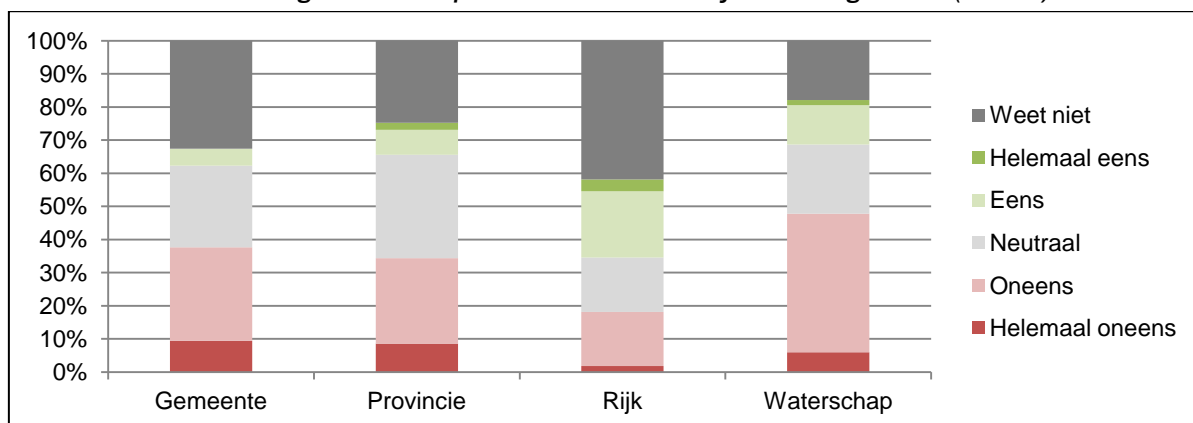
Figuur 8.4 Het proportionaliteitsbeginsel wordt in EU-dossiers goed toegepast (N=352)

Figuur 8.5 Decentrale overheden en het Rijk houden de ruimte om zelfstandig te handelen (N=351)

Figuur 8.6 Financiële en bestuurlijke consequenties van Europese regelgeving voor decentrale overheden worden voorafgaand aan implementatie door het Rijk in kaart gebracht (N=353)

Op het niveau van volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren worden de stellingen door de volksvertegenwoordigers structureel negatiever beoordeeld dan de ambtenaren en bestuurders. Dit verschil komt het sterkste tot uitdrukking bij de stelling of Rijk en decentrale overheden effectief samenwerken op EU-dossiers (62% is het oneens t.o.v. 42% gemiddeld) en de vraag of (de)centrale overheden voldoende ruimte overhouden om zelfstandig te handelen (38% is het oneens t.o.v. 19% gemiddeld).

9 Nu en straks

Alle respondenten hebben de gelegenheid gekregen om nog een afsluitende opmerking te noteren naar aanleiding van het onderzoek. Daarnaast hebben ze zich uit kunnen spreken over de onderwerpen die zij in de toekomst weer op de agenda willen hebben als er nieuwe afspraken worden gemaakt over de interbestuurlijke verhoudingen. Beiden komen in dit hoofdstuk terug.

9.1 Afsluitende opmerkingen

De mogelijkheid om een open opmerking te plaatsen is door 73 respondenten aangegrepen. Deze opmerkingen zijn voor een groot deel te plaatsen onder een aantal thema's. Hieronder volgen per thema een aantal uitspraken:

Decentralisatie

De decentralisatie van taken in het sociale domein is een belangrijk thema voor de huidige interbestuurlijke verhoudingen. In hoofdstuk zes is de mening van respondenten over dit thema al uitvoerig aan bod geweest. De mogelijkheid een opmerking te plaatsen wordt door veel respondenten (10 van 73) aangegrepen om iets kwijt te kunnen over het decentralisatiedebat:

“Ik zou graag zien dat bij decentralisatie en toepassen van het subsidiariteitsprincipe de hogere overheden een beleidsthema niet compleet loslaten, maar diverse sjablonen voor dat beleid bieden aan lagere overheden, en eventueel ook een bandbreedte of een cafetariamodel waarbinnen lagere overheden keuzes kunnen maken.”

“De financiële kortingen bij de decentralisaties zijn een brevet van onvermogen en falen van de Rijksoverheid. De problematiek ligt weldra bij de lagere overheid zonder spelingsruimte of echte bevoegdheden.”

Bestuurlijke drukte

In hoofdstuk vier hebben de respondenten zich uit kunnen spreken over de bestuurlijke drukte. Zes respondenten gebruikten de open opmerkingen om hier nog iets aan toe te voegen. Twee uitspraken over bestuurlijke drukte in Nederland:

“Het verdient meer aandacht om te komen tot een horizontale netwerk samenleving. Stop met betutteling en meer wetten en regels. Schrap provincies.”

“Economisch zijn regio's belangrijker dan landen. Voor de burger is de directe omgeving vooral belangrijk. De functie van het Rijk kan tot een minimum worden teruggebracht. Ministeries zijn behalve financiën en defensie eigenlijk overbodig geworden.”

Beleidsrust

Een aantal respondenten (5 van de 73) geeft aan dat er in Nederland behoefte is aan beleidsrust:

“Beleidsrust zou een weldaad zijn.”

“Ik adviseer inzet op beleidsrust en het zorgen voor een goede samenwerkingscultuur.”

Opheffing provincies en opschaling

Een aantal respondenten spreekt zich uit voor de opheffing van de provincies als bestuurslaag en anderen weer tegen. Opschaling is daarnaast een thema dat meerdere keren terugkomt in de opmerkingen van respondenten:

“In de 16e eeuw dienden provincies vast een heel nuttig doel. Echter, in deze tijd van snelle communicatie zijn de afstanden dusdanig klein geworden dat het Rijk met gemak direct met gemeentes kan communiceren en deze besturen of zelfs (ik weet het, dit is out of the box) met de burgers zelf!”

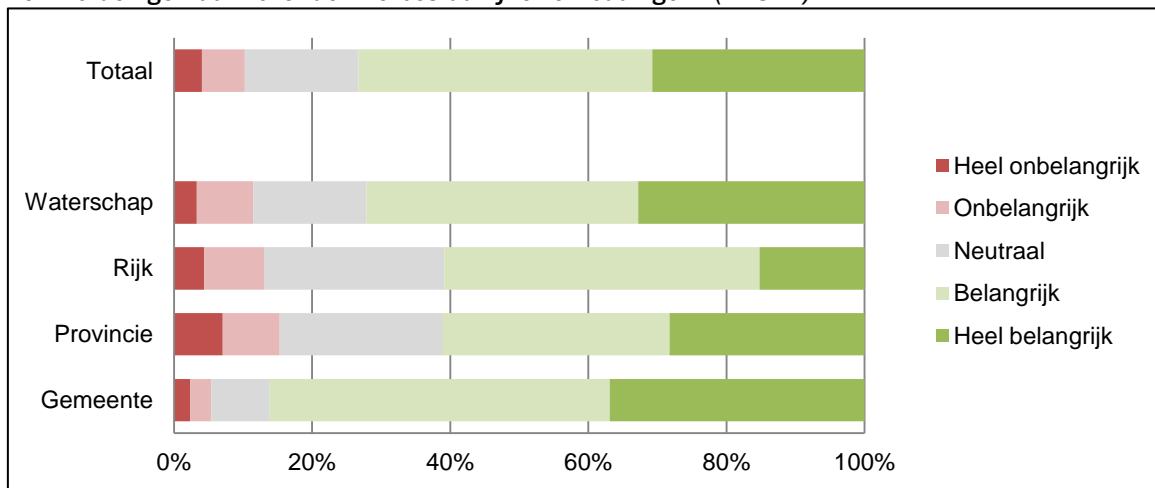
“Provincie afschaffen veroorzaakt meer onrust en problemen in uitvoering dan dat het meerwaarde oplevert. Uitvoeringsgebieden lopen niet parallel met provinciegrenzen of oriëntatie van burgers. Uitvoering moet oriëntatie burgers volgen en niet afhankelijk zijn van provinciegrenzen.”

“Opschaling gemeenten is minder urgent indien regio's onvoorwaardelijk met elkaar willen samenwerken in GR of COOP. of anderszins. Kiezen of delen.”

9.2 Agenda voor de toekomst

Uit figuur 9.1 blijkt dat net als in 2012 het merendeel van de respondenten het belangrijk vindt dat er in de volgende kabinetsperiode nieuwe afspraken worden gemaakt (73% t.o.v. 77% in 2012). Bij de respondenten bij de gemeenten (86%) ligt dit percentage hoger dan bij het Rijk (61%) en de provincies (61%).

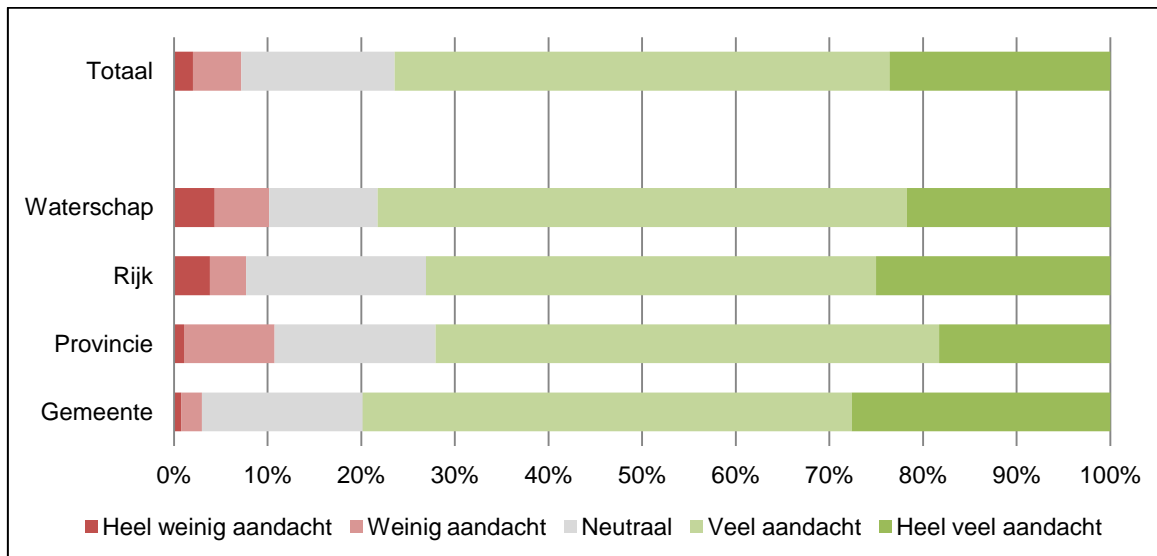
Figuur 9.1 In hoeverre vindt u het van belang dat in de volgende kabinetsperiode (nieuwe) afspraken worden gemaakt over de interbestuurlijke verhoudingen? (N=322)

Over het algemeen stelt een merendeel van de respondenten dat er afspraken moeten worden gemaakt over de interbestuurlijke verhoudingen. De respondenten is ook gevraagd welke aspecten in de toekomst vooral de aandacht verdienen bij het maken van dergelijke afspraken en samenwerking tussen bestuurslagen in de praktijk (zie figuur 9.2 t/m 9.5).

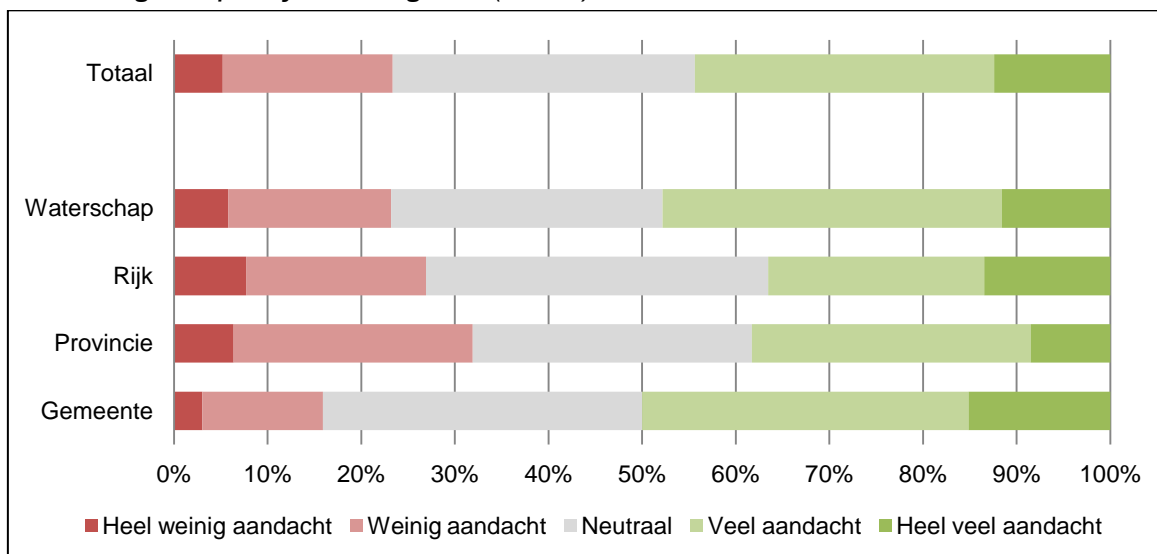
Ruim 76% van de respondenten geeft aan dat er in de toekomst (heel) veel aandacht moet worden besteed aan (beleids-)inhoudelijke samenwerking tussen overheden (zie figuur 9.2). Slechts 7% van de respondenten vindt dat er weinig of heel weinig aandacht moet worden besteed aan dit aspect.

Figuur 9.2 In welke mate moet in de toekomst aandacht worden besteed aan de (beleids-) inhoudelijke samenwerking tussen overheden? (N=348)

Het ontwikkelen van procedures om deze samenwerking in de praktijk vorm te geven, wordt minder belangrijk gevonden. Volgens 23% van de respondenten vraagt dit aspect (heel) weinig aandacht (zie figuur 9.3). Onder respondenten bij provincies (32%) deelt een nog groter deel deze mening. Bij alle bestuurslagen geeft minder dan de helft van de respondenten aan dit aspect (heel) belangrijk te vinden.

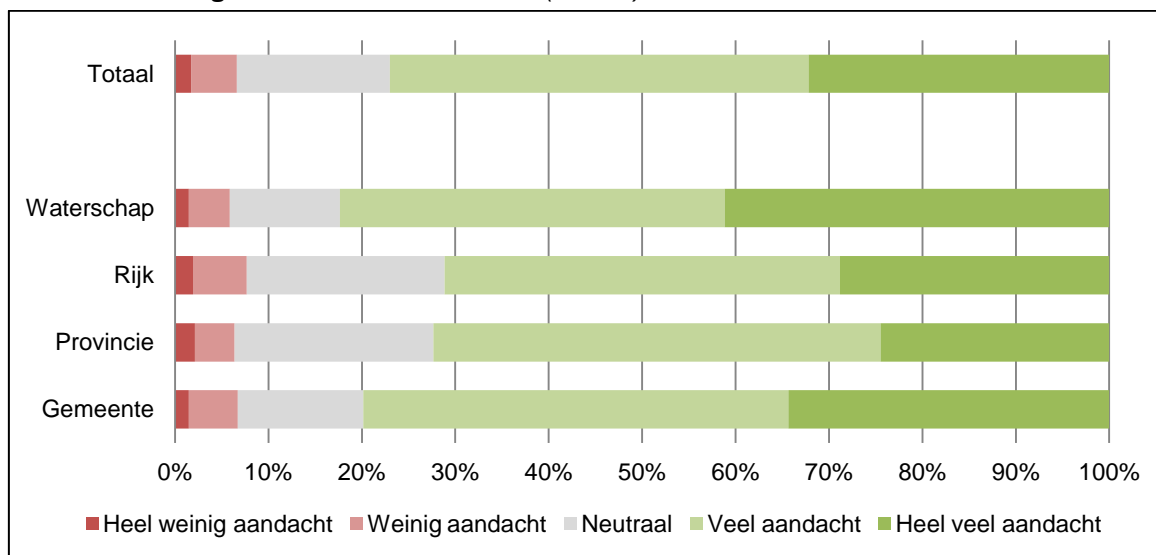
Figuur 9.3 In welke mate moet in de toekomst aandacht worden besteed aan procedures om samenwerking in de praktijk vorm te geven? (N=347)

Een ruime meerderheid van 77% van de respondenten geeft aan dat het bevorderen van een samenwerkingscultuur de meeste aandacht verdient (zie figuur 9.4). Hiermee is dit aspect het op één

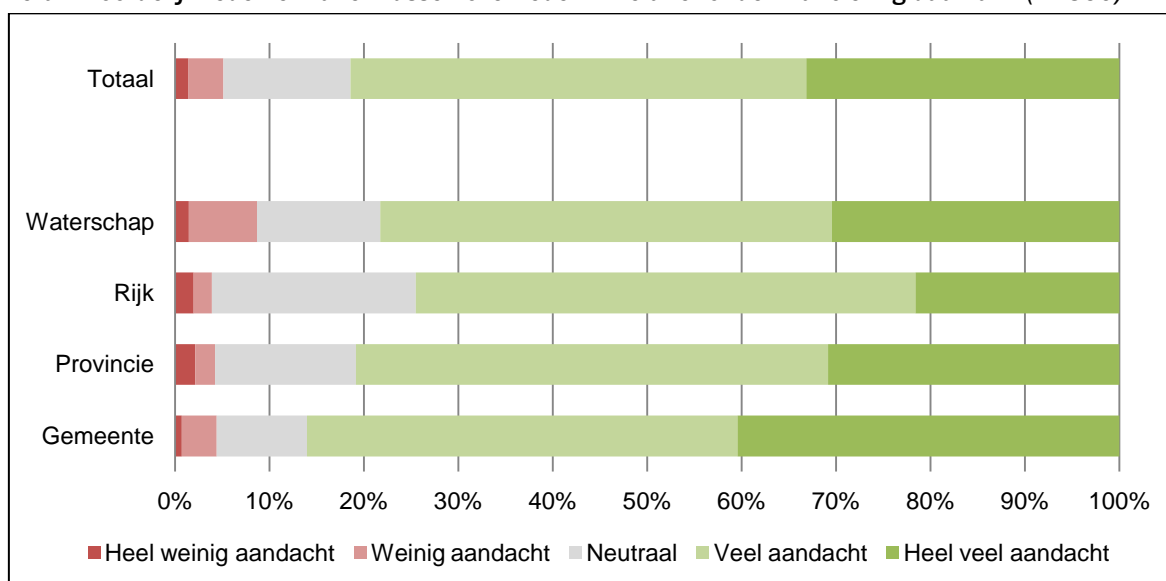
na belangrijkste aspect volgens de respondenten. Bij het Rijk en de provincies geeft een relatief kleiner deel aan dat dit aspect de aandacht verdient (respectievelijk 71% en 72%).

Figuur 9.4 In welke mate moet in de toekomst aandacht worden besteed aan het bevorderen van een samenwerkingscultuur tussen overheden? (N=348)

Net als in 2012 verdient de verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen overheden in relatie tot de financiering daarvan de meeste aandacht volgens de respondenten (zie figuur 9.5). Ruim 81% is van mening dat dit aspect (heel) veel aandacht verdient in de toekomst. Bij de gemeenten vindt zelfs 86% van de respondenten dat dit aspect (heel) veel aandacht verdient.

Figuur 9.5 In welke mate moet in de toekomst aandacht worden besteed aan de verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen overheden in relatie tot de financiering daarvan? (N=350)

Bijlage 1 Vragenlijst

Enquête Belevingsonderzoek Interbestuurlijke verhoudingen 2014.

A. Algemeen

1. Bent u werkzaam bij het Rijk, provincie, gemeente of waterschap?

- Rijk
- Provincie
- Gemeente
- Waterschap

2. Bent u werkzaam als bestuurder, volksvertegenwoordiger of ambtenaar?

- Bestuurder
- Volksvertegenwoordiger
- Ambtenaar

3. Op welk domein(en) bent u (hoofdzakelijk) werkzaam?

- Ruimtelijk (economisch) domein: verkeer, infrastructuur, waterbeheer, natuur, milieu, economie, ruimtelijke ordening, toerisme en recreatie, milieu, etc.
- Sociaal domein: sociale zaken, werkgelegenheid, jeugd, (speciaal) onderwijs, cultuur, zorg, veiligheid, sport, etc.
- Bestuurlijk domein: bestuur, financiën, middelen, toezicht en handhaving,

3a. Op welk domein(en) bent u in Europees verband werkzaam?

- Ruimtelijk (economisch) domein: verkeer, infrastructuur, waterbeheer, natuur, milieu, economie, ruimtelijke ordening, toerisme en recreatie, milieu, etc.
- Sociaal domein: sociale zaken, werkgelegenheid, jeugd, (speciaal) onderwijs, cultuur, zorg, veiligheid, sport, etc.
- Bestuurlijk domein: bestuur, financiën, middelen, toezicht en handhaving,

B. Oordeel over (uitgangspunten) interbestuurlijke verhoudingen

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk dragen samen de verantwoordelijkheid voor een goed bestuur van Nederland. Wat betreft de samenwerking tussen deze bestuurslagen zijn verschillende afspraken gemaakt zoals in de Code interbestuurlijke verhoudingen en in de Bestuursafspraken 2011-2015.

4. Welk rapportcijfer zou u de huidige interbestuurlijke verhoudingen als geheel geven?

- 10
- 9
- 8
- 7
- 6

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- Weet niet

5. Kunt u hier uw rapportcijfer toelichten?

6. Zijn de interbestuurlijke verhoudingen volgens u de afgelopen twee jaar verbeterd of juist verslechterd?

- Verbeterd → Beantwoord vraag 6a
- Verslechterd → Beantwoord vraag 6b
- Weet niet → Ga door naar vraag 7

6a. Wat zijn de redenen voor de verbetering?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Besef bij overheden dat interbestuurlijke samenwerking noodzakelijk is
- Veranderde houding van het Rijk ten opzichte van de overige bestuurslagen
- Veranderde opstelling decentrale overheden
- Betere onderlinge afspraken over samenwerking tussen bestuurslagen
- Anders, namelijk: _____

6b. Wat zijn de redenen voor de verslechtering?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- De overige bestuurslagen meer zien als concurrent dan als partner
- Vaak veel bestuurslagen betrokken bij een vraagstuk, maar geen duidelijke rolverdeling
- Veel bestuurslagen zijn onvoldoende geëquipeerd voor samenwerking (financieel, menskracht)
- Anders, namelijk: _____

7. Hoe belangrijk vindt u de volgende uitgangspunten van interbestuurlijke verhoudingen?

(1 = helemaal niet belangrijk, 5 = heel belangrijk)

Uitgangspunten	1	2	3	4	5	Weet niet
Overheden moeten denken vanuit de problematiek van een vraagstuk (en niet vanuit bestaande competenties en bevoegdheden)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er moet tussen betrokken overheden een heldere verde-	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ling zijn van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden						
Overheden moeten goed geëquipeerd zijn wat betreft middelen (geld, menskracht, bevoegdheden) om toebedeelde taken te kunnen uitvoeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Betrokken (decentrale) overheden moeten voldoende beleidsvrijheid behouden in relatie tot de betreffende taak	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Afspraken tussen overheden over wat er moet gebeuren dienen alleen te gaan over het 'wat' en niet over het 'hoe'	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Resultaatgericht samenwerken moet op basis van verplichtende interbestuurlijke afspraken over inzet en output	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidiariteitsbeginsel: verantwoordelijkheden bij voorkeur zo decentraal mogelijk beleggen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Overheidspartners moeten in een zo vroeg mogelijk stadium in het begeleidingsproces betrokken worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kunt u hieronder aangeven aan welke drie uitgangspunten volgens u nog het ***minst*** wordt voldaan?

- Overheden moeten denken vanuit de problematiek van een vraagstuk (en niet vanuit bestaan de competenties en bevoegdheden)
- Er moet tussen betrokken overheden een heldere verdeling zijn van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- Overheden moeten goed geëquipeerd zijn wat betreft middelen (geld, menskracht, bevoegdheden) om toebedeelde taken te kunnen uitvoeren
- Betrokken (decentrale) overheden moeten voldoende beleidsvrijheid behouden in relatie tot de betreffende taak
- Afspraken tussen overheden over wat er moet gebeuren dienen alleen te gaan over het 'wat' en niet het 'hoe'
- Waar mogelijk resultaatgericht samenwerken op basis van verplichtende interbestuurlijke afspraken over inzet en output
- Subsidiariteitsbeginsel: verantwoordelijkheden bij voorkeur zo decentraal mogelijk beleggen
- Als overheidspartner in een zo vroeg mogelijk stadium in het beleidsproces betrokken worden

C. Samenwerking tussen overheden: verticaal en horizontaal

De **Code Interbestuurlijke Verhoudingen** (2004) bevat afspraken tussen Rijk, IPO en VNG over omgangsregels en samenwerking met als doel om de overheid beter te laten functioneren. In 2011 zijn opnieuw afspraken gemaakt over de interbestuurlijke samenwerking waarbij ook de waterschappen zijn betrokken. Begin 2013 is de Code geactualiseerd en herbevestigd.

9. In hoeverre bent u bekend met de geactualiseerde Code Interbestuurlijke Verhoudingen uit 2013?

(1 = helemaal onbekend, 5 = helemaal bekend)

1. 2. 3. 4. 5.

10. In welke mate bent u tevreden over de huidige samenwerking met andere bestuurslagen (in het algemeen)?

(1 = helemaal ontevreden, 5 = helemaal tevreden)

1. 2. 3. 4. 5. Weet niet

10a. In welke mate bent u tevreden over de huidige samenwerking met de volgende bestuurslagen

(1 = helemaal ontevreden, 5 = helemaal tevreden)

NB Respondent krijgt via routing keuze uit de relevante medeoverheden o.b.v. antwoord vraag 1

	1	2	3	4	5
Rijk	☐	☐	☐	☐	☐
Provincie	☐	☐	☐	☐	☐
Gemeente	☐	☐	☐	☐	☐
Waterschap	☐	☐	☐	☐	☐

11. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de samenwerking met andere bestuurslagen?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De samenwerking helpt de maatschappelijke problemen beter op te lossen door bundeling van kennis en expertise	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De samenwerking helpt de maatschappelijke problemen beter en efficiënter op te lossen door betere afstemming en coördinatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerking leidt tot kostenbesparing	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeenschappelijke doelen zijn duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is sprake van een goede bestuursstijl (de manier waarop met bestuurlijke constellaties wordt omgegaan)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is een heldere structuur (verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De besluitvorming is adequaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. In welke mate bent u tevreden over de samenwerking met partners binnen uw eigen bestuurslaag?

(1 = helemaal ontevreden, 5 = helemaal tevreden)

1. 2. 3. 4. 5.

13. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de samenwerking met partners binnen uw eigen bestuurslaag?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De samenwerking helpt de maatschappelijke problemen beter op te lossen door bundeling van kennis en expertise	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De samenwerking helpt de maatschappelijke problemen beter en efficiënter op te lossen door betere afstemming en coördinatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerking leidt tot kostenbesparing	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeenschappelijke doelen zijn duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is sprake van een goede bestuursstijl (de manier waarop met bestuurlijke constellaties wordt omgegaan)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is een heldere structuur (verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De besluitvorming is adequaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D. Bestuurlijke drukte

Eén van de doelstellingen in het regeerakkoord is dat de rijksoverheid goedkoper, flexibeler en efficiënter gaat werken, met minder bestuurlijke en ambtelijke drukte en regeldruk. Het kabinet beoogt hiermee bij te dragen aan de verbetering van de dienstverlening aan burgers en bedrijven.

14. Bent u van mening dat er in Nederland sprake is van bestuurlijke drukte?

- Ja
- Nee → Ga door naar vraag 16
- Weet niet → Ga door naar vraag 16

Wilt u hier uw antwoord toelichten?

15. Waardoor wordt deze bestuurlijke drukte volgens u vooral veroorzaakt?

- De structuur: de manier waarop bestuurlijke constellaties zijn ingericht (zoals verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden)
- De bestuursstijl: de manier waarop met bestuurlijke constellaties wordt omgegaan
- Onduidelijkheid over gemeenschappelijke doelen: het te realiseren eindresultaat is niet helder
- Het is onduidelijk wat betrokken overheden ervoor moeten doen om het te realiseren doel te bereiken
- Anders, namelijk: _____

16. Bent u van mening dat het aantal bestuurslagen op het beleidsterrein waarop u werkzaam bent kan worden teruggedrongen?

- Ja
- Nee
- Weet niet

17. Op welke beleidsterreinen/beleidsdossiers kan het aantal betrokken bestuurslagen in uw optiek worden teruggedrongen? Noem maximaal drie terreinen waaraan u dan het eerste denkt en geef daarbij aan om welke bestuurslaag (of lagen) het gaat.

Beleidssterreinen:	Bestuurslaag (of lagen)
1.	
2.	
3.	

E. Autonomie decentrale overheden en responsiviteit Rijk

De wijze waarop het Rijk invulling geeft aan haar rol, heeft invloed op de autonomie van decentrale overheden en de mate waarin decentrale overheden beleidsvrijheid ervaren. Navolgende stellingen gaan hierop in.

18. Kunt u navolgend uw oordeel geven over de onderstaande stellingen omtrent de beleidsvrijheid van decentrale overheden om in te spelen op lokale omstandigheden?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Decentrale overheden hebben veel beleidsvrijheid om op lokale omstandigheden in te spelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Decentrale overheden kunnen in voldoende mate zelfstandig besluiten nemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het toezicht vanuit het Rijk en de verantwoording aan het Rijk zijn NIET beperkend voor de lokale beleidsvrijheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het Rijk stelt zich op veel beleidsterreinen steeds meer op als 'baas' van decentrale overheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het toezicht vanuit de provincie en de verantwoording aan de provincie zijn NIET beperkend voor de lokale beleidsvrijheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19. Kunt u uw oordeel geven over de mate waarin het Rijk rekening houdt met de belangen van medeoverheden bij nieuwe beleidsvoornemens?

(1 = ruim onvoldoende, 5 = ruim voldoende)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Het Rijk doet voldoende moeite decentrale overheden te faciliteren en te ondersteunen bij hun taakuitvoering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het Rijk houdt tegenwoordig voldoende rekening met de belangen van medeoverheden bij nieuwe beleidsvoorstellen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het Rijk betreft tegenwoordig medeoverheden voldoende in het proces van beleidsontwikkeling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Beleidsvrijheid en autonomie zijn ook afhankelijk van de wijze waarop taken worden gefinancierd.

De volgende stellingen gaan hierop in.

20. Kunt u van de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het ermee eens dan wel oneens bent?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Specifieke uitkeringen hoeven niet te leiden tot inperking van lokale beleidsvrijheid ¹⁷	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De overdracht van financiële risico's bij decentralisatie van taken perkt de lokale beleidsvrijheid in de huidige praktijk aanzienlijk in	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eigen inkomsten (eigen belastingen en dergelijke) bieden voldoende mogelijkheden om eigen prioriteiten te stellen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De Wet Hof zorgt in de praktijk niet voor een beperking van de investeringsruimte van decentrale overheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het belang van terugdringing van de overheidsschuld rechtvaardigt de invoering van de Wet Schatkistbankieren	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de financiële verhoudingen?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

¹⁷ Specifieke uitkeringen = geld dat gemeenten ontvangen om specifiek Rijksbeleid uit te voeren. Het Rijk bepaalt welke gemeente een specifieke uitkering krijgen, waaraan het geld besteed wordt en wat het te ontvangen bedrag is.

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet	nvt
De trend naar minder specifieke uitkeringen moet versneld worden doorgezet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ook als middelen overgaan van specifieke uitkeringen naar de algemene uitkering uit het gemeentefonds, kunnen tussen het Rijk en gemeenten goede afspraken gemaakt worden over de dan te plegen inspanningen of de te behalen resultaten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Onzekerheid over de te ontvangen financiële middelen is voor de financiële huishouding van decentrale overheden erger dan dalende inkomsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voor decentrale overheden is een groter eigen belastinggebied voor de gewenste verruiming van de bestuurlijke en financiële beleidsvrijheid belangrijker dan overdracht van taken vanuit het Rijk aan provincies en gemeenten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De manier waarop decentrale overheden gefinancierd worden, bevat nog veel voorbeelden waarbij zij worden 'gestraft' voor efficiënte taakuitvoering en te weinig voorbeelden waarbij efficiënt werken wordt 'beloond'	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Door de ombuigingen van het kabinet op de geldstromingen naar de decentrale overheden is het minder goed mogelijk verantwoord financieel beleid te voeren als decentrale overheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

F. Decentralisatieopgaven

De decentralisatie van rijkstaken betekent dat gemeenten in 2015 primair verantwoordelijk worden voor het werkgebied van jeugd, zorg, werk en inkomen. Provincies hebben rijkstaken overgenomen op het gebied van ruimte, natuur en economie. Aan de hand van navolgende stellingen willen we graag bij u toetsen hoe u de effecten hiervan op de interbestuurlijke verhoudingen beleeft.

NB De vragen over de decentralisatieopgave worden getoond, afhankelijk van het domein waarin de respondent werkt.

22. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de sociale dossiers (jeugdwet, participatiewet en Wmo 2015)?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De decentralisatie van rijkstaken in het sociale domein is een goed voorbeeld van daadwerkelijk 'loslaten' van een beleidsveld door de landelijke overheid en verruiming van de lokale autonomie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gemeenten moeten door de decentralisatie creatiever worden in het signaleren en benutten van nieuwe combinaties in het bedienen van de verschillende doelgroepen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De decentralisatie van taken in het sociale domein naar gemeenten biedt kansen om deze dossiers effectiever, doelmatiger en meer integraal te organiseren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De decentralisatie in het sociale domein zorgt er daadwerkelijk voor dat ambtenaren op de terreinen van Wmo, Werk en Inkomen en Zorg meer samen beleid maken en uitvoeren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gemeenten zijn goed in staat hun nieuwe en integrale verantwoordelijkheden in het sociale domein op te pakken en waar nodig onderling af te stemmen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De decentralisatie brengt financiële risico's met zich mee die gemeenten nog niet kunnen overzien.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ruimte, natuur en economie

23. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de decentralisatie van taken op het gebied van ruimte, natuur en economie van het Rijk naar provincies?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Met de decentralisatie naar provincies van beleid op het gebied van ruimte, natuur en economie hebben de provincies meer slagkracht gekregen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het regionaal-economisch beleid van het Rijk en de provincies sluit goed op elkaar aan zowel inhoudelijk als in de bestuurlijke verhoudingen en uitvoering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Provincies en gemeenten hebben voldoende mensen en middelen om de gedecentraliseerde taken op het gebied van ruimtelijke ordening goed uit te voeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Provincies en gemeenten hebben voldoende mensen en middelen om de gedecentraliseerde taken op het terrein van natuur en landelijk gebied goed uit te voeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het natuurbeleid van Rijk en provincies sluit goed op elkaar aan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Water

24. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over de decentralisatieopgave 'water' en het overhevelen van taken van provincie en Rijk naar waterschappen?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De samenwerking tussen waterschappen en gemeenten gaat steeds efficiënter en beter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb vertrouwen dat de kostenbesparingen die zijn afgesproken in het bestuursakkoord Water gehaald worden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De kostenbesparingen zijn funest voor het takenpakket van het waterschap en het op voldoende niveau uitvoeren van het takenpakket						

G. Bestuurskracht

25. Het begrip 'bestuurskracht' kent verschillende invalshoeken die van groot belang zijn.

Navolgend willen wij van u graag een oordeel over de mate waarin u uw organisatie voldoende bestuurskrachtig vindt, waarbij we het begrip telkens anders formuleren?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Mijn organisatie kan de doelen die zij zichzelf stelt goed realiseren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn organisatie kan de doelen die 'hogere' overheden aan ons stellen goed waarmaken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De kwaliteit van ons bestuur draagt positief bij aan onze bestuurskracht	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De beschikbare middelen (financieel, menskracht) van onze organisatie staan in verhouding tot de opgaven die we moeten oppakken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De schaal van onze organisatie sluit goed aan bij de belangrijkste opgaven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Het begrip bestuurskracht kan voor een organisatie worden uitgesplitst naar de verschillende rollen die overheden worden geacht te spelen. Navolgend vragen wij uw oordeel over de mate waarin uw organisatie deze rollen momenteel vervult.

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
Rol van de vertegenwoordiger van een gemeenschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rol van partner in het bestuurlijk bestel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rol van publieke dienstverlener	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rol van beleidsbepaler	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het aantal gemeenten in Nederland is door diverse gemeentelijke herindelingen en gemeentegrenswijzigingen fors afgenomen tot 406 gemeenten in 2014. Ook de waterschappen hebben de laatste decennia een enorme ontwikkeling doorgemaakt in termen van omvang en takenpakket. De schaalgrootte van provincies is sinds 1840 nagenoeg ongewijzigd gebleven.

27. In hoeverre kan (verdere) schaalvergroting bijdragen aan de versterking van de bestuurskracht in Nederland?

(1 = helemaal niets, 10 = heel veel)

- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- Weet niet

28. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over bestuurlijke opschaling?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De bestuurskracht van provincies kan (nog) verder worden vergroot door middel van bestuurlijke opschaling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De bestuurskracht van gemeenten kan (nog) verder worden vergroot door middel van bestuurlijke opschaling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

H. Europa

Het belang van de EU neemt de laatste jaren continu toe. Dit heeft gevolgen voor de positie van decentrale overheden binnen de bestuurlijke inrichting en voor hun taakoefening in Nederland en de EU. Dit belang is ook begin 2013 bevestigd in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen en de EU is feitelijk een vierde bestuurslaag geworden in Nederland.

29. In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende stellingen over Europa?

(1 = helemaal oneens, 5 = helemaal eens)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De samenwerking tussen medeoverheden om nieuwe Europese beleidsvoornemens te beoordelen op bestuurlijke en financiële consequenties voor decentrale overheden leidt tot betere oplossingen voor maatschappelijke problemen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er is een heldere structuur (verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden) binnen Nederlandse overheden over EU-dossiers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rijk en decentrale overheden werken effectief samen en maken gebruik van elkaars netwerken op EU-dossiers	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Decentrale overheden en Rijk houden de ruimte om zelfstandig te handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financiële en bestuurlijke consequenties van Europese regelgeving voor decentrale overheden worden voorafgaand aan implementatie door het Rijk in kaart gebracht	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het proportionaliteitsbeginsel wordt in EU-dossiers goed toegepast	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De toenemende invloed van Brussel vergroot de bestuurlijke drukte en vermindert de bestuurskracht	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I. Agenda voor de toekomst

31. In hoeverre vindt u het van belang dat in de volgende kabinetsperiode (nieuwe) afspraken worden gemaakt over de interbestuurlijke verhoudingen?

(1 = heel onbelangrijk, 5 = heel belangrijk)

1. 2. 3. 4. 5. Weet niet

Ruimte voor eventuele toelichting

32. Kunt u hieronder aangeven op welke aspecten volgens u in de toekomst vooral de aandacht gericht moet worden?

(1 = heel weinig aandacht, 2 = heel veel aandacht)

Stellingen	1	2	3	4	5	Weet niet
De (beleids-)inhoudelijke samenwerking tussen overheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Procedures om samenwerking in de praktijk vorm te geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bevordering van een samenwerkingscultuur tussen overheden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen overheden in relatie tot de financiering daarvan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Het is natuurlijk heel goed mogelijk dat u over het thema interbestuurlijke verhoudingen een opmerking wilt toevoegen of aanbevelingen wilt doen. Bijvoorbeeld over het uitbouwen van ingezet beleid of juist beleidsrust, over de wijze waarop de monitoring en verantwoording plaats moet vinden of een ander thema dat niet aan bod is geweest in de vragenlijst. U kunt de ruimte hieronder daarvoor gebruiken.
